

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็น
พลเมืองดี

DEVELOPMENT OF A LEARNING UNIT ON LOCAL IMPORTANT PEOPLE TO DEVELOP
GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS.

นิชาภัทร สุวรรณศรี

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความ
เป็นพลเมืองดี

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DEVELOPMENT OF A LEARNING UNIT ON LOCAL IMPORTANT PEOPLE TO
DEVELOP GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS.

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF EDUCATION (Educational Science & Learning Management)

Faculty of Education Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็น

พลเมืองดี

ของ

นิชาภัทร สุวรรณศรี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(อาจารย์ ดร.วรวุฒิ สุภาพ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ลักษณะนา)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์)

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
ผู้วิจัย	นิชาภัทร สุวรรณศรี
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. วรวิมล สุภาพ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนที่ลงเรียนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมที่ตนเองสนใจ จำนวน 38 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - group Pretest-Posttest Design) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ t-test for dependent sample ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา มีผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์คุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ 2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : หน่วยการเรียนรู้, คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี, สืบ นาคะเสถียร

Title	DEVELOPMENT OF A LEARNING UNIT ON LOCAL IMPORTANT PEOPLE TO DEVELOP GOOD CITIZENSHIP CHARACTERISTICS.
Author	NICHAPAT SUWANNASRI
Degree	MASTER OF EDUCATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Dr. Voravoot Subhap

The purposes of this research were as follows: (1) to develop a learning unit on a locally important person to develop good citizenship characteristics; and (2) to compare the good citizenship characteristics of the students both before and after the implementation of the learning unit on locally important person for the purpose of developing good citizenship characteristics. The participants of the study consisted of thirty eight students in Muttayomsuksa one at Thapthan Anusorn School in Uthai Thani province and in the second semester of the 2018 academic year. The sample was selected by purposive selection from students who enrolled in elective subjects. The one-group pretest-posttest was used in the study. The data obtained was analyzed by a t-test for dependent sample. The results of this study were as follows: 1. The learning unit on locally important people to develop the positive citizenship characteristics and the evaluation results were accepted by the professionals. 2. The good citizenship characteristics of the students after studying through learning units of locally important people to for develop good citizenship characteristics that were higher than before learning at a 0.5 level of significance.

Keyword : Learning Unit, Good citizenship characteristics, Locally important people

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดีด้วยความกรุณา ช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาด้วยความเอาใจใส่และเมตตาอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.วรวิทย์ สุภาพ อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำและตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ แก่ผู้วิจัย เพื่อให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย รัตนโรจน์สกุล ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้แนวคิด เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ ลักษณะนา ประธานสอบปริญญานิพนธ์และอาจารย์ ดร.เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าและได้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.ชัยรัตน์ ไตศิลา อ.ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ อ.ดร.ปรีชัช ดาวอุดม อ.ดร.อชิระ อุดมาน และ อ.ดร.สุเมษย์ หนกหลัง ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตสาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และส่งเสริมกำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ จังหวัดอุทัยธานี ทุกคน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์สูงสุดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา และครู ที่วางรากฐานและประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ผู้วิจัยมาจนถึงทุกวันนี้

ณิชาภัทร สุวรรณศรี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
ตัวแปรที่ศึกษา	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ความสำคัญของการวิจัย	10
กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
สมมติฐานการวิจัย	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดี	13
2. หน่วยการเรียนรู้	24
3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	33
4. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทพทันอุทิศ จังหวัดอุทัยธานี	42

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
บทที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	82
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	82
สมมติฐานการวิจัย	82
วิธีดำเนินการวิจัย	82
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	83
การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
สรุปผลการวิจัย	84
อภิปรายผลการวิจัย	85
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก	108
ประวัติผู้เขียน	152

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	17
ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	41
ตาราง 3 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	44
ตาราง 4 แสดงโครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น	54
ตาราง 5 แสดงแบบแผนการวิจัย	62
ตาราง 6 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี	64
ตาราง 7 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ชีวิตและชีวิตของสืบ นาคะเสถียร	67
ตาราง 8 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชีวิตนักอนุรักษ์ป่าไม้	70
ตาราง 9 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ถอดองค์ความรู้จากสืบ นาคะเสถียร	73
ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา	76
ตาราง 11 แสดงคะแนนรายด้านจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา	78
ตาราง 12 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 3 ประการ ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา	80
ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องรายชื่อของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	144

ตาราง 14 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น

(α -Coefficient Cronbach) ของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

จำนวน 12 ข้อ 146

ตาราง 15 แสดงคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา 148

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	11
ภาพประกอบ 2 เปรียบเทียบคะแนนรายบุคคลจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็น พลเมืองดีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา	77

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบันเป็นยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายด้าน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวรองรับและเป็นเงื่อนไขผลักดันความก้าวหน้า ก็คือ พลเมืองของประเทศ หากประเทศใดมีพลเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประเทศนั้นย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ในทางตรงข้าม หากประเทศใดพลเมืองยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ประเทศนั้นก็จะเป็นไม่สามารถปรับตัวสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนได้ กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรม จริยธรรมอันดี ขาดระเบียบวินัยความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และนำไปสู่การเกิดเป็นปัญหาสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการลักทรัพย์ หรือปัญหาการค้าของผิดกฎหมาย นั้นแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยยังประสบปัญหาจริยธรรมของคนเสื่อมโทรมลง จึงได้มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, น. 20) ที่มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่ง กล่าวไว้ว่า “คนไทยมีลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบต่อ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียงและมีความเป็นไทย” จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คน ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดที่ควรเร่งพัฒนาให้มีศักยภาพ มีความคิด มีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อ มีวินัย เคารพกฎหมายและเรียนรู้หน้าที่พลเมือง เพราะการเป็นพลเมืองที่ดีมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

โดยทั่วไปการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้มีความเป็นพลเมืองดีและมีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมได้นั้น จำเป็นต้องมีสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา เข้ามาประสานงานร่วมมือกันเพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้คุณธรรม คือเป็นคนเก่งและคนดีควบคู่กันไป เพราะหากเด็กและเยาวชนของประเทศเรียนเก่งมีความรู้ ความสามารถ แต่ขาดการประพฤติตนที่ดีในการ

ดำเนินชีวิตในสังคม เด็กและเยาวชนเหล่านี้ก็อาจสร้างความเสียหายหรือเป็นบุคคลที่อันตรายต่อสังคมและประเทศชาติได้ หรืออาจใช้ความรู้ไปในทิศทางที่ผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองได้ ฉะนั้นการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทั้ง ความคิดและการประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และผลจากการเห็นความสำคัญในความเป็นพลเมืองดีมากขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งมีการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเป็นทั้งคนเก่งและคนดีควบคู่กันไป ตามความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุไว้ใน มาตรา 6 ซึ่งมีใจความว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” นั้นแสดงให้เห็นว่าสิ่งสำคัญที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าพื้นฐานของการพัฒนาคนและการประเทศย่อมมีนั้น ขึ้นอยู่ที่การจัดการศึกษา

แนวคิดในการสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนมีการให้ความสำคัญมาโดยตลอด เพราะพลเมืองเป็นเครื่องมือนำพาประเทศให้อยู่รอดและก้าวพ้นวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เมื่อประชาชนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพแล้ว ย่อมส่งผลต่อการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพและนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดรากฐานของสังคมที่เข้มแข็ง นับว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง กระบวนการพัฒนาคนจึงได้ให้ความสำคัญตั้งแต่ระดับเยาวชน และขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ (เลิศพร อุดมพงษ์, 2560) การสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้รับการศึกษา จึงเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษาอันเป็นปัจจัยที่ทำให้การศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ โดยจะเห็นได้จากการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่มีใจความสำคัญ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น. 79) ทำให้เห็นว่าการปลูกฝังและพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้น การจัดการศึกษา คือส่วนสำคัญที่จะช่วยปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีตามที่สังคมต้องการได้ เพราะ ความเป็นพลเมืองมิใช่ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่ต้องสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการขัดเกลาทางสังคมโดยมิได้จัดระบบความคิดก็ไม่อาจเอื้อต่อการสร้างความเป็นพลเมืองดีได้ ดังนั้น การศึกษาในฐานะกลไกที่ช่วยบ่มเพาะคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีจึงต้องทำหน้าที่ดังกล่าว

การจัดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ตระหนักและมั่นใจในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย เกิดทัศนคติและแรงจูงใจในการกระทำหรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงวิถีแห่ง ประชาธิปไตย (ศรันยู หมั่นทรัพย์, 2551, น. 5) ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มี ความสำคัญ และเชื่อมโยงไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองทั้งในและนอกสถานศึกษา นักการศึกษาอย่าง จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เห็นว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ จรรโลงสังคม โดยเฉพาะการช่วยให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่ดี มีความรู้ มีข้อมูลข่าวสารสามารถ เข้าใจความเป็นไปของสังคมได้ การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามแนวคิดนี้จึงมุ่งไปที่ ความเป็น สหวิทยาการ ไม่เน้นท่องจำ แต่ละวิชาให้เน้นที่ความหลากหลาย และความเกี่ยวข้องกับ ชีวิตมนุษย์ เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม ไม่ใช่เรียนเพื่อรู้หนังสือ แต่เพื่อสร้างความจริงใจองงามทาง ความคิด และระบบคุณค่า ซึ่งกระบวนการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ (ทิพย์พาพร ตันติสุนทร, 2557, น. 19-20) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จึงเป็นการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ด้วยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การคัดเลือกกิจกรรมและสื่อ วัสดุที่เหมาะสมมาใช้พัฒนาพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ ผู้เรียนมีโอกาสในการคิด วิเคราะห์ ซึ่งการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมจะเป็นการฝึกให้เด็ก เข้ามามีบทบาทในการคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ (กรวรรณ เกียรติไกรวัลศิริ, 2557, น. 39)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี สิ่งที่สำคัญและอยู่ในความ สนใจของสังคมเสมอมา ส่งผลให้มีการพัฒนาปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อความต้องการ สร้างพลเมืองของยุคสมัย และความเหมาะสมตามสถานการณ์บ้านเมือง และมีผู้ตระหนักใน ความสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองมาโดยตลอด จึงทำให้มีนักวิชาการหลายท่านได้ ทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี จะพบว่ามีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหลายรูปแบบ อย่างเช่น วิธนา วงศ์ศรีเผือก (2553, น. 96) ได้ศึกษาพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียน โดยใช้การ จัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความร่วมมือ และสนใจที่จะเรียนรู้ เข้าใจใน บทเรียนมากยิ่งขึ้น และการจัดกิจกรรมโครงงานยังเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์

รู้จักแสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้เห็นประโยชน์และคุณค่าของการประหยัด แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ไกรสมมาตร (2557, น. 47) ที่ศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติความแตกต่างของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกตามความสนใจด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อในการทำโครงงานให้นักเรียนอาศัยทักษะทางปัญญาหลายๆ ด้าน ทั้งที่เป็นทักษะขั้นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และทักษะขั้นสูงที่จำเป็นในการคิด และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ส่งผลต่อคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติความแตกต่างของนักเรียนเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น งานวิจัยที่กล่าวถึงข้างต้นทำให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ด้วยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การคัดเลือกกิจกรรมและสื่อวัสดุที่เหมาะสมมาใช้พัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมถึงการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสในการคิด วิเคราะห์ ซึ่งการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจในวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เนื่องจากการสอนแบบโครงงานนั้นเป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการทดลอง ปฏิบัติค้นคว้า ทั้งยังทำให้รู้จักการแก้ปัญหา ทั้งนี้ กรมวิชาการ (2544, น. 1) ยังได้กล่าวถึง การสอนแบบโครงงานว่า เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ได้กำหนดให้จัดการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามแนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าว คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีที่มาจากปรัชญาและทฤษฎีของ จอห์น ดิวอี้

(Jones Dewey) ที่ชี้ให้เห็นว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบ การเรียนรู้จะเกิดจากการที่ผู้เรียนนั้นมีประสบการณ์ตรงในเรื่องที่เรียนมา (ล่ำลี ภัทสุทธิ, 2544, น. 7) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ ถวัลย์ มาศจรัส (2549, น. 16) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน คือ การเน้นผู้เรียนเป็นหลัก จัดการเรียนโดยผ่านกิจกรรมที่เกิดจากความสนใจศึกษา ค้นคว้า และปฏิบัติจริงของผู้เรียน ที่มีการจัดระบบ เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนเองต้องการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ทุกขั้นตอนจากประสบการณ์จริงด้วยตนเองหรือด้วยกลุ่มความสนใจของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสุดา ภาคาผล (2556, น. 124) ที่ได้ศึกษา ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์และพฤติกรรมจิตสาธารณะ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งแนวคิดและงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้ เกิดการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ครูถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ครูผู้สอนจึงต้องทำความเข้าใจและพัฒนา แนวทางการจัดการเรียนรู้ หรือหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน มีทักษะในการเรียนรู้ ในด้านการคิดไปสู่วิเคราะห์ด้านพฤติกรรม มีเจตคติ และมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งที่ผ่านมาครูผู้สอนมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในแบบเดิมๆ ที่ครูเป็นผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ (ธวัชรณรัตน์ สารพัด, 2554, น. 1)

การจัดการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในปัจจุบัน ผู้สอนและสถานศึกษามีโอกาสจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นตามความต้องการ โดยจัดการศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชุมชน ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ แก่ผู้เรียน สามารถนำแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้มีการฝึกปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น เกิดองค์ความรู้ที่มาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (ลัดดา ศิลาน้อย, 2545, น. 65) การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเราซึ่งเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ครูสังคมศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดการ

เรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีนั้นมิได้มีขึ้นเฉพาะภายในห้องเรียนเท่านั้น การให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร และทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในฐานะครูสังคมศึกษาและผู้สอนรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในโรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและมีแนวโน้มที่ น่าเป็นห่วงมากขึ้น ได้แก่ ด้านการเรียน นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง มาโรงเรียนสาย เข้าเรียนไม่ตรงเวลา ไม่เข้าห้องเรียน และไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านกิจกรรมนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ขาดความกล้าแสดงออกและไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง ด้านคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนทะเลาะวิวาท ขาดความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ไม่เคารพ กฎระเบียบวินัยของสังคม ไม่มีจิตสาธารณะ เป็นต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน เพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และเพื่อให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการกับท้องถิ่นและสนองกับพันธกิจของโรงเรียน ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียนทพทันอนุสรณ์, 2555b, น. 2-3) ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะนำรูปแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน หรือบุคคลต้นแบบในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน และเป็นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และในจังหวัดอุทัยธานีมีบุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่อง นั่นคือ สิบ นาคะเสถียร อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี เป็นบุคคลต้นแบบที่ได้สะท้อนการเป็นแบบอย่างของความเป็นพลเมืองดีได้ในหลายๆ ด้าน มีความเสียสละ และสร้างคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติไว้อย่างมาก การศึกษาผ่าน บทเรียนจากบุคคลต้นแบบในท้องถิ่น จะทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงตัวอย่างและเข้าใจถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ฉะนั้นพัฒนาหน่วยการเรียนรู้จึงเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและพันธกิจของโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นพลเมืองดีของโรงเรียนและสังคมต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ผ่านการศึกษาบทเรียน เรื่อง สิบ นาคะเสถียร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน

คำถามวิจัย

หน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 166 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนที่ลงเรียนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมที่ตนเองสนใจ จำนวน 38 คน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

รายวิชาท้องถิ่นของเรา เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้วิจัยเลือกใช้ชีวประวัติสี่บ นาคะเสถียร มาจัดทำเป็น บทเรียน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เนื่องจากสี่บ นาคะเสถียรเป็นบุคคลต้นแบบในท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้รับประสบการณ์ตรงและเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตามหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น รายวิชา ท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา ทั้งหมด 20 ชั่วโมง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี** หมายถึง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ควรเสริมสร้างและพัฒนาให้กับนักเรียน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งวัดโดยใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี แบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ ทำการทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนมี 3 ประการ ดังนี้

1. พลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ คือ การตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน ตั้งใจเรียนและทำงาน ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน
2. พลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ คือ การมีส่วนร่วมในการทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. พลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค คือ การไม่ยึดตนเองเป็นใหญ่ ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นด้วยความเคารพ และการเห็นความสำคัญของคนเท่าเทียมกัน

2. **หน่วยการเรียนรู้** หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่ให้ความรู้ครบวงจรในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มาจากการนำความคิดรวบยอดมาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ในการสร้างหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการตามรูปแบบการสร้างหน่วยการเรียนรู้ของ ฮาร์ริส และคาร์ (Harris Douglas E. Carr and Judy F, 2546) ที่ได้นำเสนอไว้อย่างสมบูรณ์ และนำมาปรับใช้ในการวิจัยนี้ ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้ 1) กำหนดหัวเรื่อง 2) กำหนดผลการเรียนรู้ 3) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 5) กำหนดภาระงาน 6) กำหนดเกณฑ์การประเมินและ

แนวทางการให้คะแนน 7) แสดงผลงานตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน จำนวน 4 แผน 20 ชั่วโมง ดังนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ชีวิต และชีวิตของสืบ นาคะเสถียร แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชีวิตนักอนุรักษ์ป่าไม้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ถอดองค์ความรู้จากสืบ นาคะเสถียร

บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร หมายถึง การนำเสนอเรื่องราวประวัติของ สืบ นาคะเสถียร นักอนุรักษ์และนักวิชาการด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในด้านชีวิตครอบครัว การศึกษา การทำงาน ผลงาน หรือเรื่องราวอื่นๆที่น่าสนใจ สร้างเป็นบทเรียนเพื่อการศึกษา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปเรียนรู้เองได้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถแสวงหาและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำงานที่ได้วางแผนไว้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของตนเองในการจัดทำ โครงงาน ครูมีบทบาทเป็นผู้กำกับดูแลควบคุมให้การดำเนินกิจกรรมอยู่ในขอบเขต ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

1) ขั้นกำหนดปัญหา หรือสำรวจความสนใจ เป็นระยะเริ่มต้นที่ครูผู้สอนต้อง สังเกต สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นปัญหา แล้ว ตกลงร่วมกันเลือกหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

2) ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ครูผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดขอบเขต ของโครงงานให้ชัดเจนว่าจะทำโครงงานนั้นเพื่อแก้ปัญหาอะไร ซึ่งทำให้ผู้เรียนกำหนดโครงงาน และแนวทางในการดำเนินงานได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

3) ขั้นวางแผนและวิเคราะห์โครงงาน เป็นขั้นที่ครูผู้สอนมีหน้าที่ตั้งคำถาม เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันหาคำตอบ และผู้เรียนช่วยกันวางแผน สร้างแผนที่ ความคิดหรือกำหนดวิธีการ หรือแหล่งข้อมูลก่อนไปศึกษา โดยการระดมความคิดอภิปรายหรือหา ข้อสรุป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเสนอโครงงานพร้อมแผนการดำเนินงานต่อครูผู้สอน

4) ขั้นลงมือปฏิบัติงาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เขียน สรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน ผู้สอนมีหน้าที่ให้คำปรึกษา คอยสังเกต ติดตาม และให้คำแนะนำแก่ผู้เรียน

5) **ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน** ครูผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผล การดำเนินงานเป็นระยะๆ โดยผู้เรียนประเมินโครงงานของตนเองหรือเพื่อนร่วมประเมิน จากนั้น ผู้สอนจึงประเมินผลโครงงานตามแบบประเมิน

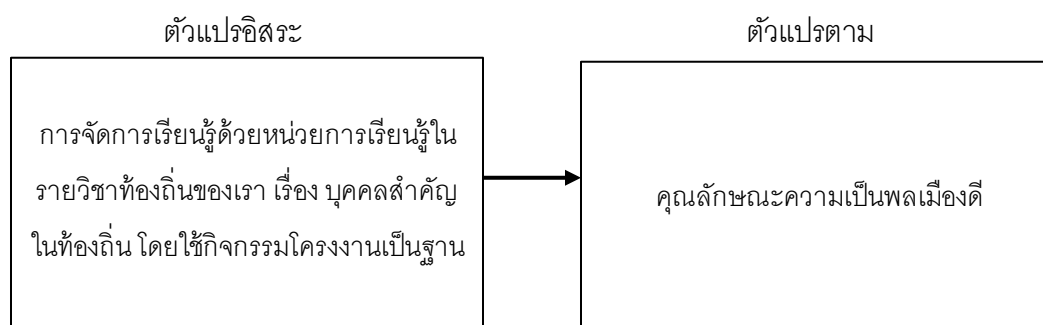
6) **ขั้นสรุป รายงานผล และเสนอผลงาน** เป็นระยะสุดท้ายของการทำโครงงาน ของนักเรียน เป็นระยะที่ครูผู้สอนและผู้เรียนจะได้แบ่งปันประสบการณ์การทำงาน และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการทำงาน โดยให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการ จัดการเรียนรู้ มีการนำเสนอโครงงาน ในรูปแบบรายงาน ป้ายนิเทศแสดงสิ่งที่ศึกษา หรือการจัด นิทรรศการ

ความสำคัญของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ใน รายวิชาท้องถิ่นของเราหรือรายวิชาอื่นๆในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และได้หน่วยการเรียนรู้ที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของท้องถิ่น ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นและ สามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคม สามารถเป็น แนวทางที่เข้าถึงกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ผ่านกระบวนการจัดการ เรียนรู้ และเป็นแนวทางนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการสร้างพลเมืองดีในสังคมอย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ มีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้ กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าและทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดี
 - 1.1 ความหมายของพลเมืองดี
 - 1.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
 - 1.3 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
 - 1.4 การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
2. หน่วยการเรียนรู้
 - 2.1 ความหมายและลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้
 - 2.2 องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้
 - 2.3 ขั้นตอนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้
 - 2.4 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
 - 3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
 - 3.2 ขั้นตอนการจัดทำโครงงาน
4. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จังหวัดอุทัยธานี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
 - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้
 - 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดี

1.1 ความหมายของพลเมืองดี

คำว่า “พลเมือง” หรือ “พลเมืองดี” มีนักวิชาการได้กล่าวถึง 2 คำนี้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกันผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความหมายของคำว่า “พลเมือง” และ “พลเมืองดี” จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

ทสมล ขนาดิศัย (2558, น. 3) ได้กล่าวว่า พลเมือง คือ บุคคลที่มีสัญชาติตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ทั้งยังเป็นบุคคลที่มีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ภายใต้กฎหมาย เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2558, น. 30) ที่กล่าวว่า พลเมือง คือ ผู้ที่เป็นกำลังหรือพลังของบ้านเมือง รวมตัวกันทำเรื่องดี ๆ รวมถึงมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและเป็นส่วนช่วยให้สังคม และประเทศชาติมีความเจริญ รวมถึง ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 30) กล่าวว่า พลเมือง หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพควบคู่กับความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีสิทธิ เสรีภาพควบคู่กับหน้าที่ โดยมีความสามารถในการยอมรับฟังความแตกต่างและเคารพกติกาในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมต่อความเป็นไปและการแก้ปัญหาในสังคมของตนเอง นอกจากการกล่าวถึงความหมายของพลเมืองแล้ว ยังมีนักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญและบทบาทของการเป็นพลเมือง อาทิ ฮาร์นิช (Harnish, 2006) ได้ระบุเอาไว้ว่า การเป็นพลเมืองนั้นจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ พลเมืองจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ มีส่วนร่วมทางการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวแล้ว การเป็นพลเมืองยังต้องมีบทบาทที่จะต้องปฏิบัติตามจริยธรรมแบบพลเมือง (Civic Virtue) เพื่อให้บรรลุถึงการรักษาอุดมคติของการเป็นพลเมือง (Civic Ideal) โดยขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ที่ใช้ในการสร้างชาติ ซึ่งเนื้อหาของจริยธรรมแบบพลเมืองมักขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม แต่ถึงอย่างนั้นบทบาททั่วไปของพลเมืองก็คือ การปกป้องสถาบันต่างๆ ที่ตอบสนองอุดมคติของการพลเมืองทั้งหลาย (สถาบันพระปกเกล้า, 2555, น. 6)

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่กล่าวถึงคำจำกัดความและความหมายของพลเมืองในลักษณะที่แตกต่างออกไป อาทิ กระมล ทองธรรมชาติ (2547, น. 214) กล่าวว่า “พลเมืองดี” คือ พลเมืองดีจะต้องปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและเป็นตัวอย่างของสมาชิกอื่นๆ ด้วยการที่จะปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องรู้จักหลักการอยู่ร่วมกัน รู้จักกติกาของสังคม ตลอดจนเข้าใจวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คุณลักษณะของพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตย ธวัช ทนโตภาส และ คณะ (2552, น. 80) ได้ให้ความหมายของการเป็นพลเมืองที่ดีว่า การเป็นพลเมืองที่ดีจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีศีลธรรม ต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชน ต้องมีความรู้เรื่องการเมือง และจะต้องเป็น

คนที่มีอาชีพสุจริต ขยันขันแข็ง ประหยัด รู้จักพอ ซื่อสัตย์ และใช้ปัญญาในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต สอดคล้องกับวิทยา ปานะบุตร (2550, น. 42) ที่กล่าวไว้ว่าพลเมืองดี หมายถึง พลเมืองที่ประพฤติปฏิบัติดีต่อกันระหว่างบุคคลต่างๆ รวมทั้งกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่นที่อยู่อาศัย และสอดคล้องกับ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546, น. 18) ที่ได้ให้ความหมายของพลเมืองดี คือ ประชาชนไทยทุกคนมีหน้าที่สำคัญในการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และร่วมธำรงไว้ซึ่ง ประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้ และยังมีการกล่าวถึงความหมายของพลเมืองดีในประเด็นอื่นๆเพิ่มเติม อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554, น. 154) ได้ให้ความหมายของพลเมืองดี ไว้ว่า เป็นคุณลักษณะของพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ หรือที่สังคมนั้นๆคาดหวังเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการปกครองประเทศตนเอง

จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่านข้างต้น ทำให้เห็นว่า “พลเมือง” หรือ “พลเมืองดี” มีการใช้คำเหล่านี้แตกต่างกันออกไป ในงานวิจัยนี้การทำความเข้าใจถึงความหมายของความ เป็นพลเมืองดีนั้น อาจต้องพิจารณาร่วมกับบริบทของสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “พลเมืองดี” ซึ่งสามารถสรุปความหมายได้ว่า พลเมืองดี หมายถึง การที่บุคคลรู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม รู้จักสิทธิ หน้าที่และบทบาทของตนเอง ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ ธำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และเป็นผู้มีจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศ

1.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองดีต้องมีการกำหนดถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีที่ต้องการเอาไว้ด้วย โดย ทิพย์พาพร ตันติสุนทร (2558, น. 55-57) ได้กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดี มีความแตกต่างจากมนุษยธรรมดาที่ต้องปรับตัวให้เข้าอยู่ในระบอบสังคม โดยเฉพาะระบอบประชาธิปไตยไม่ได้เป็นสังคมธรรมชาติ คนจึงต้องเลิกเห็นแก่ตัว ต้องพูดกันให้รู้เรื่อง มีเหตุผล มีวินัย ในตนเอง ต้องมีความอดทน เคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ โคแกน (Cogan, 1997, p. 12-15) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่เป็นสากล และสามารถสรุป คุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ดังนี้

- 1) การเป็นผู้มีความรู้ และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง
- 2) มีความรักในเสรีภาพและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
- 3) เข้าใจเรื่องหลักสิทธิมนุษยชนและยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม

- 4) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
- 5) เคารพกฎหมายและยึดหลักสันติวิธีในการแก้ปัญหา
- 6) รักษาสิ่งแวดล้อมและยึดถือประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก

ทสมล ขนาดศิย์ (2558, น. 7) ได้กล่าวถึง พลเมืองที่สามารถปฏิบัติ “กิจที่ต้องทำ” และ “กิจที่ควรทำ” ได้อย่างสมบูรณ์ โดยประพฤติตนตามหลักกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และจริยธรรมอันดีงาม เพื่อเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตนเองและประเทศชาติ ซึ่งกำหนดเป็นคุณลักษณะพลเมือง ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับ ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2558, น. 36) สามารถสรุป ได้ดังนี้

- 1) ตระหนักถึงศักดิ์ศรี สิทธิ เสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
- 2) ยึดหลักกฎหมาย เคารพกฎระเบียบ
- 3) มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง
- 4) มีความยุติธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต
- 5) มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนและสังคม

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2555, น. 30-36) ได้ให้คำอธิบายถึงสังคมที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีการให้น้ำหนักคุณสมบัติความเป็นพลเมืองที่แตกต่างกันไป สามารถสรุปคุณลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้งสิ้น 6 ประการ คือ

- 1) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและพึงพาตนเองได้ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพล หรืออำนาจของผู้อื่น
- 2) เคารพสิทธิ เสรีภาพของตนเอง และไม่ไปละเมิดสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น
- 3) ยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ และต้องไม่ใช้ความรุนแรง
- 4) เคารพหลักความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความ เป็นเจ้าของประเทศ
- 5) เคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกา
- 6) ตระหนักว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม จึงต้องรับผิดชอบต่อสังคม มองตนเองเชื่อมโยงกับสังคม เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา และมีส่วนร่วมในการลงมือแก้ไขปัญหา นั้น

อย่างไรก็ตาม มีผู้ที่ระบุคุณลักษณะของพลเมืองดีเอาไว้ค่อนข้างหลากหลายและน่าสนใจ ได้แก่ งานของ เวสต์ไฮม์เมอร์ (Westheimer, 2015) ได้นำเสนอแบบของพลเมือง (Kind of citizen) ไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1) พลเมืองที่มีความรับผิดชอบ (Personally Responsible Citizen) โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น รับผิดชอบต่อตนเองและชุมชน ตั้งใจทำงาน ตั้งใจทำหน้าที่ของตนเอง ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นต้น

2) พลเมืองที่มีส่วนร่วม (Participatory Citizen) โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชน และสังคม ช่วยเหลืองานผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เป็นต้น

3) พลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม (Justice-Oriented Citizen) โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ร่วมตั้งคำถาม ค้นหาสาเหตุของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม สนใจรับรู้ข่าวสารความเคลื่อนไหวของสังคม สืบค้นหรือนำเสนอประเด็นที่ไม่เป็นธรรมในสังคม เป็นต้น

สายชล สัตยานุรักษ์ (2558, น. 286-287) ได้กล่าวถึง การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย ให้มีคุณลักษณะใหม่จะต้องดำเนินพร้อมกัน 4 ด้าน ดังนี้

1) การเสริมสร้างจารีตทางความรู้แบบใหม่ คือ การมีทัศนะวิพากษ์บนฐานทางความรู้ที่กว้างขวางหลากหลาย เชื่อมโยงความรู้ได้ และคิดเองเป็น สามารถกำกับตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทุน และสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความรู้ในการจัดตั้งหรือสร้างสถาบันการเมืองที่เอื้อต่อการตรวจสอบและการต่อสู้อย่างสันติ และการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์วิธีการในการต่อสู้กดดันทางการเมืองอย่างฉลาดและสันติ

2) การเสริมสร้างวัฒนธรรมจิตใจแบบใหม่ คือ การสร้างพลเมืองไทยให้มีจิตสาธารณะ รักความเป็นธรรม ใจกว้าง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับคนที่แตกต่างอย่างสงบ ยอมรับในความถูกต้องดีงาม

3) การเสริมสร้างความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ในความหมายใหม่ คือ การรู้ในสิทธิพลเมืองและหน้าที่พลเมือง ที่จะแสวงหาความรู้แบบปลดปล่อยและความรู้ที่กว้างขวางหลากหลาย เพื่อให้พลเมืองไทยสามารถใช้สิทธิและทำหน้าที่ต่อส่วนรวมอย่างฉลาดและสร้างสรรค์ รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ในการกำกับตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทุน สื่อ

4) การเสริมสร้างพลเมืองไทยที่เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ คือ การตระหนักว่าทุกคนเท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ที่เหมือนกัน นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย ให้เป็นวัฒนธรรมแห่งความเสมอภาค และทำให้พลเมืองไทยปฏิเสธความรุนแรงต่อมนุษย์ในทุกรูปแบบ

จากแนวคิดข้างต้นมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีไว้หลายทัศนะ ทั้งที่แตกต่างและสอดคล้องกัน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปและสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	ความสอดคล้องกับแนวคิด ของนักวิชาการ							สรุปความ สอดคล้อง
	ทิพย์พาพร (2558)	ทสมเด (2558)	ศุภณัฐ (2558)	สายชล (2558)	ปริญญ์ (2555)	เวสไชเนอร์ (2015)	โคเคน (1997)	
1) มีความรู้และมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม	✓	-	-	✓	-	-	✓	3
2) ยึดหลักเสรีภาพ มีความรับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา	-	-	-	-	-	-	✓	1
4) เคารพกฎหมายและความยุติธรรม	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	5
5) รักษาสิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	-	-	✓	1
6) มีจิตสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในสังคม	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	5
7) เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง ความเสมอภาคและการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์	✓	-	-	✓	✓	-	✓	4

จากตาราง 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปสังเคราะห์คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ได้ดังนี้ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการมากที่สุด 7 คน คือ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดียึดหลักเสรีภาพ มีความรับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่ของตนเอง

และผู้อื่น รองลงมา มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 5 ท่าน คือ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เคารพกฎหมาย และมีจิตสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 4 ท่าน คือ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง ความเสมอภาคและการเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน คือ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความรู้และมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และมีความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 1 ท่าน คือ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และ รักษาสิ่งแวดล้อม

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่สะท้อนจากการศึกษาชีวิตประจำวันบุคคลสำคัญในท้องถิ่น คือ สืบ นาคะเสถียร ซึ่งสามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ 1) พลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ 2) พลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ 3) พลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค

1.3 การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ความเป็นพลเมืองมิใช่ลักษณะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่ต้องสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านการขัดเกลาทางสังคมโดยมิได้จัดระบบความคิดก็ไม่อาจเอื้อต่อการสร้างความเป็นพลเมืองดีได้ ดังนั้น การศึกษาในฐานะกลไกที่ช่วยบ่มเพาะคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีจึงต้องทำหน้าที่ดังกล่าว

การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ตระหนักรู้ และมั่นใจในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทักษะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เกิดทัศนคติและแรงจูงใจในการกระทำหรือมีพฤติกรรมที่แสดงถึงวิถีแห่งประชาธิปไตย (ศรันยู หมั่นทรัพย์, 2551, น. 5) ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ และเชื่อมโยงไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองทั้งในและนอกสถานศึกษา การนำเสนอในหัวข้อนี้ จะมุ่งเน้นไปที่ทำความเข้าใจหลักการสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการสร้างพลเมือง โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี โดยมีใจความว่า การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ควรจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะรอบด้าน เพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้เป็นพลเมืองที่ดี โดย

จะต้องดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติ ให้เหมาะสมกับระดับและช่วงวัยของนักเรียน เน้นกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้เกิดทักษะพื้นฐานของ ความเป็นพลเมือง มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นึกถึงส่วนรวม และรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนผ่านการทำโครงการหรือโครงงานกิจกรรมต่างๆ ก็จะช่วยผู้เรียนพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดีได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, น. 12-18)

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2559, น. 39-40) ได้กล่าวถึงการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและตัวอย่างจากต่างประเทศไว้ว่า การเห็นคุณค่าเหมือนกัน การยอมรับในความแตกต่าง การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นและการรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่เรื่องที่จะเกิดขึ้นมาได้เองตามธรรมชาติหากจะต้องมีการเรียนรู้และฝึกฝนความเป็นพลเมืองจึงจะเกิดขึ้นมาได้ โดยยกตัวอย่างวิธีการของการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนี สิ่งแรกที่เด็กจะต้องเรียนในโรงเรียนอนุบาล คือ เมื่อมีความขัดแย้งหรือมีการทะเลาะกัน ห้ามตีกัน เมื่อทะเลาะกันครูจะจับแยกกันทันที และจะให้เรียนรู้กติกาพื้นฐานประการแรกของการอยู่ร่วมกันในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย คือ ถ้าขัดแย้งกัน ห้ามใช้ความรุนแรง เมื่อขึ้นชั้นประถมศึกษา เด็กจะเรียนรู้เรื่องของความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำกับการใช้สิทธิเสรีภาพ โดยจะถูกฝึกฝนให้รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อผู้อื่น และรับผิดชอบต่อสังคมทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ แต่ต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพคนอื่น และทำสิ่งใดจะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมจะดีขึ้นหรือแย่ลงก็อยู่ที่การกระทำของคนในสังคม เด็กในประเทศที่มีการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง จึงมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นตามวัยที่โตขึ้น พร้อมกับมีความรับผิดชอบต่อมากขึ้นตามไปด้วย และไม่ใช่เรียนรู้แต่การแข่งขัน (Competition) แต่จะต้องเรียนรู้เรื่องการประนีประนอม (Compromise) และการทำงานร่วมกับคนอื่น (Cooperation) เพราะประชาธิปไตย คือการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงต้องสอนให้เด็กเรียนรู้ที่จะแก้ไขความขัดแย้ง เรียนรู้ที่จะตกลงกัน และเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

นอกจากนี้ ศรินทร์ยา หมั่นทรัพย์ (2551, น. 12-13) ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองไทย ในหัวข้อเรื่อง แนวทางตามกระบวนการเรียนรู้ ในประเด็นหลัก 4 ประเด็น ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมือง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม การเรียนการสอนจึงต้องใช้กิจกรรมเพื่อเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย การเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ความคิดและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ ต้องอาศัย

กระบวนการเรียนการสอนที่ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกคับข้องใจ กิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับ ความเคยชิน วัฒนธรรม และพฤติกรรม ต้องอาศัยการปรับพฤติกรรมเพื่อป้องกันทัศนคติทางลบ

2. การปรับทัศนคติและความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตยและอำนาจแห่ง พลเมือง จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน กระบวนการเรียนการสอนเพื่อ การปรับแก้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้อง คือ การสะท้อนการเรียนรู้ เพื่อจัดระเบียบความคิด จำแนกความเข้าใจต่อความถูกต้อง และเรียนรู้สิ่งที่เป็นรากฐานของคุณธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ ปรับแต่งความคิดอย่างเป็นขั้นตอน

3. การสร้าง “ชุมชน” ให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกสาธารณะและ การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม ความร่วมมือของชุมชนและการสนับสนุนของท้องถิ่น เป็นหัวใจ สำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมือง ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชนต่อการสร้างพลเมืองนี้ จะกลับมาเป็นกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย และสร้างการเมืองภาคพลเมืองของทุกคนใน ชุมชน

4. ปัจจัยสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย

4.1) การเรียนรู้ในห้องเรียน มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ใช้การเรียนรู้ ผ่านปัญหาสาธารณะ ให้เหตุการณ์จำลองช่วยกระตุ้นแนวคิดประชาธิปไตย สร้างโอกาส ทำ กิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

4.2) การสนับสนุนทางวิชาการและพัฒนาทางสังคมโดยโรงเรียนเป็น ศูนย์กลาง การสนับสนุน กิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และผู้เรียน

4.3) การสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน ครูและโรงเรียนต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์ กัน สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนมีความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นและ เข้ามีส่วนร่วมในชุมชนและทางการเมือง ซึ่งในหลักการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอน คือ ผู้ที่มี บทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกใน การเรียนรู้ ด้วยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การ คัดเลือกกิจกรรมและสื่อวัสดุที่เหมาะสมมาใช้พัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมถึง การตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีโอกาสด้านการคิด วิเคราะห์ ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

1.4 การประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี พบว่ามีแนวทางการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ดังนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องจัดทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผลจากการประเมินจะต้องนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับติดตาม กำกับ สนับสนุน และพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้น การวัดและประเมินผลการเรียน จึงเน้นไปที่การวัดและการประเมินผลในชั้นเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การชี้ให้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงของผู้เรียน และสภาพจริงของการเรียนการสอนจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออก (Student Performance) สะท้อนให้เห็นความสามารถที่หลากหลาย และสอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงจากการปฏิบัติตัดสินใจ หรือการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยพิจารณาจากคุณภาพของชิ้นงาน หรือการปฏิบัติ ที่เป็นผลผลิต/ ร่องรอยหลักฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามผลการเรียนรู้หรือไม่ ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์การปฏิบัติตนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาแล้วจะต้องบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2557, น. 40-41) และได้ออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนเพื่อการวัดและประเมินผลในระดับชั้นเรียน ได้ดังนี้

- 1) กำหนดผลการเรียนรู้/คุณลักษณะที่จะประเมิน
- 2) วิเคราะห์พฤติกรรมสำคัญจากผลการเรียนรู้เพื่อกำหนดหลักฐานการเรียนรู้
- 3) เลือกใช้วิธีการเครื่องมือให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่จะประเมิน
- 4) กำหนดเกณฑ์การประเมินพฤติกรรม (Scoring Rubrics)

เบอร์นาเดธ ((Bernadette Sun Ch, 2002) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการสอนให้มีความเป็นพลเมืองทั้งจิตใจและจิตวิญญาณ โดยใช้การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในการบริการสังคมเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองโดยใช้เครื่องมือคือข้อมูลจากการตอบแบบสำรวจ และการสัมภาษณ์นักเรียน สัมภาษณ์ครู

แด้มและคณะ (Dam, Geijssel, Reumerman, และ Ledoux (2010, p.369) ได้นำเสนอในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือวัดความเป็นพลเมืองของนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 11-16 ปี เพื่อให้เข้าใจถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย โดยแบบสอบถาม

ในการวัดพฤติกรรมการเป็นพลเมืองของนักเรียน เป็นเครื่องมือสำหรับการวัดความสามารถในการเป็นพลเมือง สำหรับบุคคลเพศชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 11-16 ปี

ซาร่า รีเวลลี (Sara Rivelli, 2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความสนใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโดยเป็นการศึกษาเปรียบเทียบของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเมืองโบโลซาโนกับเมืองปาโดวา ประเทศอิตาลี โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม สำหรับนักเรียนซึ่งมี 2 ภาษา ได้แก่ ภาษาเยอรมันและภาษาอิตาลี แบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการในชั้นเรียน

अबดุลราฮิม นาเวฮับราฮิม (Abdolrahim Navehebrahim, 2011) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างของเพศหญิง และเพศชายในเรื่องพฤติกรรมเกี่ยวกับพลเมืองในโรงเรียนประถมศึกษา ประเทศอิหร่าน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่วัด 4 องค์ประกอบของทักษะการเป็นพลเมือง คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านองค์ความรู้ ด้านคุณค่า และด้านประชาธิปไตย แบบสอบถามมีจำนวน 50 ข้อ 2 ระดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีเพิ่มเติมจากงานวิจัยในประเทศ โดยทำการศึกษาในประเด็นการใช้เครื่องมือวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ศิริพร ไกรสมมาตร (2557, น. 26-27) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน ในงานวิจัยนี้มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้เครื่องมือ 3 ฉบับ ประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้ในมิติการเคารพความแตกต่าง แบบวัดทัศนคติในมิติการเคารพความแตกต่าง และแบบสอบถามการปฏิบัติตนในมิติการเคารพความแตกต่าง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับด้านความรู้ การปฏิบัติ และทัศนคติที่มีต่อการเคารพความแตกต่าง การเคารพสิทธิผู้อื่น และการเคารพความเสมอภาค

นำพงศ์ สุขสบาย (2556, น. 91) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของ ประชาคมอาเซียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในงานวิจัยนี้มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยมีเครื่องมือ คือ แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนด้านเจตคติ ซึ่งมีคำถามลักษณะเป็นสถานการณ์ต่างๆ ที่เชื่อมโยงถึงความรู้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของกลุ่มอาเซียนในด้านเจตคติ เป็นแบบวัดแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

สุจิตรา วันทอง (2554, น. 67) ได้ศึกษา การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในงานวิจัยนี้มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้เครื่องมือ 2 ฉบับ ประกอบด้วย 1. แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา 2. แบบสอบถามคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา (ฉบับครูประเมินนักเรียน) ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ที่ให้ครูตรวจสอบระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อุไรวรรณ ใจคำปัน (2554, น. 49-52) ได้ศึกษา การใช้ชุดกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮาว จังหวัดลำปาง ในงานวิจัยนี้มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้เครื่องมือ 2 ฉบับ ประกอบด้วย 1. แบบทดสอบหลังเรียนเพื่อวัดความเป็นพลเมืองดี และแบบประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีเป็นแบบปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก 2. แบบประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี โดยรายละเอียดของแบบประเมินกำหนด ซึ่งแบบประเมินพฤติกรรมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

วิณา วงศ์ศรีเผือก (2553, น. 59-63) ได้ศึกษา ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในงานวิจัยนี้มีการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้เครื่องมือ 3 ฉบับ ประกอบด้วย 1. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัด มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 2. แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัด กำหนดโครงสร้างของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ให้นักเรียนประเมินข้อมูลตามสภาพจริง 3. แบบบันทึกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัด เพื่อใช้สำหรับบันทึกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัด โดยมีรายการพฤติกรรมที่เป็นความจริง

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีมีการใช้เครื่องมือที่ใกล้เคียงและแตกต่างกัน โดยมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แบบทดสอบ หรือ แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี แบบวัดแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 2) แบบวัดทัศนคติความเป็นพลเมือง 3) แบบสอบถามการปฏิบัติตน/แบบสัมภาษณ์ ที่มีทั้งครูและนักเรียนเป็นผู้ประเมิน 4) แบบประเมินพฤติกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) และแบบบันทึกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

2. หน่วยการเรียนรู้

2.1 ความหมายและลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

ความหมายของหน่วยการจัดการเรียนรู้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ในทิศทางเดียวกัน ที่สื่อถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ครบวงจร มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน ซึ่งวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545b, น. 130) และดวงเดือน อ่อนน้อม (2548, น. 29) ได้ให้ความหมายของ หน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันว่า หน่วยการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ที่ครบวงจรในเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการจำแนกเนื้อหาความรู้ของแต่ละสาระ หรือรายวิชาออกเป็นเรื่อง หรือหัวข้อเรื่อง และแต่ละเรื่องนั้นให้ความรู้ครบวงจร ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล (2552, น. 99) และ นพเก้า ณ พัทลุง (2550, น. 13) ที่เพิ่มเติมในเรื่องของ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยการยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย และใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม ซึ่งนอกจากนี้ยังมีอีกหลายแนวคิดจากนักวิชาการท่านอื่น ที่กล่าวถึงความหมายของหน่วยการเรียนรู้ไว้ในมุมมองที่แตกต่างออกไป อาทิ ชนาธิป พรกุล (2546, น. 55) ได้ให้ความหมายของหน่วยการเรียนรู้ไว้ว่า หน่วยการเรียนรู้ หมายถึง มวลประสบการณ์แบบบูรณาการที่หลักสูตรสถานศึกษาคาดหวังให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละระดับชั้น จัดไว้หลายหน่วยเรียงตามลำดับแต่ละหน่วยควรบูรณาการสาระของวิชาให้ครบถ้วนหรือมากกว่าเท่าที่จะทำได้และควรกำหนดเวลาที่สอนไว้ด้วย

นอกจากความหมายของหน่วยการเรียนรู้แล้วลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้เอาไว้ อาทิ

ฮารริส และคาร์ (Harris Douglas E. Carr and Judy F, 2546) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ดีต้องใช้ข้อมูล เนื้อหา

สาระในการสอน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดในเรื่องต่างๆ การเรียนการสอนในหน่วยควรให้โอกาสนักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบ ศิลปิน นักเขียน นักประวัติศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ สร้างหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และท้องถิ่น ควรมีการประเมินแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนด้วย

เฮ็นสัน (Henson, 2001, p. 47) ได้กล่าวว่า ลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สามารถบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริงได้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ส่งผลถึงพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน

สำนักงานระบบบริหารงานบุคลากร และนิติการ (2549, น. 121) ได้กล่าวถึงลักษณะหน่วยการเรียนรู้ที่ดีควรมีหัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้ กว้างพอที่จะให้ผู้เรียนได้ท้าทายความสามารถ และมีความหมายต่อผู้เรียน มีความคิดรวบยอดหลักครอบคลุมตามมาตรฐานการเรียนรู้ ออกแบบให้ผู้เรียนได้ลงมือ ค้นหาข้อมูล เจาะลึกวิถีปฏิบัติ สรุปความรู้ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตอบสนองเป้าหมายการเรียนรู้

นาตยา ปิณฑานนท์ (2546, น. 51) ได้ให้ข้อเสนอแนะลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพ ควรมีลักษณะ 2 ประการ ดังนี้ 1) หน่วยการเรียนรู้ควรให้ความท้าทาย น่าสนใจ สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตจริงของนักเรียน ให้ความรู้สึกว่าหน่วยการเรียนรู้นั้นมีชีวิต นักเรียนสามารถที่จะเข้าถึงสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ สามารถนำความรู้จากหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ได้ เรียนแล้วสนุก มีกิจกรรมได้ฝึกหลากหลายรูปแบบ ที่ไม่อัดแน่นไปด้วยเนื้อหาให้ท่องจำ หรือให้ทำแต่แบบฝึกหัด นักเรียนควรได้รับทั้งความสนุก และความรู้ไปในเวลาเดียวกัน 2) หน่วยการเรียนรู้ควรเชื้อให้เกิดการวางแผนการเรียนรู้ที่เป็นการบูรณาการในกลุ่มสาระใดสาระหนึ่งหรือข้ามกลุ่มสาระ อาจประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ หลายหัวข้อย่อยๆ ลงไปได้ เช่น จากหน่วยการเรียนรู้แยกย่อยไปเป็นหัวข้อ จากหัวข้อหนึ่งๆ แยกย่อยเป็นบทเรียน ดังนั้นเป้าหมายการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หนึ่งๆ จึงสะท้อนผลผลิตจากการเรียนที่ให้องค์ความรู้กว้างขวางและหลากหลาย

อัมร บัวศรี (2532, น. 254) ได้กล่าวถึงลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดีว่า ควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจน และมุ่งสู่จุดเดียวกัน เพื่อสะดวกต่อการวัดและประเมินผล ผู้สอนและผู้เรียนต้องทราบถึงจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นถึงจุดมุ่งหมายปลายทาง และสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้ตามสภาพที่เป็นอยู่

และลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดีจะเอื้อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) เป็นการเรียนรู้ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผสมผสาน กลมกลืนกัน 2) ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่หลากหลายและมีผลต่อการพัฒนาการของ ผู้เรียน 3) ตอบสนองความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่หลากหลาย 4) ทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพสิ่งที่เรียนเป็นส่วนรวม และมีการนำเอา เนื้อหาวิชามาสผสมผสานกัน 5) กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า หน่วยการเรียนรู้ หมายถึง มวล ประสบการณ์รูปแบบต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ซึ่งแต่ละ หน่วยจะมีแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ความรู้แบบครบวงจร ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ตาม ความเหมาะสม มีการกำหนดรายละเอียดต่างๆของหน่วยการเรียนรู้ให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และมีการบูรณาการประสบการณ์การเรียนรู้กับชีวิตจริงและเชื่อมโยงกัน ตามความเหมาะสมของ เนื้อหา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ตามความสนใจของผู้เรียน ครูผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพและเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.2 องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล (2552, น. 106-110) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของ หน่วยการเรียนรู้ไว้หลายองค์ประกอบ ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่มุ่งหวังหรือคาดหวังว่าจะเกิดการเรียนรู้ที่เข้าใจอย่าง ลึกซึ้ง และสะท้อนองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ความคิดรวบยอด กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์

2. ความคิดรวบยอด เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเขียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้

3. สารการเรียนรู้ ควรเขียนเป็นรายข้อ

4. สมรรถนะ เป็นสิ่งที่คาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นจากหน่วยการเรียนรู้

5. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นสิ่งที่ได้มาจากผลการเรียนรู้

6. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ใกล้ชิดตัวผู้เรียน ที่จะต้องทำกิจกรรมให้บรรลุ จุดประสงค์ที่กำหนด ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

7. การออกแบบกิจกรรม เน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติพัฒนากระบวนการ คิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

8. สื่อการเรียนรู้ เป็นตัวกลางช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น เสริมเด็กเก่ง และช่วยเหลือเด็กที่เรียนช้า

9. การประเมินผลและการออกแบบวิธีการและเครื่องมือประเมินผล เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ใช้ผู้ประเมินหลายๆ คน ใช้เครื่องมือหลากหลายชนิด และประเมินหลายๆ ครั้ง

สำหรับงานของ นันทนัทธ รัตนศิลป์ชัย (2553, น. 300-303) ได้กล่าวว่า หน่วยการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ต้องสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญ หรือประเด็นสำคัญหลักในหน่วยการเรียนรู้

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมได้ ซึ่งอาจมาจากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด ได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ รวมถึงสาระการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

4. สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้แกนกลาง และสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลจากการนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลจากการนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7. ชิ้นงาน/ภาระงาน ต้องสะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนจากการใช้ความรู้ และทักษะที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้

8. การวัดและประเมินผล กำหนดวิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนเกณฑ์การประเมินที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ ที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน หรือการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้เรียน

9. กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการนำเทคนิค/วิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน ภาระงาน เกิดทักษะ (สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน) กระบวนการตามธรรมชาติวิชา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

10. เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมง จะต้องวิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่ปรากฏในหน่วยการเรียนรู้จากโครงสร้างรายวิชา

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545a, น. 133-134) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ไว้ว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องมีองค์ประกอบทั้งหมด 8 ประการ ดังนี้ 1) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) ระดับชั้น 3) ระยะเวลาในการสอน 4) หัวข้อย่อยในการสอน 5) จุดประสงค์การสอน 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล ซึ่งมีความใกล้เคียงกับงานของรุจิร ภูสาระ (2545, น. 110) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่ต้องมีมากกว่าหัวข้อของเนื้อหา แม้ว่าหน่วยการเรียนรู้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ แต่หน่วยการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะต้องประกอบด้วย หัวเรื่อง ปรัชญา จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมสำหรับครูและนักเรียน และวิธีการวัดและประเมินผลในหน่วยการเรียนรู้

เฮ็นสัน (Henson, 2001, p. 47) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. กำหนดแนวคิด เป็นการแสดงถึงความเชื่อของผู้สอน ที่จะสะท้อนถึงเป้าหมายของโรงเรียน ธรรมชาติของผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ และเป้าหมายของชีวิต โดยตั้งเป็นลักษณะคำถามเพื่อกำหนดแนวคิด เช่น ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหานี้เพราะอะไร

2. เป้าหมาย เป็นการกล่าวถึงความคาดหวังทั่วไปในการเรียน เช่น การเรียนเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย อาจกำหนดเป้าหมายว่า ผู้เรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น

3. เนื้อหา เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละครั้ง เนื้อหาต้องมีความสำคัญต่อสังคม สอดคล้องต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

4. กิจกรรม ลักษณะกิจกรรมที่ดีควรเป็นกิจกรรมเดียว แต่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละครั้ง เช่น กิจกรรมการนำเสนอหน้าชั้นเรียนควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เรื่องการพูด บุคลิกภาพ และความกล้าแสดงออก

5. การประเมิน จะต้องมีความหลากหลาย เช่น การทดสอบ การเขียน การสอบปากเปล่า การได้วาที การทำโครงการ การอภิปราย เป็นต้น ซึ่งอาจเรียกว่า การประเมินผลงาน

หรือการประเมินกระบวนการ เป็นการบรรยายถึงประสิทธิภาพจากการสอนหรือจากหน่วยการเรียนรู้ วิเคราะห์ส่วนต่างๆของหน่วยการเรียนรู้ การมองความสัมพันธ์ภายในหน่วยการเรียนรู้ ลักษณะการประเมินอาจใช้การตั้งคำถาม เช่น จุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้มีความสำคัญหรือไม่ การจัดกิจกรรมช่วยให้บรรลุจุดประสงค์หรือไม่ เป็นต้น

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วย ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กำหนดเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2.3 ขั้นตอนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ไว้ในหลากหลายรูปแบบทั้งที่สอดคล้องและแตกต่างกัน ดังนี้

นันทน์ภัท รัตนศิลป์ชัย (2553, น. 303-304) ได้กล่าวว่า การจัดทำหน่วยการเรียนรู้มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ควรทำความเข้าใจกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดเน้นคุณภาพผู้เรียน สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นของเขตพื้นที่การศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ และองค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ 2) ควรรู้ว่าในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่จะจัดการเรียนรู้นั้นประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ จำนวนเท่าใด สาระการเรียนรู้ที่ได้จากคำอธิบายรายวิชา สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ควรรู้วิธีออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจัดทำได้หลายลักษณะต้องยึดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด หรือผลการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้ สามารถออกแบบได้ 2 วิธี คือ 1) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ และ 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เริ่มต้นจากการกำหนดประเด็น/หัวเรื่องจากสภาพปัญหาหรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

2. วางแผนและจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องนำตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบมาพิจารณาว่าในแต่ละตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ เมื่อนำมาจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรรู้อะไรและควรทำอะไรได้ ควบคู่กับการวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ผู้เรียนว่าจะนำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะใดจากสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้

นพเก้า ณ พัทลุง (2550, น. 87) กล่าวถึง ขั้นตอนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และสามารถทำได้เมื่อจบบทเรียน
2. กำหนดหลักฐานเพื่อประเมินความเข้าใจของผู้เรียน
3. กำหนดชิ้นงานสำหรับการเรียนการสอน
4. ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้
5. เขียนแนะนำหน่วยการเรียนรู้ที่ตั้งขึ้น
6. กำหนดเวลาและสถานที่ปฏิบัติกิจกรรม
7. กำหนดวิธีที่ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างปฏิบัติกิจกรรม
8. กำหนดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และทรัพยากรที่ต้องใช้ในหน่วยการเรียนรู้
9. สรุปย่อรายละเอียดต่างๆในหน่วยการเรียนรู้
10. ทดลองใช้และปรับปรุง

ฮาร์ริส และ คาร์ (Harris Douglas E. Carr and Judy F, 2546) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ไว้ดังนี้

1. กำหนดหัวเรื่องหรือประเด็นคำถามหลัก พิจารณาว่าหัวเรื่องอะไร หรือประเด็นคำถามใดที่ควรใช้เป็นแกนสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ หัวเรื่องหรือประเด็นคำถามดังกล่าวอาจมาจากข้อสงสัย หรือความสนใจของผู้เรียน ปัญหาในชุมชน ความต้องการของท้องถิ่น ความคาดหวังในหลักสูตรท้องถิ่น หรือในมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ
2. พิจารณาเลือกมาตรฐาน มีมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติ หรือมาตรฐานในหลักสูตรท้องถิ่นใดบ้างที่สอดคล้องกับสิ่งที่จะสอนในหน่วยการเรียนรู้ นั้น มาตรฐานเหล่านั้นอาจเป็นมาตรฐานของสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง หรืออาจเลือกจากหลายสาขาวิชา
3. พิจารณาเลือกจุดประสงค์ในหลักสูตรท้องถิ่น ควรนำจุดประสงค์ในหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้อง สัมพันธ์กับมาตรฐานที่เลือกมาประกอบการพิจารณาในการวางแผนการสร้างหน่วยการเรียนรู้
4. ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนมิใช่เพียงเพื่อชักจูง หรือกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเท่านั้น แต่ต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้

5. กำหนดชิ้นงาน และภาระงานให้นักเรียนปฏิบัติชิ้นงาน และการปฏิบัติงาน ลักษณะใดที่เป็นหลักฐานบ่งบอกให้ทราบถึงความสำเร็จของการเรียน และเป็นเครื่องแสดงว่า ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ถึงมาตรฐานที่ตั้งไว้

6. กำหนดเกณฑ์การประเมิน ควรมีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตัดสินว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจิตใจอยู่ในระดับใด เมื่อพิจารณาจาก มาตรฐานที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

7. เขียนคำอธิบายคุณภาพงานที่ปฏิบัติ เขียนอธิบายรายละเอียดของชิ้นงาน หรือการปฏิบัติงานที่คาดหวัง คำอธิบายนั้นต้องให้ความกระจ่างว่าคุณภาพงาน หรือการ ปฏิบัติงานในแต่ละเกณฑ์ที่ตั้งไว้ควรมีลักษณะอย่างไร

8. กำหนดแนวการให้คะแนนเขียนสรุปแนวการให้คะแนนไว้สำหรับผู้เรียนหรือ ผู้ปกครองจะได้ใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐาน ที่กำหนด

9. สะสม และแสดงผลงานตัวอย่างที่ได้มาตรฐาน แสดงผลงานที่ได้มาตรฐานให้ ผู้เรียนได้เห็น เพื่อให้นักเรียนทราบว่าผลงาน และผลการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐานมีลักษณะ อย่างไร

จากข้อมูลข้างต้น นักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้เป็นไป ในทิศทางที่สอดคล้องกัน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสร้างหน่วยการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮาร์ริส และ คาร์ (Harris Douglas E. Carr and Judy F, 2546) ที่ได้นำเสนอไว้อย่างสมบูรณ์ และนำมาปรับ ใช้ในงานวิจัยนี้ สามารถสรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดหัวเรื่อง เป็นการเลือกประเด็นสำคัญ หรือเป็นประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ ปัญหาในชุมชน หรือ ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อที่จะใช้เป็นสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

2. กำหนดผลการเรียนรู้ กำหนดเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

3. กำหนดจุดประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และออกแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

4. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและ ความสนใจของผู้เรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และพัฒนาการ เรียนรู้ไปสู่มาตรฐาน และจุดประสงค์ที่ตั้งที่กำหนดไว้

5. กำหนดภาระงาน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดการเรียนรู้ บ่งบอกถึงความสำเร็จ ของการเรียน และแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ตามมาตรฐาน

6. กำหนดเกณฑ์การประเมินและแนวทางการให้คะแนน ควรมีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนในการตัดสินว่าผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจิตใจอยู่ในระดับใด เมื่อพิจารณาจากมาตรฐาน และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

7. แสดงผลงานตัวอย่าง เป็นการแสดงผลงานของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนทำงานสำเร็จตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนวางไว้

2.4 การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้มาบูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย ประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลา สำหรับการจัดการเรียนรู้ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วยย่อยแล้วผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทุกสาระการเรียนรู้ อาจบูรณาการทั้งภายในและระหว่างสาระการเรียนรู้หรือเป็นการบูรณาการเฉพาะเรื่องตามลักษณะสาระการเรียนรู้ หรือเป็นการบูรณาการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีขั้นตอนการพัฒนาและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ (ลัดดา ศิลาโนย , 2553, น. 11-13)

1. ศึกษาสภาพบริบทชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ แผนที่ สภาพที่ตั้ง อาณาเขตติดต่อ ลักษณะทางกายภาพ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในชุมชน บุคคลสำคัญในชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชน วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหัวเรื่องและบูรณาการสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้

2. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้

3. กำหนดผังมโนทัศน์ เป็นการนำเอาตัวชี้วัดที่มีความใกล้เคียงกันในแต่ละสาระ จัดกลุ่มไว้ด้วยกัน พร้อมทั้งเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวข้องกันระหว่างสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง

4. กำหนดตารางหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย หน่วยย่อย แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาเรียนในแต่ละเนื้อหา

5. ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ กำหนดการวัดและประเมินผล เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ ในหน่วย

การเรียนรู้ เป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนให้มากที่สุด

6. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการนำหน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำไปสู่ผู้เรียน ในขั้นนี้ผู้วิจัยต้องออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

จากการศึกษาความหมายของ ลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดี ขั้นตอนในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และประโยชน์ของหน่วยการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่ให้ความรู้ครบวงจรในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มาจากการนำความคิดรวบยอดมาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และกำหนดหัวเรื่องโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่นำไปสู่กระบวนการสร้างชิ้นงาน เกิดทักษะ เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน ผู้สอน และท้องถิ่น

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

3.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการหลายรูปแบบ มาผสมผสานกันระหว่างกระบวนการกลุ่ม การสอนคิด การสอนแก้ปัญหา การสอนเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานยังมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ อาทิ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2550, น. 71) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการศึกษา การค้นคว้า และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นั้นสามารถนำมาปรับและประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนโดยโครงงานตามสถานการณ์ที่ครูจัดให้ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานของ ภาสุดา ภาคาผล (2556, น. 45) และดารัตน์ พงษ์สุวรรณ (2554, น. 8) ที่กล่าวในประเด็น การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียนโดยผู้เรียนมีโอกาสดูแล ค้นคว้าในหัวข้อหรือประเด็นที่ตนเองสนใจ เพื่อหาคำตอบหรือผลเกี่ยวกับหัวข้อหรือประเด็นนั้นๆ ภายใต้การดูแล การให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการให้ความช่วยเหลือจากครูในการทำโครงงาน จากนั้นจึงลงมือปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ จนได้ข้อสรุป คำตอบ หรือผลการศึกษา แล้วจึงทำการนำเสนอ

ผลงาน ในขณะที่ถวัลย์ มาศจรัส (2549, น. 16) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็น การเรียนโดยผ่านกิจกรรมที่เกิดจากความสนใจศึกษา ค้นคว้า และปฏิบัติจริงของผู้เรียน ที่มีการ จัดระบบและกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนเอง ต้องการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ทุกขั้นตอนจากประสบการณ์จริงด้วยตนเองหรือด้วยกลุ่มความสนใจ ของผู้เรียน รวมถึงมาลัย สิงหะ (2544, น. 5) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานไว้ว่า การ จัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ จากการเลือกหัวข้อ ที่สนใจศึกษา ปฏิบัติงานด้วยตนเองมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้สรุปความรู้ ออกแบบการ นำเสนอและประเมินผลงานร่วมกัน

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

มีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นฐานในประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างกัน อาทิ

บุญเลี้ยง พุ่มทอง (2550, น. 84) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนได้เลือกประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาด้วยตนเอง
2. นักเรียนเลือกและหาวิธีการ ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่หลากหลายด้วยตนเอง
3. นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง หรือเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. นักเรียนสามารถบูรณาการทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ หรือสิ่งแวดล้อม รอบตัวในขณะที่เรียนรู้ด้วยโครงงาน
5. นักเรียนเป็นผู้สรุปด้วยตนเองหรือสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
6. นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้อื่น
7. เป็นการหาคำตอบ ข้อสงสัยใช้ทักษะการเรียนรู้และปัญหาหลายด้าน
8. เป็นวิธีการสอนที่บูรณาการหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างกลมกลืน
9. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต
10. เป็นวิธีการสอนที่เกิดจากความสนใจ ใคร่รู้คำตอบของตัวผู้เรียนเอง
11. เป็นวิธีการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง มีระบบขั้นตอนและต่อเนื่อง
12. เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง

นฤมล ยุตาคม (2543, น. 37-38) ให้เหตุผลของความสำคัญในการใช้การเรียนรู้โดยการทำโครงการไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยการทำโครงการ ช่วยเปิดช่องว่างระหว่างการนำความรู้ไปใช้ในชั้นเรียนกับการใช้ในชีวิตจริงนอกห้องเรียน เป็นการจัดให้ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. ในการทำงานเป็นกลุ่มในการเรียนรู้แบบโครงการ ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะการวางแผน การจัดระบบงาน การประนีประนอม การให้ความคิดเห็นและสร้างข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญในชีวิต ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะเหล่านี้ตามความสามารถและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน

3. กิจกรรมการเรียนรู้โดยการทำโครงการช่วยให้ผู้เรียนที่มีอัตราการเรียนรู้และรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกันได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและใช้เวลาได้นานขึ้นในการพัฒนาทักษะเหล่านั้น

4. การเรียนรู้โดยการทำโครงการช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ เนื่องจากเขารู้ว่ามีหน้าที่ที่ต้องเรียนรู้ทักษะนั้น ๆ มากกว่าการเรียนรู้ไปตามขั้นตอนโดยการจดจำ

5. การเรียนรู้โดยการทำโครงการช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสอนกันเอง จึงเป็นการเพิ่มแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนแต่ละคน

6. การเรียนแบบร่วมมือบรรยากาศการเรียนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันและให้กรอบการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา และเรียนรู้ทักษะมากกว่าการให้ผู้เรียนแข่งขันกันเรื่องคะแนน

ธีรชัย ปุรณโชติ (2531, น. 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และประโยชน์ของการทำโครงการ สรุปได้ ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการเรียนการสอน สัมฤทธิ์ผลโดยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3. ช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน

4. ช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณ

5. ช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

6. ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น และมีความสามารถในการแก้ปัญหา

7. ช่วยพัฒนาความรับผิดชอบและสร้างวินัยในตนเอง ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีคุณค่า

จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจด้วยตนเอง เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้นักเรียนอาศัยทักษะทางปัญญาหลายๆ ด้าน ทั้งที่เป็นทักษะขั้นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และทักษะขั้นสูงที่จำเป็นในการคิด ได้สรุปความรู้ และออกแบบการนำเสนอ ประเมินผลงานร่วมกัน สามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

3.2 ขั้นตอนการจัดทำโครงงาน

การสอนแบบโครงงานเป็นฐาน เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่นักเรียนสนใจโดยให้นักเรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลได้เป็นผู้วางแผนในการทำกิจกรรมเอง และดำเนินงานให้สำเร็จตามโครงการนั้น โดยครูเป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2544, น. 27-28)

1) ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นนี้ครูจะเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนตั้งความมุ่งหมายของการเรียนว่า จะเรียนเพื่ออะไร

2) ขั้นวางแผนหรือวางแผนโครงการ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนว่าทำอย่างไรจึงจะบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จะใช้วิธีการใดในการทำกิจกรรม

3) ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นที่นักเรียนลงมือทำกิจกรรมหรือลงมือแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ ครูคอยส่งเสริมให้นักเรียนได้กระทำ ได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเองให้มากที่สุดและควรชี้แนะให้นักเรียนรู้จักวัดผลการทำงานเป็นระยะๆ

4) ขั้นประเมินผล นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลกิจกรรม หรือโครงงานที่ทำนั้นว่าบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ มีข้อบกพร่องอย่างไร และควรแก้ไขอย่างไร

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2550, น. 54-55) ได้นำเสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนแบบโครงงานซึ่งมีทั้งบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน โดยแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นกำหนดปัญหาหรือความสนใจ ผู้สอนเสนอสถานการณ์หรือตัวอย่างที่เป็น ปัญหาและกระตุ้นให้ผู้เรียนหาวิธีการแก้ปัญหาหรือช่วยผู้เรียนมีความต้องการใคร่เรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2) ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าเรียนเพื่ออะไร จะทำโครงงานนั้นเพื่อแก้ปัญหาอะไร ซึ่งทำให้ผู้เรียนกำหนดโครงงาน และแนวทางในการดำเนินงานได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

3) ขั้นวางแผนและวิเคราะห์โครงงาน ให้ผู้เรียนวางแผนแก้ปัญหา ซึ่งเป็นโครงงานเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้แล้วเสนอแผนการดำเนินงานให้ผู้สอนพิจารณา ให้คำแนะนำช่วยเหลือ และข้อเสนอแนะ การวางแผนโครงงานของผู้เรียน ผู้เรียนเขียนโครงงานตามหัวข้อซึ่งมีหัวข้อสำคัญตามแบบฟอร์ม (ประยุกต์ตามความเหมาะสม)

4) ขั้นลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหาตามแผนการที่กำหนดไว้โดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา คอยสังเกต ติดตาม แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกผลดำเนินการด้วยความมานะอดทน มีการประชุมอภิปราย ปรึกษาหารือกันเป็นระยะๆ ผู้สอนจะเข้าไปเกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็น ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ความคิด ความรู้ ในการวางแผน และตัดสินใจทำด้วยตนเอง

5) ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ คือรู้จักพิจารณาว่าก่อนที่จะดำเนินการมีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไร ระหว่างที่ดำเนินงานตามโครงงานนั้น ยังมีสิ่งใดที่ผิดพลาดหรือเป็นข้อบกพร่องอยู่ ต้องแก้ไขอะไรอีกบ้าง มีวิธีแก้ไขอย่างไร เมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียนมีแนวคิดอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่ ผลของการดำเนินการตามโครงงาน ผู้เรียนได้ความรู้อะไร ได้ประโยชน์อย่างไร และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น หรือเอาความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร โดยผู้เรียนประเมินโครงงานของตนเองหรือเพื่อนร่วมประเมินจากนั้นผู้สอนจึงประเมินผลโครงงานตามแบบประเมิน ซึ่งผู้ปกครองอาจจะมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยก็ได้

6) ขั้นสรุป รายงานผล และเสนอผลงาน เมื่อผู้เรียนทำงานตามแผนและเก็บข้อมูลแล้วต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเขียนรายงานเพื่อนำเสนอผลงาน ซึ่งนอกเหนือจากรายงานเอกสารแล้ว อาจมีแผนภาพ กราฟ แบบจำลอง หรือของจริงประกอบกรณำเสนอ อาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดนิทรรศการ การแสดงละคร ฯลฯ

ลัดดา ภูเกียรติ (2544, น. 21) ได้สรุปไว้ว่าการทำโครงการมีขั้นตอนหลักๆ อยู่ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเสนอปัญหา (Need and Problem) เป็นขั้นที่นักเรียนพบเห็นปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมกับความสามารถหรือครูอาจจะเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียน เกิดปัญหาได้

2) ขั้นวางแผน (Planing) โดยการวางแผนและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในโครงการ วิธีการในการทำงาน และระยะเวลาของการทำงาน

3) ขั้นลงมือปฏิบัติงานตามแผน (Doing) ในขั้นนี้นักเรียนจะต้องลงมือทำงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 หากมีปัญหาใดต้องรีบปรึกษาครูผู้ดูแลประจำโครงการ

4) ขั้นสรุปและประเมินผล (Conclusion and Evaluation) เป็นการสรุปที่ได้จากการทำโครงการว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดและทำการประเมินตามแผนที่ได้กำหนดไว้ด้วย

คอรีโมนา (Carmona, 1991, p. 45) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนแบบโครงการไว้ว่ามีกระบวนการใหญ่ๆ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นแรก เป็นการวางแผนการทำงาน จะเป็นการทำงานร่วมกันในห้องเรียน เพื่อปรึกษาหารือ โดยครูจะเป็นผู้ให้แนวทางของโครงการเพื่อให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ

ขั้นที่สอง จะเป็นการลงมือปฏิบัตินอกห้องเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ออกมาสู่โลกภายนอกห้องเรียน ในขั้นนี้ ครูควรสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกิดความท้อถอยจากงานที่ต้องทำ

ขั้นสุดท้าย เป็นการตรวจสอบโครงการซึ่งครูผู้สอนจะมีบทบาทมากในการช่วยเหลือผู้เรียนตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อให้แน่ใจว่า ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ทำจนถึงการรวบรวมข้อมูลในรูปโครงการต่อไป ขั้นตอนของการสอนแบบโครงการข้างต้นอาจแบ่งเป็นตอนโดยละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อและขอบเขตของโครงการ ผู้เรียนร่วมปรึกษาหารือถึงหัวข้อและขอบเขต โดยรวบรวมข้อมูลจากการอภิปราย แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

ขั้นที่ 2 กำหนดขอบเขตของผลงานที่จะได้จากการปฏิบัติโครงการอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 3 กำหนดขั้นตอนการทำโครงการ วิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาว่าวัสดุอุปกรณ์ใดบ้างที่จำเป็นต้องใช้ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบของผู้เรียนแต่ละคนให้ชัดเจน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ทักษะทางภาษาและเลือกใช้วิธีการให้สอดคล้องกันในการปฏิบัติโครงการ

ขั้นที่ 5 รวบรวมข้อมูล ผู้เรียนร่วมกันรวบรวมข้อมูลที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งข้อมูลอาจจะได้มาจากภายในห้องเรียนและข้อมูลนอกห้องเรียน ผู้เรียนอาจจะแยกกันรวบรวมเป็นกลุ่มเป็นคู่หรือรายบุคคลก็ได้

ขั้นที่ 6 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเปรียบเทียบและเรียบเรียงเพื่อนำเสนอข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 7 นำเสนอผลงาน อาจอยู่ในรูปแบบของการเขียนรายงาน วิดีทัศน์ หนังสือพิมพ์ของโรงเรียน อภิปรายสรุปผล

ขั้นที่ 8 ประเมินผลโครงการ ทั้งผู้เรียนและครูร่วมกันประเมินผลโดยดูจากขั้นตอนการปฏิบัติโครงการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และพิจารณาว่าภาษาทักษะที่ใช้ในการสื่อสารที่ผู้เรียนได้รับบรรจุอยู่ในขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการหรือไม่ อาจพิจารณาจากการอภิปราย แสดงความคิดเห็นถึงคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการและสามารถปรับใช้ในอนาคตได้

ริบ และไวต์ล (Ribe, 1993, p. 15) ได้เสนอขั้นตอนการเรียนการสอนโครงการไว้ดังนี้

- 1) ขั้นสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้สมาชิกในกลุ่มมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงานโดยอาจใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 2) ขั้นกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เป็นขั้นการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน อาจใช้การระดมสมอง
- 3) ขั้นเลือกหัวข้อ เป็นขั้นอภิปรายและการสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อประมวลเป็นหัวข้อโครงการ
- 4) ขั้นสร้างโครงร่างของโครงการ เป็นขั้นวางแผนและกำหนดขอบเขตของโครงการ วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงาน จัดเตรียมอุปกรณ์ เป็นต้น
- 5) ขั้นลงมือปฏิบัติตามหัวข้อเรื่อง เป็นขั้นการดำเนินการตามโครงร่างของโครงการตามหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม
- 6) ขั้นรายงานผลการปฏิบัติงานสู่ชั้นเรียน อาจรายงานด้วยการพูดหรือการเขียน
- 7) ขั้นกระบวนการย้อนกลับ เป็นขั้นของการทบทวนงานที่ได้รับ

วลัย พานิช (2549, น. 9-13) ได้นำเสนอบทบาทของครูต่อการสอนแบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การเลือกหัวข้อที่ต้องการศึกษา เป็นการเริ่มต้นต่อการกำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษาในการจัดทำโครงงาน ขั้นตอนนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสนใจให้นักเรียนคิดอยากทำโครงงาน เป็นการนำสู่การสัมผัสกับสภาพปัญหาหรือการนำเข้าสู่แนวคิดของการศึกษาค้นคว้าประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ครูอาจเป็นผู้แนะนำหรือขอเสนอแนะโครงงานให้นักเรียนได้พิจารณาเลือก เสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด ให้เขาได้ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ และให้เขาได้เสนอหัวข้อที่สนใจมากที่สุด และอาจนำเสนออภิปราย ตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแนวคิด เกิดการทำทหาย กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด สนใจที่จะศึกษาค้นคว้า การตั้งคำถามถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นนักเรียนให้ต้องการหาความรู้ในการค้นคว้า และครูอาจช่วยรวบรวมคำตอบ และอาจสรุปให้นักเรียนพิจารณาเลือกประเด็นที่จะศึกษา ประเด็นสำคัญของขั้นตอนนี้ก็คือต้องให้นักเรียนคิดว่าเป็นโครงงานของเขาเองและครูเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สนับสนุนมิใช่ให้ข้อมูล

2) การลงมือดำเนินการ ในขั้นตอนนี้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารโครงงานทั้งหมดในเรื่อง การวางแผนการทำงาน การแบ่งหน้าที่ โดยมีกิจกรรมที่สำคัญคือการศึกษาค้นคว้าและข้อมูลต่างๆ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบ อภิปรายหรือขอเสนอแนะ สำหรับการแก้ปัญหาหรือลงมือปฏิบัติตามแนวทางการแก้ปัญหาเหล่านั้นๆ ทั้งนี้ครูเป็นผู้แนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการวางแผนดำเนินงานทำโครงงานต้องมีการขยายความหรือทำความเข้าใจในหัวข้อ อาจใช้คำถามเป็นสื่อเปิดประเด็นหาข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อใหญ่ ที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินงานการทำโครงงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการเนื้อหาความรู้และทักษะ

3) การเขียนรายงาน นักเรียนต้องรวบรวมข้อค้นพบต่างๆ และเสนอแก่เพื่อนนักเรียนในชั้นหรือแก่สาธารณชน ในรูปของการเขียนรายงาน จัดนิทรรศการ หรือมีการแสดงผลงานที่ มีวชิยม ดิสเพลย์ (museum display) ป้ายนิเทศ วิดีทัศน์หรือสไลด์ เป็นต้น ในส่วนโครงงานที่เป็นการแก้ปัญหาของชุมชนนั้นมีบางขั้นตอนที่มีรายละเอียดที่ต้องขอ กล่าวคือ การลงมือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับโครงงานที่เน้นการแก้ปัญหาของชุมชนจะต้องมีการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เช่น แบบสอบถามแบบสังเกต แบบสำรวจ เป็นต้น และนำไปใช้ให้ตรงกับกลุ่มที่ต้องการศึกษา และต้องสรุปข้อค้นพบต่างๆ และนำเสนอข้อแก้ไขไปยังกลุ่มหรือพื้นที่เป้าหมาย

จากแนวคิดข้างต้นมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้
 โครงงานเป็นฐานไว้หลายทัศนะ ทั้งที่แตกต่างและสอดคล้องกัน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสามารถสรุป
 และสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐาน	ความสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ						สรุปความ สอดคล้อง
	สุคนธ์ (2550)	วาลย์ (2549)	ดีดดา (2544)	ศึกษานิเทศ (2544)	คอรีโมนา (1991)	เรย์และไวต์ล (1993)	
1) ขั้นตอนกำหนดปัญหาหรือ สำรวจความสนใจ	✓	✓	✓	-	✓	✓	5
2) ขั้นตอนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน	✓	-	-	✓	-	✓	3
3) ขั้นตอนวางแผนและวิเคราะห์โครงงาน	✓	-	✓	✓	-	✓	4
4) ขั้นตอนลงมือปฏิบัติงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
5) ขั้นตอนประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน	✓	-	-	-	-	-	1
6) ขั้นตอนสรุป รายงานผล และเสนอ ผลงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6

จากตาราง 2 สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานนั้น มีกระบวนการและ
 ขั้นตอนแตกต่างกันไปตามแต่ละทฤษฎี เพื่อให้เห็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็น
 ฐานอย่างละเอียด ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกบูรณาการงานแนวคิดของนักวิชาการ ซึ่งสามารถ
 สรุปขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่แสดงถึงบทบาทของครูผู้สอนและ
 ขั้นตอนการทำโครงงานของผู้เรียน ได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนกำหนดปัญหา หรือสำรวจความสนใจ เป็นระยะเริ่มต้นที่ครูผู้สอนต้อง
 สังเกต สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นปัญหา แล้ว
 ตกลงร่วมกันเลือกหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

2) **ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน** ครูผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดขอบเขตของโครงการให้ชัดเจนว่าจะทำโครงการนั้นเพื่อแก้ปัญหาอะไร ซึ่งทำให้ผู้เรียนกำหนดโครงการและแนวทางในการดำเนินงานได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย

3) **ขั้นวางแผนและวิเคราะห์โครงการ** เป็นขั้นที่ครูผู้สอนมีหน้าที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันหาคำตอบ และผู้เรียนช่วยกันวางแผน สร้างแผนที่ความคิดหรือกำหนดวิธีการ หรือแหล่งข้อมูลก่อนไปศึกษา โดยการระดม ความคิดอภิปรายหรือหาข้อสรุป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และเสนอโครงการพร้อมแผนการดำเนินงานต่อครูผู้สอน

4) **ขั้นลงมือปฏิบัติงาน** เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ เขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการวางแผนร่วมกัน ผู้สอนมีหน้าที่ให้คำปรึกษา คอยสังเกต ติดตาม และแนะนำผู้เรียน

5) **ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน** ครูผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ โดยผู้เรียนประเมินโครงการของตนเองหรือเพื่อนร่วมประเมิน จากนั้นผู้สอนจึงประเมินผลโครงการตามแบบประเมิน

6) **ขั้นสรุป รายงานผล และเสนอผลงาน** เป็นระยะสุดท้ายของการทำโครงการของนักเรียน เป็นระยะที่ครูผู้สอนและผู้เรียนจะได้แบ่งปันประสบการณ์การทำงาน และแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการทำงาน โดยให้บรรลุมิติวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ มีการนำเสนอโครงการ ในรูปแบบรายงาน ป้ายนิเทศแสดงสิ่งที่ศึกษา หรือการจัดนิทรรศการ

4. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จังหวัดอุทัยธานี

โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยตอบสนองหลักสูตรแกนกลาง มีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ดังนี้ (โรงเรียนทพทันอนุสรณ์, 2555a)

วิสัยทัศน์

โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ได้มาตรฐานการศึกษาชาติ และส่งเสริมความเป็นเลิศตามศักยภาพของผู้เรียน ใฝ่เรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เป้าหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ พุทธศักราช 2555 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. มุ่งเน้นพัฒนาความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มุ่งเน้นพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย
4. มุ่งเน้นพัฒนาความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยรวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข
6. มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงออกทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ เหมาะสมกับวัย จารีต ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย
7. มุ่งเน้นพัฒนาทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. มุ่งเน้นพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ

พันธกิจ

โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยระบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาลเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร สู่ศตวรรษยุคใหม่ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ (2555b, น. 6) ได้ระบุนกรอบหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมขึ้นโดยกำหนดให้การจัดการเรียนรู้ ของแต่ละรายวิชานำบูรณาการเนื้อหาในท้องถิ่นตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของหลักสูตร

สถานศึกษา และ ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่นตนเอง ดังนั้นกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ จึงนำหลักสูตรสถานศึกษามาจัดการเรียนรู้ตามความสอดคล้องกับตัวชี้วัดชั้นปี ในมาตรฐานการเรียนรู้โดย ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเนื้อหาสำคัญ ดังตาราง 3

ตาราง 3 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รายวิชา	ชั่วโมง	หน่วยกิต	รายวิชา	ชั่วโมง	หน่วยกิต
พื้นฐาน			พื้นฐาน		
ส 21101 สังคมศึกษา 1	2	1	ส 21102 สังคมศึกษา 1	2	1
ส 21103 ประวัติศาสตร์ 1	1	0.5	ส 21104 ประวัติศาสตร์ 1	1	0.5
เพิ่มเติม			เพิ่มเติม		
ส 21201 ท้องถิ่นของเรา	2	1	ส 21202 ท้องถิ่นของเรา	2	1

จากตาราง 3 สามารถสรุปได้ว่า โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้กำหนดรายวิชาท้องถิ่นของเราเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งได้จัดทำคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชาไว้ดังต่อไปนี้

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ส 21202 ท้องถิ่นของเรา 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ศึกษาประวัติความเป็นมา ทำเล ที่ตั้งของท้องถิ่นของตนเอง และ
ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะพื้นบ้าน

ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญของท้องถิ่นและการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความ
เข้าใจในอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของ
บุคคลในท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจ รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ร่วมมือกันอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นของตน

ผลการเรียนรู้

1. อธิบายประวัติบุคคลสำคัญและความเป็นมาของท้องถิ่น
 2. ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สำคัญ
 3. อธิบายความหมายและคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในสังคม
 4. เชื่อมโยงประวัติชีวิต และการทำงานของสืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี
 5. ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการสืบค้นข้อมูลประวัติสืบ นาคะเสถียรจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
 6. บอกถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 7. อธิบายถึงความสำคัญและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ และยึดหลักความเสมอภาค
 8. อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาประวัติสืบ นาคะเสถียร
 9. แสดงความคิดเห็นต่อการตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม
 10. อธิบายวิธีการทำโครงการและปฏิบัติตามขั้นตอนการทำโครงการได้ครบถ้วนสมบูรณ์
 11. รู้จักเลือกใช้เครื่องมือต่างๆ ในการสืบค้นข้อมูลในการทำโครงการ
- รวม 11 ผลการเรียนรู้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ศิริพร ไกรสมสาตร์ (2557, น. 47-49) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีผลต่อคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติความแตกต่างของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีกระบวนการปฏิบัติที่เป็นขั้นตอน มีการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำโครงงาน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ชี้นำเสนอ เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ ตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความกล้าแสดงออกขึ้นภายในกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่องาน และให้ความร่วมมือกับสมาชิกในกลุ่มเวลาทำงาน 2. ชี้นำวางแผน เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผน ระดมความคิด อภิปราย ทำให้นักเรียน

เกิดความคิดสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน โดยการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม ทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3. ขั้นปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมทั้งในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมร่วมกับชุมชน 4. ขั้นประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม สรุปรายงานผลที่เกิดขึ้น การประเมินผลผู้ประเมินอาจดำเนินการด้วยบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้เรียน เพื่อนร่วมชั้น ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้อง

สิริมา กลิ่นกุหลาบ (2546, น. 87) ได้ศึกษาค้นคว้าการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำค่านิยม พบว่า 1) ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการ มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำค่านิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 6) ผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำค่านิยม มีความสามารถในการตัดสินใจสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิภา วงศ์ศรีเผือก (2553, น. 97-99) ได้ศึกษา ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เรื่องคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และนักเรียนมีพฤติกรรมด้านการประหยัดเปลี่ยนไป นักเรียนรู้จักวางแผนการใช้จ่าย รู้จักออมเงิน ฝึกการแสวงหาความรู้ในด้านการประหยัดด้วยการทำโครงงาน ได้ฝึกการนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ และสามารถช่วยให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันตนเองได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความร่วมมือ และสนใจที่จะเรียนรู้ เข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น และการจัดกิจกรรม

โครงการยังเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ รู้จักแสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ และได้เห็นประโยชน์และคุณค่าของการประหยัด แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงการสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

นฤมล คำปัญญา (2556, น. 70-76) ได้ศึกษา การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาจากการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน และชุมชนท้องถิ่น การใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่วางขั้นตอนการสอนตามลำดับขั้น ตั้งแต่การเตรียมการพัฒนา การจัดและดำเนินกิจกรรมหน่วยสัมฤทธิ์ผลและข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป็นไปตามระบบการสอนแบบหน่วย และนอกจากนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ออกแบบได้พัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในชุมชน เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม รู้จักคิด รู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ หลากหลายรูปแบบ การใช้สื่อการเรียนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้ออกแบบได้ใช้สื่อการสอนหลายประเภทประกอบการสอน ซึ่งสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ เหมาะสมกับระดับความรู้ ประสบการณ์ และวัยของนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ชุมชนวัดเกต ผู้ออกแบบได้ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เช่น เกม รูปภาพ ใบความรู้ ใบงาน แผนที่ ตัวอย่างของจริง แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย อีกทั้งยังได้รับความรู้ประสบการณ์ และความสนุกสนานไปพร้อมๆ กัน มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลหลากหลายประเภท เช่น แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม แบบประเมินการเขียนแผนที่ แบบประเมินการนำเสนองาน แบบประเมินผังความคิด เป็นต้น ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนเพิ่มขึ้น และเห็นคุณค่าของชุมชนวัดเกตในด้านต่างๆ ได้แก่ เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี สถานที่สำคัญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต รวมทั้งการส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อนงค์นาฏ บรรหาร (2556, น. 131-132) ได้ศึกษา การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประเพณีและวัฒนธรรมในอำเภอชนบท ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน รายวิชา ส 16101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยกำหนดหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการกับประเพณีและวัฒนธรรมในอำเภอชนบท เขียนผังมโนทัศน์แสดงความเชื่อมโยงหัวข้อของสาระการเรียนรู้นั้นๆ แล้วนำมาออกแบบจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาเฉลี่ยเท่ากับ 16.30 คิดเป็นร้อยละ 82.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 23.00 คิดเป็นร้อยละ 77.83 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในอำเภอชนบท ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

พิมลรัตน์ วงแสน (2552, น. 86) ได้พัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง พลเมืองดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาล ประจักษ์ศิลปาคม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น 2) การศึกษากลุ่มย่อย 3) การทดสอบย่อย 4) การคิดคะแนนความก้าวหน้า 5) ทีมที่ได้รับการยกย่อง โดยผลการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง พลเมืองดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้รูปแบบ STAD พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 75 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.50 ของคะแนนเต็มซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/80

ฐาปกรณ์ วิแสง (2548, น. 87-90) ได้ศึกษา การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้า ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียน และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่มีต่อการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมา ซึ่งเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 20 คน โรงเรียนบ้านวังมน อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ภูเก้าครั้งนี้ มีกระบวนการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ที่ เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้

โดยตรงเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีครูชี้แนะ อำนวยความสะดวก นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากที่สุด และมีการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนและท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้ครั้งนี้พบว่า นักเรียนจำนวนร้อยละ 85 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เฉลี่ยร้อยละ 73.50 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80/70 ตามที่กำหนด

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

ธนพร บัวพา (2559, น. 70-75) ได้ศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เรื่องการสร้างสรรค์ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสร้างสรรค์ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติอยู่บ้าง แต่เมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การสร้างสรรค์ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติดีขึ้น และมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำโครงงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เกิดจาก นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ค้นคว้าตามความสนใจในเรื่องที่ตนเองศึกษา ในกระบวนการทำโครงงานในแต่ละบทเรียน มีการค้นคว้าในบทเรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมกลุ่มตามลำดับขั้นในการทำโครงงาน การสืบค้นข้อมูลแหล่งที่มาความหมายของการมัดย้อมและสีที่ได้จากธรรมชาติ เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคลซึ่งในแต่ละท้องถิ่นที่นักศึกษาอาศัยอยู่มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนกันอภิปรายในกลุ่มระหว่างนักศึกษากับนักศึกษาด้วยกัน นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานในกิจกรรม มีทักษะในการคิดและออกแบบแปรรูปผลงานเป็นผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ อธิบายหลักการสร้างแนวคิดในการทำงานคำนึงการออกแบบและการนำไปใช้งานในรูปแบบต่างๆ เช่น กระเป๋าผ้า ถุงผ้า พวงกุญแจ ปลอกหมอน ผ้าคลุมโต๊ะ ฯลฯ และนำมาผลิตสร้างรูปแบบผลผลิตผลงานจริงได้ ทำให้นักศึกษามีโอกาสได้แสดงผลงาน และรวบรวมความรู้ที่ได้จากการเรียนเรื่อง การสร้างสรรค์ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ ได้แสดงออกทางความคิดของตนเอง ตั้งแต่เริ่มต้นการทำงาน การคิดวางแผน ลำดับการหาข้อมูลวัสดุอุปกรณ์ต่างๆรวมไปถึง ขั้นตอนการทำให้ได้ซึ่งผลงานผ้ามัดย้อม ต่อยอดเป็นผลงานผลิตภัณฑ์ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้นำข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ และครูผู้สอนไปปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภายหลังจากการเรียนนักศึกษา

มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานดีขึ้น และเกิดความภาคภูมิใจในงานตนเอง ที่จะเป็นแรงผลักดันการทำงานและพัฒนาฝีมือตนเองในวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ

ภาสุดา ภาคาผล (2556, น. 124-127) ได้ศึกษา ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์และพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมมีมโนทัศน์และพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมนั้น ได้จัดให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการบริการสังคมในรูปแบบของโครงงาน โดยนักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในหลักสูตรในรายวิชาสังคมศึกษา ที่นักเรียนเรียนอยู่มาใช้บริการสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือช่วยแก้ปัญหาในชุมชน สังคม โดยโครงงานที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ นั้นจะต้องมีการสำรวจปัญหาหรือความต้องการของชุมชน สังคม และประสานความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษา กับชุมชนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาหรือความต้องการของชุมชนซึ่งนักเรียนจะได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในหลักสูตรที่นักเรียนเรียนอยู่มาใช้ในการบริการสังคมและมีการจัดสรรเวลาให้นักเรียนได้มีโอกาสในการพิจารณาตนเองในประสบการณ์การบริการสังคมการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาความเป็นพลเมืองดีให้แก่ นักเรียน ในจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติโครงงานบริการสังคมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม ภายใต้การดูแล การให้คำปรึกษา และการให้ความช่วยเหลือจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ ทำให้นักเรียนได้วางแผนการดำเนินโครงงานอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงลงมือปฏิบัติ บริการสังคมตามที่วางแผนไว้ จนได้ข้อสรุป คำตอบ หรือผลการศึกษา แล้วจึงนำเสนอผลงาน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

เมอร์เจนดอลเลอร์ และคนอื่นๆ (Mergendoller, 2006, p. 583-584) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนแบบโครงงานที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยผ่านกระบวนการทำงานด้วยตนเอง ผ่านการวางแผน และการคิดวิเคราะห์ ทั้งก่อนและหลังการทำโครงงาน ตลอดจนส่งผลให้ครูสามารถเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

โธมัส (Thomas, 2000, p. 1-45) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสอนแบบโครงงาน ในช่วงปี 1990-2000 ผลการวิจัยพบว่า การสอนแบบโครงงานเป็นวิธีสอนอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการสอนแบบนี้จะช่วยเพิ่มทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน รวมทั้งความสามารถทางภาษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากการทำโครงงาน

คราซิค และคนอื่นๆ (Krajcik, 1994, p. 488-497) กล่าวถึง ผลของการศึกษารูปแบบของการเรียนการสอนแบบโครงงานว่า โครงงานเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอด อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน หรือที่เรียกว่า มนุษย์สัมพันธ์ทางวิชาการของผู้เรียน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีดังกล่าว มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนในหลายด้าน พร้อมกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาและความสามารถของผู้เรียน แต่จากข้อมูลที่ผู้วิจัยพบว่ามีข้อด้อยร่วมกัน คือ การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้กับผู้เรียนนั้นควรจัดการกระทำอย่างต่อเนื่อง หาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความร่วมมือ และสนใจที่จะเรียนรู้ เข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น การสอนแบบโครงงานสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเองมีทักษะความรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์และการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อนเรียนและหลังหลังเรียน (One - group Pretest- Posttest Design) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเป็นลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 166 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมที่ตนเองสนใจ จำนวน 38 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

- 1.1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน
- 1.2) บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร
2. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานและบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร มีรายละเอียด ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ โดยได้ดำเนินการตามรูปแบบการสร้างหน่วยการเรียนรู้ของ ฮาร์วิส และคาร์ (Harris Douglas E. Carr and Judy F, 2546) ที่ได้นำเสนอไว้อย่างสมบูรณ์ และผู้วิจัยนำมาปรับใช้ในการวิจัยนี้ สามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

1.1) กำหนดหัวเรื่อง เป็นการเลือกประเด็นที่สำคัญสอดคล้องกับความสนใจ หรือข้อสงสัยของผู้เรียน เป็นปัญหาในชุมชนหรือความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พัฒนา หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

1.2) กำหนดผลการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น รายวิชาท้องถิ่นของเรา ต้องวิเคราะห์เพื่อให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และการสะท้อน คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ เรื่องบุคคลสำคัญในท้องถิ่น สามารถ กำหนดผลการเรียนรู้ได้ทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

1.3) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ควรกำหนดให้มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง เนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

1.4) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างให้สอดคล้องเนื้อหาและความสนใจ ของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วย ตนเอง โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานควบคู่กับการศึกษาบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น

1.5) กำหนดภาระงาน เป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความสำเร็จของการเรียน หลังจากจบการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น นักเรียนจะได้โครงงานที่ถูก นำเสนอในรูปแบบของรูปเล่มรายงาน บอร์ดนิทรรศการ และสไลด์ Power Point

1.6) กำหนดเกณฑ์การประเมินและแนวทางการให้คะแนน ควรหลักการ กำหนดที่ชัดเจนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งใน หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้เห็นถึง พัฒนาการในด้านต่างๆของนักเรียน

1.7) แสดงผลงานตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างผลงานและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

2) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องสืบ นาคะเสถียร ในด้านประวัติส่วนตัว การศึกษา การทำงาน ผลงาน และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี จากเอกสารและหลักฐานต่างๆ ทั้งการสัมภาษณ์ ภาพบันทึกเหตุการณ์ เอกสาร พิพธิภัณฑ์ และสำรวจภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลจากสถานที่จริง และตรวจสอบหลักฐาน เพื่อเป็นเนื้อหาในการจัดทำบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ประกอบการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้

3) กำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาเรียนในแต่ละเนื้อหา

4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และ บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างแผนการจัดเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลาทั้งหมด 20 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียด ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงโครงสร้างของหน่วยการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา
เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

ที่	แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ขั้นตอน โครงงาน	จำนวน ชั่วโมง
1	สืบ นาคะเสถียร กับความเป็น พลเมืองดี	1. อธิบายความหมายและ คุณลักษณะของการเป็น พลเมืองดีในสังคม 2. เชื่อมโยงประวัติชีวิต และการทำงานของสืบ นาคะเสถียรกับความเป็น พลเมืองดี	1. ประวัติของสืบ นาคะ เสถียร 2. คุณลักษณะความเป็น พลเมืองดีของสืบ นาคะ เสถียรในวัยเรียนและ ทำงาน 3. บทบาทหน้าที่ของสืบใน ด้านการทำประโยชน์ต่อ สังคม	1.กำหนด ปัญหา 2.กำหนด จุดมุ่งหมาย ในการทำงาน	5

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ขั้นตอน โครงการ	จำนวน ชั่วโมง
		3. ใช้เครื่องมือที่ หลากหลายในการสืบค้น ข้อมูลประวัติสืบ นาคะ เสถียรจากแหล่งข้อมูลที่ หลากหลาย 4. อธิบายวิธีการทำ โครงการและ ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการทำโครงการได้ ครบถ้วนสมบูรณ์ 5. รู้จักเลือกใช้เครื่องมือ ต่างๆในการสืบค้นข้อมูลใน การทำโครงการ	4. โครงการ 4.1) การกำหนด ประเด็นปัญหาหรือหัวข้อ ในการทำโครงการ 4.2) การกำหนด จุดมุ่งหมายในการทำ โครงการ		
2	ชีวิตและชีวิตของ สืบ นาคะเสถียร	1. ใช้เครื่องมือที่ หลากหลายในการสืบค้น ข้อมูลประวัติสืบ นาคะ เสถียรจากแหล่งข้อมูลที่ หลากหลาย 2. บอกถึงคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 3. อธิบายวิธีการทำ โครงการและ ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการทำโครงการ ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ 4. รู้จักเลือกใช้เครื่องมือ ต่างๆในการสืบค้นข้อมูล ในการทำโครงการ	1. บทบาทด้านการ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของ สืบ นาคะเสถียร - การทำหน้าที่หัวหน้า โครงการช่วยเหลือสัตว์ ป่าที่เชื่องเชียวหลาน - การคัดค้านการสร้าง เขื่อนน้ำโจน 2. การวางแผนและ วิเคราะห์โครงการ	3.วางแผน และ วิเคราะห์ โครงการ	4

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ขั้นตอน โครงการ	จำนวน ชั่วโมง
3	ชีวิตนักอนุรักษ์ ป่าไม้	1. อธิบายถึงความสำคัญ และปฏิบัติตนเป็น พลเมืองดีที่มีความ รับผิดชอบ มีจิต สาธารณะ และยึดหลัก ความเสมอภาค 2. บอกถึงคุณค่าของ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 3. อธิบายวิธีการทำ โครงการและ ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการทำโครงการ ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ 4. รู้จักเลือกใช้เครื่องมือ ต่างๆ ในการสืบค้นข้อมูล ในการทำโครงการ	1. การเลือกใช้เครื่องมือ ทางภูมิศาสตร์ใน การศึกษาพื้นที่ป่าใน ประเทศไทย 2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี 3. โครงการ 3.1) การลงมือ ปฏิบัติโครงการ 3.2) การประเมิน ระหว่างปฏิบัติงาน	4.ลงมือ ปฏิบัติ 5.ประเมิน ระหว่าง ปฏิบัติงาน	6
4	ถอดองค์ความรู้ จากสืบ นาคะ เสถียร	1. อธิบายความเป็นมา ความสำคัญของ การศึกษาประวัติสืบ นาคะ เสถียร 2. เชื่อมโยงประวัติชีวิต และการทำงานของสืบ นาคะเสถียรกับความเป็น พลเมืองดี	1. อนาคตและความหวัง ของสืบ นาคะเสถียร 2. การสรุปรายงานและ นำเสนอผลงาน	6.สรุป รายงานและ นำเสนอ ผลงาน	5

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	แผนการจัดการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	ขั้นตอน โครงการ	จำนวน ชั่วโมง
		3. อธิบายถึงความสำคัญ และปฏิบัติตนเป็น พลเมืองดีที่มีความ รับผิดชอบ มีจิต สาธารณะ และยึดหลัก ความเสมอภาค 4. แสดงความคิดเห็นต่อ การตระหนักถึงคุณค่าใน การปฏิบัติตนเป็น พลเมืองดีในการทำ ประโยชน์ต่อชุมชนและ สังคม 5. อธิบายวิธีการทำ โครงการและ ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการทำโครงการ ได้ครบถ้วนสมบูรณ์			

5) นำหน่วยการเรียนรู้รายวิชาท้องถิ่นของเรา เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ที่ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และ บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ดังปรากฏในภาคผนวก ก) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีความเกี่ยวข้องกับสืบ นาคะเสถียร 2) ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่างๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แปลผลได้ว่าหน่วยการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพตามเกณฑ์ยอมรับได้ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ชีวิตและชีวิตของสืบ นาคะเสถียร มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชีวิตนักอนุรักษ์ป่าไม้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ถอดองค์ความรู้จากสืบ นาคะเสถียร มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1) ปรับปรุงการใช้ภาษาของสาระสำคัญในแผนการจัดการเรียนรู้ให้กระชับและตรงประเด็นเนื้อหา

2) ปรับปรุงการเขียนผลการเรียนรู้ให้ชัดเจนโดยเรียง ลำดับตอนและเป็นพฤติกรรมที่สามารถใช้การวัดและประเมินผลได้

3) ให้ปรับปรุงเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ชัดเจน เหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

6) นำหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยปรับปรุงแล้ว ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Tryout) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเรียนทพทันนุสรณ์ ที่เคยผ่านการเรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา จำนวน 20 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนและเวลาที่กำหนด

7) นำหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา หน่วยการเรียนรู้ บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี คือ เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองดี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีสำหรับนักเรียนตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

3) ศึกษา วิเคราะห์ความสัมพันธ์จากประวัติ ผลงาน และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสื่บ นาคะเสถียรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี

4) สร้างแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่สะท้อนจากการศึกษาชีวประวัติสื่บ นาคะเสถียร ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ พลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ และพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับด้านความรู้ การปฏิบัติ และทัศนคติ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ในลักษณะข้อคำถามอัตนัย จำนวน 12 ข้อ

5) นำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ดังปรากฏในภาคผนวก ก) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีความเกี่ยวข้องกับสื่บ นาคะเสถียร 2) ผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนสังคมศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสมของข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ จากนั้นนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี และเลือกข้อที่มีค่า IOC สูงสุด ที่สะท้อนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั้ง 3 ด้าน จำนวน 6 ข้อ พร้อมทั้งปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

6) ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 6 ข้อ โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00 ที่ถือว่าเป็นข้อคำถามที่มีคุณภาพเหมาะสม และนำข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้

ปรับแก้ไขภาษาของข้อคำถามบางข้อให้มีความถูกต้อง กระชับ และชัดเจนเพื่อบ่งชี้ถึง คุณลักษณะให้ชัดเจนขึ้น

7) นำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ผู้วิจัยปรับปรุงแล้ว ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Tryout) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเรียนทพทันอนุสรณ์ ที่เคยผ่านการเรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา จำนวน 20 คน เพื่อหาเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

8) นำผลคะแนนที่ได้จากการไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (Tryout) มาวิเคราะห์แบบวัดเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 6 ข้อ พบว่า ค่าความยากง่าย (p) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.45 และค่าอำนาจจำแนก (r) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.60 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั้งฉบับ โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient Cronbach) เนื่องจากข้อคำถามแต่ละข้อมีการให้คะแนนที่ไม่ใช่ค่า 0,1 และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของความเชื่อมั่น ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

ค่าความเชื่อมั่น	0.01 – 0.40	แปลความหมายว่า	ระดับต่ำ
ค่าความเชื่อมั่น	0.41 – 0.70	แปลความหมายว่า	ระดับปานกลาง
ค่าความเชื่อมั่น	0.71 – 0.90	แปลความหมายว่า	ระดับสูง
ค่าความเชื่อมั่น	0.91 – 1.00	แปลความหมายว่า	ระดับสูงมาก

ทั้งนี้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีมีค่าความเชื่อมั่น (α -Coefficient Cronbach) เท่ากับ 0.85 ซึ่งแปลความได้ว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ในระดับสูง เป็นแบบวัดที่สามารถนำไปใช้ได้ เนื่องจากมีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.50

9) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินในการใช้เกณฑ์ประเมินแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยผู้ประเมินเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนทพทันอนุสรณ์ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 2 ท่าน ทำหน้าที่ในการตรวจสอบข้อสอบจากการทดลองใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี (Tryout) ตามเกณฑ์การประเมินผลที่ผู้วิจัยกำหนด และนำผลคะแนนมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า โดยภาพรวมผู้ประเมินทั้งสองท่านมีผลการประเมิน

สัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = 0.87$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่าเกณฑ์การประเมินของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการประเมินผลผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10) นำหน่วยการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานและบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร และผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ไปใช้จริงกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกลงในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมของนักเรียนที่ตนเองสนใจอย่างอิสระ จำนวน 38 คน
2. ดำเนินการทดสอบเพื่อวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโดยใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนน
3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นเวลา 20 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง
4. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ครบตามกำหนดแล้ว ให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
5. ตรวจผลการสอบแล้วนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - group Pretest- Posttest Design) มีลักษณะแบบแผนการวิจัยดังนี้

ตาราง 5 แสดงแบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E_1	T_1	X	T_2

เมื่อ E_1 แทน กลุ่มตัวอย่าง

X แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญ

ในท้องถิ่น

T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

T_2 แทน การทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ ได้แก่

3.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance: IOC)

3.2 หาความยากง่ายของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3.4 หาความเชื่อมั่นตามสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient Cronbach)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

4.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

โดยใช้ วิธีการทางสถิติ t-test for dependent samples

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

2.1 เปรียบเทียบคะแนนรายบุคคลจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 3 ประการ ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากผลการทดลอง ผู้วิจัยได้ กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง (Mean)

S.D. แทน คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

T แทน สถิติการแจกแจงแบบ t (t-distribution)

df แทน ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

IOC แทน ค่าความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

P แทน ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งสามารถจำแนกเป็นรายแผนได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
1. ผลการเรียนรู้					
1.1 ชัดเจน ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.3 มีประโยชน์ต่อนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2. สาระสำคัญ					
2.1 มีความถูกต้องตามหลักการ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.3 มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้					
3.1 มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.2 กำหนดจุดประสงค์ครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.3 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.4 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4	1	0	0.80	สอดคล้อง

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
4. สาระการเรียนรู้					
4.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	4	1	0	.80	สอดคล้อง
5. กิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียน	4	1	0	0.80	สอดคล้อง
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.5 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดประเมินผล	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้					
6.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงาน/ภาระงาน					
7.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8. การวัดประเมินผล					
8.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และกิจกรรม	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.2 เป็นการวัดประเมินผลตามสภาพจริงในชั้นเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.3 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	4	0	1	0.60	สอดคล้อง

* ความคิดเห็นจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ผลการประเมินคุณภาพ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี จากตาราง 6 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพจากการประเมินค่าความสอดคล้องและความคิดเห็น(IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทุกรายการประเมินมีค่าคะแนนความสอดคล้อง(IOC) สูงกว่า .05 ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ คะแนน 1.00 แปลผลใช้ได้ คือ 1)ผลการเรียนรู้ 2)สาระสำคัญ 3)จุดประสงค์การเรียนรู้ 4)สาระการเรียนรู้ 5)กิจกรรมการเรียนรู้ 6)สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7)ชิ้นงาน/ภาระงาน 8)การวัดประเมินผล คะแนน 0.08 แปลผลใช้ได้ คือ 1)จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการประเมินสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 2)สาระการเรียนรู้ด้านความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน 3)กิจกรรมการเรียนรู้ด้านเน้นการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียน และมีคะแนน 0.06 แปลผลใช้ได้ คือ 1)การวัดประเมินผลด้านมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน

ตาราง 7 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2
เรื่อง ชีวิตและชีวิตของสปี นาคะเสถียร

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
1. ผลการเรียนรู้					
1.1 ชัดเจน ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.3 มีประโยชน์ต่อนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2. สาระสำคัญ					
2.1 มีความถูกต้องตามหลักการ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.3 มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้					
3.1 มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.2 กำหนดจุดประสงค์ครอบคลุมด้านพุทธิ พิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ จุดประสงค์	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.4 การประเมินผลสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	4	1	0	0.80	สอดคล้อง
4. สาระการเรียนรู้					
4.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	4	1	0	0.80	สอดคล้อง

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
5. กิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้	4	1	0	0.80	สอดคล้อง
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับ เนื้อหาสาระ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.5 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัด ประเมินผล	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ					
6.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงาน/ภาระงาน					
7.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8. การวัดประเมินผล					
8.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ และกิจกรรม	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.2 เป็นการวัดประเมินผลตามสภาพจริงใน ชั้นเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.3 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	4	0	1	0.60	สอดคล้อง

* ความคิดเห็นจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ผลการประเมินคุณภาพ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ชีวิตและชีวิตของสิ่งบ
 นาคะเสถียร จากตาราง 7 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพจากการประเมินค่าความสอดคล้องและ
 ความคิดเห็น(IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทุกรายการประเมินมีค่าคะแนนความสอดคล้อง(IOC)
 สูงกว่า .05 ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ คะแนน 1.00 แปลผลใช้ได้ คือ 1)ผลการเรียนรู้ 2)สาระสำคัญด้าน
 ความสอดคล้องกับเนื้อหา 3)จุดประสงค์การเรียนรู้ 4)สาระการเรียนรู้ 5)กิจกรรมการเรียนรู้ 6)สื่อ/
 แหล่งเรียนรู้ 7)ชิ้นงาน/ภาระงาน 8)การวัดประเมินผล คะแนน 0.80 แปลผลใช้ได้ คือ
 1)สาระสำคัญด้านมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 2)จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการประเมินผล
 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 3)กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ
 เรียนรู้ และมีคะแนน 0.60 แปลผลใช้ได้ คือ 1)สาระสำคัญมีความถูกต้องตามหลักการ 2)การวัด
 ประเมินผลมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน

ตาราง 8 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชีวิตนักอนุรักษ์ป่าไม้

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
1. ผลการเรียนรู้					
1.1 ชัดเจน ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.3 มีประโยชน์ต่อนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2. สาระสำคัญ					
2.1 มีความถูกต้องตามหลักการ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.3 มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4	1	0	0.80	สอดคล้อง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้					
3.1 มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.2 กำหนดจุดประสงค์ครอบคลุมด้านพุทธิ พิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ จุดประสงค์	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.4 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4. สาระการเรียนรู้					
4.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
5. กิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับ เนื้อหาสาระ	4	1	0	0.80	สอดคล้อง
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.5 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัด ประเมินผล	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	5	0	0	1.00	
6.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ					สอดคล้อง
6.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงาน/ภาระงาน					
7.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8. การวัดประเมินผล					
8.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ และกิจกรรม	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.2 เป็นการวัดประเมินผลตามสภาพจริงใน ชั้นเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.3 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง

* ความคิดเห็นจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ผลการประเมินคุณภาพ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ชีวิตและชีวิตของสิ่งบ
 นาคะเสถียร จากตาราง 8 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพจากการประเมินค่าความสอดคล้องและ
 ความคิดเห็น(IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทุกรายการประเมินมีค่าคะแนนความสอดคล้อง (IOC)
 สูงกว่า .05 ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ คะแนน 1.00 แปลผลใช้ได้ คือ 1)ผลการเรียนรู้ 2)สาระสำคัญด้าน
 ความสอดคล้องกับเนื้อหา 3)จุดประสงค์การเรียนรู้ 4)สาระการเรียนรู้ 5)กิจกรรมการเรียนรู้ 6)สื่อ/
 แหล่งเรียนรู้ 7)ชิ้นงาน/ภาระงาน 8)การวัดประเมินผล คะแนน 0.80 แปลผลใช้ได้ คือ
 1) สาระสำคัญด้านมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 2)จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการประเมินผล
 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 3)กิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ
 เรียนรู้ และมีคะแนน 0.60 แปลผลใช้ได้ คือ 1)สาระสำคัญมีความถูกต้องตามหลักการ 2)การวัด
 ประเมินผลมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน

ตาราง 9 ประเมินคุณภาพแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 4
เรื่อง ถอดองค์ความรู้จากสี่ป นาคะเสถียร

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
1. ผลการเรียนรู้					
1.1 ชัดเจน ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
1.3 มีประโยชน์ต่อนักเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2. สาระสำคัญ					
2.1 มีความถูกต้องตามหลักการ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
2.3 มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4	1	0	0.80	สอดคล้อง
3. จุดประสงค์การเรียนรู้					
3.1 มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.2 กำหนดจุดประสงค์ครอบคลุมด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับจุดประสงค์	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
3.4 การประเมินผลสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4. สาระการเรียนรู้					
4.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.2 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
4.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น *			IOC	แปลผล
	+1	0	-1		
5. กิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 กิจกรรมการเรียนรู้มีสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์การเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.2 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเชื่อมโยง กับเนื้อหาสาระ	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.3 กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.4 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
5.5 กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัด ประเมินผล	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ					
6.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
6.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงาน/ภาระงาน					
7.1 มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
7.3 มีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8. การวัดประเมินผล					
8.1 มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ และกิจกรรม	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.2 เป็นการวัดประเมินผลตามสภาพจริงใน ชั้นเรียน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง
8.3 มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	5	0	0	1.00	สอดคล้อง

* ความคิดเห็นจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

ผลการประเมินคุณภาพ แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ถอดองค์ความรู้จาก สืบ นาคะเสถียร จากตาราง 9 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพจากการประเมินค่าความสอดคล้อง และความคิดเห็น(IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ทุกรายการประเมินมีค่าคะแนนความสอดคล้อง (IOC) สูงกว่า .05 ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ คะแนน 1.00 แปลผลใช้ได้ คือ 1)ผลการเรียนรู้ 2)สาระสำคัญ ด้านความสอดคล้องกับเนื้อหา 3)จุดประสงค์การเรียนรู้ 4)สาระการเรียนรู้ 5)กิจกรรมการเรียนรู้ 6)สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7)ชิ้นงาน/ภาระงาน 8)การวัดประเมินผล และมีคะแนน 0.80 แปลผลใช้ได้ คือ 1) สาระสำคัญด้านมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

2.1 เปรียบเทียบคะแนนรายบุคคลจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี เป็นลักษณะคำถามอัตนัยปลายเปิด จำนวน 6 ข้อคำถาม คะแนนเต็ม 18 คะแนน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 38 คน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยนำเสนอคะแนนรายบุคคลได้ดังผลในตาราง 10

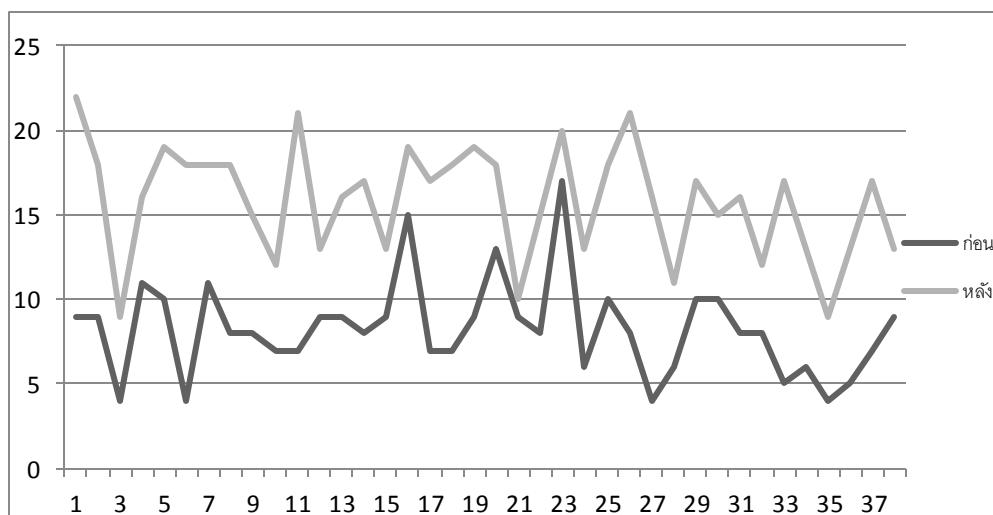
ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา

คะแนน	N	$\bar{X}$	S.D	t	P
ก่อนเรียน	38	7.05	2.04	9.24	.00**
หลังเรียน	38	11.32	2.86		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 10 แสดงคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี เท่ากับ 8.26 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.82 และภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.84 และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.32 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและผลต่างของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลคะแนนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สามารถสรุปเป็นแผนภาพเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความต่างของคะแนนรายบุคคลได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 เปรียบเทียบคะแนนรายบุคคลจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา

จากภาพประกอบกราฟแสดงข้อมูลรายบุคคลที่เปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า ผลคะแนนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเมื่อนำข้อมูลรายบุคคลมาสรุปเป็นแผนภาพกราฟ จะเห็นว่า นักเรียนลำดับที่ 23 มีคะแนนก่อนเรียนสูงสุดอยู่ที่ 17 คะแนน และคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น อยู่ที่ 20 คะแนน นักเรียนลำดับที่ 3, 6, 27, 35 มีคะแนนก่อนเรียนต่ำสุดเท่ากัน อยู่ที่ 4 คะแนน และคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น อยู่ที่ 9, 18, 16, 9 ตามลำดับ สรุปได้ว่านักเรียนทั้งหมด จำนวน 38 คน มีคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 3 ประการ ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา โดยนำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนรายด้าน คือ 1)ด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ 2)ด้านคุณลักษณะความเป็น

พลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ และ 3) ด้านคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค ซึ่งได้ดังผลในตาราง 11

ตาราง 11 แสดงคะแนนรายด้านจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา

ลำดับ	ความรับผิดชอบ		จิตสาธารณะ		ยึดหลัก ความเสมอภาค	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	4	5	3	6	2	5
2	3	4	4	5	1	5
3	1	2	2	2	1	1
4	2	3	3	4	3	3
5	2	4	3	4	4	6
6	2	4	1	5	1	3
7	3	5	3	5	3	4
8	3	4	3	6	1	4
9	2	3	2	5	2	3
10	1	2	1	2	4	4
11	1	5	2	6	3	5
12	4	3	2	2	2	3
13	2	5	3	4	3	5
14	3	3	2	4	3	6
15	3	2	2	2	2	4
16	3	2	3	6	5	5
17	2	2	3	5	1	4
18	1	3	2	6	3	4
19	2	4	4	6	2	5
20	2	3	4	5	4	5

ตาราง 11 (ต่อ)

ลำดับ	ความรับผิดชอบ		จิตสาธารณะ		ยึดหลัก ความเสมอภาค	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
21	2	3	2	1	4	2
22	2	2	2	4	3	3
23	2	4	5	6	5	4
24	1	4	2	4	3	2
25	3	3	3	4	3	5
26	1	4	3	6	3	6
27	1	3	1	4	1	5
28	2	3	2	3	2	1
29	4	4	3	4	2	4
30	4	3	3	4	2	3
31	2	2	2	6	2	4
32	2	3	2	2	3	5
33	1	4	1	4	1	4
34	2	4	1	2	3	3
35	1	3	1	2	2	2
36	1	1	2	6	2	2
37	2	3	3	4	1	5
38	3	4	2	3	2	2
Max	4	5	5	6	5	6
Min	1	1	1	1	1	1

จากตาราง 11 แสดงคะแนนรายด้านจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า 1) คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 4 คะแนน จำนวน 4 คน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน จำนวน 10 คน และภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า

นักเรียนมีคะแนนสูงขึ้น มีคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 5 คะแนน จำนวน 4 คน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน จำนวน 1 คน 2)คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 5 คะแนน จำนวน 1 คน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน จำนวน 6 คน และภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีคะแนนสูงขึ้น มีคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 6 คะแนน จำนวน 9 คน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน จำนวน 1 คน 3)คุณลักษณะด้านนิยัดหลักความเสมอภาค ก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 5 คะแนน จำนวน 2 คน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน จำนวน 8 คน และภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีคะแนนสูงขึ้น มีคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 6 คะแนน จำนวน 3 คน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 1 คะแนน จำนวน 2 คน

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 3 ประการ ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา มาเปรียบเทียบกันใช้วิธีการทางสถิติ $t - test$ for dependent Samples ได้ดังผลในตาราง 12

ตาราง 12 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3 ประการ ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี	การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	P
ความรับผิดชอบ	ก่อนเรียน	38	2.16	.95	37.00	5.65	.00**
	หลังเรียน	38	3.29	.98			
จิตสาธารณะ	ก่อนเรียน	38	2.42	.95	37.00	8.21	.00**
	หลังเรียน	38	4.18	1.50			
ยึดหลักความเสมอภาค	ก่อนเรียน	38	2.47	1.11	37.00	5.44	.00**
	หลังเรียน	38	3.84	1.35			

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตาราง 12 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา มีคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เมื่อแยกประเด็นพิจารณาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3 ประการ คือ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ ด้านจิตสาธารณะ และด้านหลักความเสมอภาค พบว่า

ก่อนเรียนด้านยึดหลักเสมอภาคมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 2.47 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.11 รองลงมาคือด้านจิตสาธารณะมีคะแนนเฉลี่ย 2.42 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95 ถัดไปคือด้านความรับผิดชอบมีคะแนนเฉลี่ย 2.16 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.95 ตามลำดับ

หลังเรียนด้านจิตสาธารณะมีคะแนนเฉลี่ย 4.18 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 ถัดไปคือด้านยึดหลักความเสมอภาคมีคะแนนเฉลี่ย 3.84 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.35 และน้อยที่สุดคือด้านความรับผิดชอบมีคะแนนเฉลี่ย 3.29 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.98 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี 3 ประการ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบ ด้านจิตสาธารณะ และด้านยึดหลักความเสมอภาค คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ผ่านการศึกษาบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ จ.อุทัยธานี ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากนักเรียนที่ลงเรียนในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมที่ตนเองสนใจ จำนวน 38 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน และบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้ จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพความสอดคล้องของหน่วยการเรียนรู้ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แปลผลได้ว่าหน่วยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น มีคุณภาพตามเกณฑ์

2. แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ โดยคัดเลือกข้อสอบ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่ม ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - group Pretest- Posttest Design)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ ได้แก่

3.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Concordance: IOC)

3.2 หาความยากง่ายของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3.4 หาความเชื่อมั่นตามสูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient Cronbach)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

4.1 เปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ วิธีการทางสถิติ t-test for dependent samples

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาจากการเลือกลงในรายวิชาเลือกเพิ่มเติมของนักเรียนที่ตนเองสนใจอย่างอิสระ จำนวน 38 คน

2. ดำเนินการทดสอบเพื่อวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโดยใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนน

3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นเวลา 20 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง

4. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ครบตามกำหนดแล้ว ให้นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

5. ตรวจสอบผลการสอบแล้วนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ผ่านการศึกษบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า ผลการประเมินคุณภาพหน่วยการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีคะแนน 0.50 ขึ้นไป แปลผลได้ว่าหน่วยการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพตามเกณฑ์ยอมรับได้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ชีวิตและชีวิตของสืบ นาคะเสถียร มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ชีวิตนักอนุรักษ์ป่าไม้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ถอดองค์ความรู้จากสืบ นาคะเสถียร มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพหน่วยการจัดการเรียนรู้เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

2. ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 เปรียบเทียบคะแนนรายบุคคลจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 38 คน พบว่า คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 17 คะแนน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี เป็น 8.26 และ 2.82 ตามลำดับ และภายหลังการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีคะแนนสูงขึ้น มีคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 22 คะแนน และค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 9 คะแนน คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี เป็น 15.84 และ 3.32 ตามลำดับ

2.2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี รายด้าน 3 ประการ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านยึดหลักเสมอภาคมากที่สุด คือ 2.47 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 1.11

รองลงมาด้านจิตสาธารณะ คือ 2.42 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 0.95 และด้านความรับผิดชอบ คือ 2.16 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 0.95 ตามลำดับ หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านจิตสาธารณะมากที่สุด คือ 4.18 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 1.50 รองลงมาด้านยึดหลักความเสมอภาค คือ 3.84 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 1.35 และด้านความรับผิดชอบ คือ 3.29 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 0.98 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา ผ่านการศึกษาบทเรียน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา พบว่า มีคุณภาพผ่านตามเกณฑ์ยอมรับได้ การดำเนินการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้อย่างชัดเจน และสร้างความเชื่อมั่นทำให้ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยได้ดำเนินการตามรูปแบบการสร้างหน่วยการเรียนรู้ของฮาร์ริส และคาร์ (Harris Douglas E. Carr and Judy F, 2546) ที่ได้นำเสนอไว้อย่างสมบูรณ์ และผู้วิจัยนำมาปรับใช้ในการวิจัยนี้ สามารถสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

1) กำหนดหัวเรื่อง สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การเลือกประเด็นที่สำคัญสอดคล้องกับความสนใจหรือข้อสงสัยของผู้เรียน เป็นปัญหาในชุมชนหรือความต้องการของท้องถิ่น แต่ในการวิจัยนี้ ประเด็นปัญหานั้นไม่ได้อยู่ในความสนใจของนักเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ยังไม่ให้ความสนใจประเด็นต่างๆในท้องถิ่น ตลอดจนที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ห่างไกลจากแหล่งเรียนรู้ จึงทำให้นักเรียนไม่ได้สนใจในประเด็นปัญหานั้น แต่การกำหนดหัวเรื่องในหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยคำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่สอดคล้องกับบริบทใกล้ตัวนักเรียน อยู่ในท้องถิ่น นักเรียนจะได้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลในท้องถิ่น ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนได้ ผู้วิจัยจึงกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยการสร้าง บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียรขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสืบ นาคะเสถียร อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี นักวิชาการ นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชายผู้เสียสละเพื่อเรียกร้องให้สังคมหันมาสนใจ ให้ความสำคัญปกป้อง ผืนป่า และสัตว์ป่า บุคคลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคม การสร้างบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ โดยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งที่ต่างกัน ทั้งในด้านเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่ออินเทอร์เน็ต การลงพื้นที่เขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าหายากเสี่ยง จังหวัดอุทัยธานี การสอบถามจากบุคคล ในประเด็นต่างๆ เช่น ประวัติส่วนตัว การทำงาน ผลงาน และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี นำมาซึ่งข้อมูลที่หลากหลาย เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความข้อมูลจนมีความสมบูรณ์สามารถสรุปเนื้อหาเป็นบทเรียนในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น และทำให้การกำหนดหัวเรื่องในหน่วยการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อสังคม สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2) กำหนดผลการเรียนรู้ รายวิชาท้องถิ่นของเรา ต้องวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเนื้อหา และการสะท้อนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น สามารถกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้ทั้งหมด 10 ผลการเรียนรู้

3) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ควรกำหนดให้มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

4) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างให้สอดคล้องเนื้อหาและความสนใจของผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐานควบคู่กับการศึกษาบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และควรคำนึงถึงความรู้เบื้องต้นในการทำโครงงานของนักเรียน ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บางส่วนอาจจะยังไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำโครงงาน ครูผู้สอนจึงต้องสอดแทรกอธิบาย ทำความเข้าใจในกระบวนการทำโครงงานแก่นักเรียนก่อนลงมือปฏิบัติ

5) กำหนดภาระงาน เป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความสำเร็จของการเรียน หลังจากจบการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น นักเรียนจะได้โครงงานที่ถูกนำเสนอในรูปแบบของรูปเล่มรายงาน บอร์ดนิทรรศการ และสื่อ Power Point ซึ่งโครงงานมีหลายประเภท ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบโครงงานที่เหมาะสมกับเนื้อหา ความสามารถของนักเรียน และระยะเวลาในการดำเนินงาน จึงเป็นการทำโครงงานประเภทสำรวจ เป็นการสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลสำคัญต่างๆ ซึ่งนักเรียนสามารถหาข้อมูลจากสื่อหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลนั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ นำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีระบบ ตามแนวคิดของ กรมวิชาการ (2544, น. 1-4) ที่อธิบายเกี่ยวกับโครงงานประเภทสำรวจ เป็นการรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนต้องการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเห็นลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6) กำหนดเกณฑ์การประเมินและแนวทางการให้คะแนน มีหลักการกำหนดที่ชัดเจนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในหน่วยการ

เรียนรู้นี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้เห็นถึงพัฒนาการในด้านต่างๆของนักเรียน

7) แสดงผลงานตัวอย่าง การสืบค้นผลงานตัวอย่างที่เกี่ยวกับโครงงานพลเมืองดี มีน้อย ผู้วิจัยได้นำผลงานโครงงานคุณธรรมที่ได้รับรางวัลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีลักษณะกระบวนการใกล้เคียงกัน มาเป็นผลงานตัวอย่างที่ได้มาตรฐานให้นักเรียนได้เห็นและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป

2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสามารถของตนเอง เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน ทำให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ออกแบบการนำเสนอ ประเมินผลงานร่วมกัน สามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับลัดดา ศิลาโนย (2553, น. 11-13) ได้กล่าวว่า เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมาย ควรจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนให้มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนรับชมคลิปและภาพข่าวตัวอย่างของบุคคลที่เป็นพลเมืองดีในสังคม เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงความหมายและความสำคัญของการเป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งได้ร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของพลเมืองดีในสังคม นำไปสู่การกำหนดประเด็นปัญหา และหัวข้อที่สนใจในการจัดทำโครงงานในหัวข้อ “แรงบันดาลใจจากสืบ นาคะเสถียร” ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้แนะนำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มกำหนดขอบเขตของโครงงานอย่างชัดเจนเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงงาน นักเรียนให้ความสนใจและมีส่วนร่วมกันทำงานตามความรู้ ความสนใจของนักเรียน ครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและชี้แนะในข้อผิดพลาด ขั้นที่ 3 วางแผนและวิเคราะห์โครงงาน ผู้วิจัยได้แนะนำให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมตามความสนใจจากสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เพื่อนำความรู้มาวางแผนในการทำโครงงาน เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีของตนเองมาวางแผนและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์โครงงานร่วมกัน นักเรียนรู้จักนำข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมาเชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการวางแผนโครงงาน ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติงาน นักเรียนปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ โดยแบ่งงานตามความถนัด ความสนใจ นักเรียนค้นคว้า

ข้อมูลผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น บทเรียนเรื่อง สืบ นาคะเสถียร คลิปวิดีโอ รูปภาพ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด หรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆในท้องถิ่น เป็นต้น ปฏิบัติกิจกรรมทั้งในและนอกเวลาเรียน ครูคอยสังเกตพฤติกรรมและมีหน้าที่กระตุ้น ให้คำปรึกษา แนะนำนักเรียนเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ขั้นที่ 5 ประเมินระหว่างปฏิบัติงาน ครูผู้สอนประเมินการทำโครงงานของนักเรียนเป็นระยะๆ จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และการสอบถามนักเรียนรายบุคคล ขั้นที่ 6 สรุปรายงานผล และนำเสนองาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาในแต่ละขั้นตอนมาสรุปผลและเขียนเรียบเรียงเพื่อทำเป็นรายงานโครงงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้องและเลือกการนำเสนอในรูปแบบที่ตนเองถนัด การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่มสามารถนำเสนอโครงงานได้อย่างน่าสนใจ เช่น การจัดบอร์ดนิทรรศการ แสงบันดาลในจากสืบ นาคะเสถียร การนำเสนอโดยใช้สื่อต่างๆเช่น Power Point, รูปภาพ, คลิปวิดีโอ การนำเสนอมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นได้ซักถามแลกเปลี่ยนความรู้กัน ในขั้นตอนนี้จึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ต่างๆได้ด้วยตนเอง ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ อนุชคนานู บรรหาร (2556, น.131-132) ได้ระบุว่า การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประเพณีและวัฒนธรรมในอำเภอชนบท ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่านักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด มีความพึงพอใจในเนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. จากการศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยการจัดการเรียนรู้โครงงานเป็นฐาน ในรายวิชาท้องถิ่นของเรา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.84 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครบวงจรในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่มาจากการนำความคิดรวบยอดมาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ผึกค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ผ่านบทเรียนเรื่อง สืบ นาคะเสถียรและแหล่งเรียนรู้อื่นๆในท้องถิ่น นำไปสู่กระบวนการสร้างชิ้นงาน เกิดทักษะ เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน ผู้สอน และท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของเฮ็นสัน (Henson, 2001, p. 48) ระบุว่าลักษณะของหน่วยการเรียนรู้ที่ดี

ควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับชีวิตจริงได้ มีกระบวนการเรียนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ส่งผลถึงการทำงานร่วมกัน นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือและสนใจที่จะเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2544, น. 5) ได้ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดให้สอดคล้องกับผู้เรียน มีวิธีการเรียนรู้โดยบูรณาการคุณธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองทีศนา แชมมณี (2555) กิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้กับผู้เรียน ควรมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และฝึกทำงานกลุ่ม รู้จักทำงานร่วมกัน จากความสอดคล้องข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนไป โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีการปฏิบัติเป็นขั้นตอน มีการส่งเสริมทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการทำโครงงานของนักเรียน นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน ซึ่งสามารถสรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นตอนแรกที่ครูผู้สอนต้องกระตุ้นความสนใจจากนักเรียน โดยให้นักเรียนได้รับชมคลิปวิดีโอและภาพข่าวตัวอย่างของบุคคลที่เป็นพลเมืองดีในสังคม ครูใช้การตั้งคำถาม กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและสนใจในบทเรียน นักเรียนเห็นถึงความสำคัญและทราบถึงความหมายและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคม พฤติกรรมการเรียนรู้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น จากคนที่ไม่ค่อยสนใจ พุดคุยในเวลาเรียน ไม่มีความรับผิดชอบ กลายเป็นคนกล้าแสดงความคิดเห็น รับผิดชอบต่องาน ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่ม สามารถกำหนดประเด็นปัญหาและหัวข้อที่สนใจเพื่อทำโครงงาน “แรงบันดาลใจจากสืบ นาคะเสถียร” ได้ ครูทำหน้าที่กระตุ้นชี้แนะ ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่วางไว้ สอดคล้องกับ กูปาร์ (Gupta, 1981, p. 29) ระบุว่า การตั้งคำถามและสร้างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในชีวิตประจำวันนั้น จะเป็นตัวกระตุ้นความคิดและความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมาย ครูแนะนำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มกำหนดขอบเขตของโครงการให้ชัดเจนเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ พบว่า นักเรียนได้ระดมความคิดอภิปรายและทำงานร่วมกัน ทุกกลุ่มมีการปรึกษาครูผู้สอนและได้รับการแก้ไขงานมากกว่า 2 ครั้ง ทำให้งานของแต่ละกลุ่มที่ได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไป นักเรียนให้ความร่วมมือและแบ่งงานกันทำอย่างเป็นระบบขึ้น ทุกกลุ่มส่งงานและกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำโครงการได้

ขั้นที่ 3 วางแผนและวิเคราะห์โครงการ เป็นขั้นที่นักเรียนได้ร่วมกันวางแผน ระดมความคิด อภิปรายและหาข้อสรุปของกลุ่มในการทำโครงการ พบว่า นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม บางกลุ่มมีการลงความเห็นด้วยการออกเสียง มีการวางแผนแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมตามความเหมาะสม และมีความเข้าใจในการทำโครงการมากขึ้น ทำให้การทำโครงการของนักเรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่ในทิศทางที่ดีขึ้น สะท้อนถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ และยึดหลักความเสมอภาค สอดคล้องกับบทมุล ยุติธรรม (2543, น. 37-38) ได้ให้เหตุผลว่าในการทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะการวางแผน การจัดระบบงาน การประเมินประสิทธิผล การให้ความคิดเห็นและสร้างข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญในชีวิต นักเรียนเรียนจะได้พัฒนาทักษะเหล่านี้ตามความสามารถและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของแต่ละคน

ขั้นที่ 4 ลงมือปฏิบัติโครงการ นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติตามแผนโครงการที่วางไว้ โดยรู้จักค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น บทเรียนเรื่องสืบ นาคะเสถียร คลิปวิดีโอ อินเทอร์เน็ต รูปภาพ ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี) เป็นต้น นักเรียนจะได้ข้อมูลและเห็นแบบอย่างการเป็นพลเมืองดีของบุคคลอื่นๆ ชัดเจนขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ เช่น การสร้างแรงบันดาลใจจากความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียร, การทำหน้าที่ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของศิลปิน, การร่วมประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ เกี่ยวกับป่าไม้และสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่, การเป็นคนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานและซื่อสัตย์กับความถูกต้องและเป็นธรรมของวงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ เป็นต้น นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมทั้งในและนอกเวลาเรียน แต่ละกลุ่มพบปัญหาในการทำงานที่แตกต่างกันไป เช่น การเข้าถึงข้อมูลในการทำโครงการ, การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล, ระยะเวลาในการทำงาน ครูมีหน้าที่กระตุ้น ติดตามให้คำปรึกษา และแนะนำนักเรียน พร้อมสรุปท้ายบทเรียนด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียร เพื่อให้นักเรียนได้เห็นถึงแบบอย่างและเชื่อมโยงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีได้ชัดเจน พร้อมลงมือปฏิบัติโครงการ จึงทำให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่มสำเร็จลุล่วงไปได้

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินระหว่างปฏิบัติงาน ครูผู้สอนประเมินการทำโครงงานของนักเรียนเป็นระยะๆ จากการสังเกตการทำงานกลุ่มและการสอบถามรายบุคคล พบว่าในระยะแรก (ขั้นกำหนดปัญหาและขั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย) นักเรียนยังไม่เข้าใจกระบวนการทำโครงงานเท่าที่ควร ครูจึงเป็นที่ปรึกษาและสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ยังขาดทักษะการทำงานกลุ่ม (แต่ชิ้นงานเดียว นักเรียนทุกคนทำได้ดี ส่งงานครบ) ครูจึงต้องติดตามการทำงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในระยะของขั้นที่วางแผนและวิเคราะห์โครงงาน และขั้นลงมือปฏิบัติงาน นักเรียนสามารถทำงานได้คล่องแคล่วขึ้น มีการวางแผนการทำงาน แบ่งงานได้เหมาะสมขึ้น เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ได้ครบทุกกลุ่ม

ขั้นที่ 6 สรุป รายงานผล และนำเสนองาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาในแต่ละขั้นตอนมาสรุปผลและเขียนเรียบเรียงเพื่อทำเป็นรายงานโครงงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้องและเลือกการนำเสนอในรูปแบบที่ตนเองถนัด ซึ่งนักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถเขียนรายงานโครงงานได้อย่างถูกต้อง มีลักษณะการทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียม เหมาะสม ช่วยเหลือแก้ปัญหาภายในกลุ่ม การนำเสนอผลงานแต่ละกลุ่มสามารถนำเสนอโครงงานได้อย่างน่าสนใจ เช่น การจัดบอร์ดนิทรรศการ แร้งบันดาลในจากสืบ นาคะเสถียร การนำเสนอโดยใช้สื่อต่างๆ เช่น Power Point รูปภาพ คลิปวิดีโอ การนำเสนอมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนกลุ่มอื่นได้ซักถามแลกเปลี่ยนความรู้กัน ในขั้นตอนนี้จึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมก่อนนำเสนอ นำเสนอผลงานด้วยความตั้งใจ บรรยายภาคในการนำเสนอมีความสนุกสนานได้รับความรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ ซึ่งนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำโครงงานเรื่องแร้งบันดาลใจจาก สืบ นาคะเสถียร ระหว่างก่อนและหลังเรียน ไว้ในแบบบันทึกความรู้หลังเรียน เช่น

“รู้สึกภูมิใจที่ทำโครงงานเสร็จสมบูรณ์เต็มความสามารถ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือกันในกลุ่ม”

(นักเรียนคนที่ 1 นามสมมติเอ)

“มีความรู้เรื่องการทำโครงงานมากขึ้น รู้จักทำงานเป็นกลุ่มอย่างเสมอภาค แบ่งงานอย่างเหมาะสม เท่าเทียมกัน และมีความรับผิดชอบมากขึ้น”

(นักเรียนคนที่ 2 นามสมมติบี)

“ได้รู้ขั้นตอนการทำโครงการ มีความรับผิดชอบมากขึ้น ช่วยเหลือแบ่งงานกันในกลุ่ม และได้นำวิธีแบบโครงการไปใช้ในวิชาอื่นค่ะ”

(นักเรียนคนที่ 3 นามสมมติ)

“เห็นแบบอย่างการเป็นพลเมืองดีของสังคมผ่านการทำโครงการ ทำให้ได้ความรู้ในเรื่องที่สนใจจริงๆ”

(นักเรียนคนที่ 4 นามสมมติ)

“เข้าใจขั้นตอนการทำโครงการมากขึ้น ทำงานกลุ่มเป็นขั้นตอน รู้เรื่องคนสำคัญในสังคม และมีแบบอย่างการเป็นพลเมืองดี”

(นักเรียนคนที่ 5 นามสมมติ)

การศึกษาผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยการจัดการเรียนรู้โครงการเป็นฐาน สามารถอภิปรายคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีรายด้าน 3 ประเด็น ดังนี้

3.1 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในด้านความรับผิดชอบ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้และบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี นักเรียนศึกษาประวัติชีวิตและการทำงานของสืบ นาคะเสถียรผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าลงในใบงาน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น(สืบ นาคะเสถียร) ที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านความรับผิดชอบของสืบ นาคะเสถียรได้ เช่น

“สื่บ เป็นข้าราชการที่เป็นตัวอย่างของความเสียสละทุ่มเทให้กับการทำงาน
รับผิดชอบในหน้าที่อย่างจริงจัง เมื่อตอนช่วยชีวิตสัตว์ป่าที่เขื่อนเขียวหวานได้รับ
งานต่อจากคนอื่น สื่บก็สามารถรับงานต่อ มีการเสี่ยงอันตรายจนช่วยชีวิตสัตว์ป่า
ได้เป็นจำนวนมาก”

(นักเรียนคนที่ 1 นามสมมติเอฟ)

“สื่บ นาคะเสถียร มีความรับผิดชอบในหน้าที่ เช่น ตอนไม่ไปเรียนต่อ
ปริญญาเอกต่างประเทศเพื่อมาทำงานเป็นหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขา
แข้งที่เป็นงานยากลำบากและไม่มีผลประโยชน์กับตัวเอง”

(นักเรียนคนที่ 2 นามสมมติจี)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ถอดองค์ความรู้จากสื่บ นาคะเสถียร จากการทำ
โครงงาน นักเรียนเขียนสรุปอภิปรายผลท้ายเล่มแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่าง
สื่บ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดีของบุคคลสำคัญท่านอื่นที่สะท้อนถึงคุณลักษณะความ
เป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ เช่น

“นสพ.ภัทรพล มณีอ่อน สัตว์แพทย์สัตว์ป่าเขาพร้อมที่จะทำงานเสี่ยง
อันตรายเพื่อช่วยเหลือชีวิตสัตว์ เขาเป็นคนที่รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
พร้อมที่จะทำงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่วนหนึ่งเขาได้แรงบันดาลใจ
มาจากสื่บ นาคะเสถียร ขณะที่เขานั่งดูโทรทัศน์และเห็นข่าวที่สื่บกำลังช่วยชีวิต
สัตว์ที่เขื่อนเขียวหวาน นั่นเป็นอีกเหตุผลสำคัญที่ทำให้เขามีความรักและสนใจเรื่อง
สัตว์ป่า”

(นักเรียนกลุ่มที่ 2)

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ
โครงงานเป็นฐาน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้และบทเรียน เรื่อง สื่บ นาคะเสถียร ที่ช่วยให้นักเรียน
มีโอกาสเรียนรู้ผ่านบุคคลตัวอย่างและประสบการณ์ตรงในท้องถิ่น เป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อ
สังคมและความสนใจของนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ที่
คาดหวัง เป็นพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยพบว่านักเรียนส่งงานตรงเวลามากขึ้น รู้จัก
ปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ขั้นตอน การวางแผนและวิเคราะห์โครงงาน ที่
กำหนดให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมตามความสนใจจากสื่อและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

เพื่อใช้วางแผนโครงการ ครูคอยตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนร่วมหาคำตอบ และช่วยกันวางแผน ปรากฏว่านักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถทำตามขั้นตอนวางแผนและวิเคราะห์โครงการได้ในเวลาที่กำหนด เมื่อถึงขั้นตอนการลงมือปฏิบัติโครงการ การได้มาซึ่งข้อมูลในการทำโครงการ หลากทุกกลุ่มได้ผ่านการปรับปรุง แก้ไข เมื่อได้รับคำแนะนำหรือได้รับข้อคิดเห็นจากครูผู้สอนหรือเพื่อน ขั้นตอน สรุป รายงานผล และนำเสนอ ทุกกลุ่มมีการส่งงานมาให้ครูผู้สอนตรวจทานล่วงหน้าก่อนนำเสนอโดยครูไม่ต้องทวงถาม นักเรียนจัดเตรียมทำความสะอาดห้องให้พร้อมก่อนการนำเสนอโครงการ ทุกกลุ่มมีการนำเสนอโครงการในรูปแบบรูปเล่มรายงาน การจัดบอร์ด และ Power Point ครบถ้วน

3.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในด้านจิตสาธารณะ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้และบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี นักเรียนศึกษาประวัติชีวิตและการทำงานของสืบ นาคะเสถียรผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าลงในใบงาน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น(สืบ นาคะเสถียร) ที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะของสืบ นาคะเสถียรได้ เช่น

“สืบ นาคะเสถียรเป็นพลเมืองที่ดี มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะช่วยเหลือสังคม
โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน”

(นักเรียนคนที่ 1 นามสมมติเอ)

“สืบ นาคะเสถียรทุ่มเทสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านและเยาวชน
บริเวณขอบป่าห้วยขาแข้ง ทั้งๆที่ไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่า แต่เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจคุณค่าและเห็นความสำคัญของป่าและสัตว์ป่า”

(นักเรียนคนที่ 2 นามสมมติบี)

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะผ่านการศึกษา
ประวัติและผลงานของ สืบ นาคะเสถียร ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ทำให้นักเรียนเห็นถึง
ความสำคัญของการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ สังเกตได้จากการมีส่วนร่วมอภิปราย
และแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน เช่น

“การมีส่วนช่วยเหลือทำประโยชน์ให้สังคม จะทำให้ประเทศน่าอยู่ แล้ว
เราสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข”

(นักเรียนคนที่ 1 นามสมมติซี)

“ถ้าเรารู้จักทำตัวให้เป็นประโยชน์ช่วยเหลือคนอื่น ก็จะช่วยให้สังคมและ
ประเทศสงบสุข ไม่มีปัญหากันระหว่างคนในสังคม”

(นักเรียนคนที่ 2 นามสมมติดี)

จากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและการตอบคำถามของนักเรียนแสดงให้เห็น
ถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดในด้านจิตสาธารณะ ที่สื่อถึงการมีส่วนร่วมทำคุณประโยชน์เพื่อ
ส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน สังคมด้วยความเต็ม
ใจไม่หวังผลตอบแทน ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ถอดองค์ความรู้จาก สืบ นาคะเสถียร
นักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาประวัติสืบ นาคะเสถียรและ สามารถเชื่อมโยง
สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดีของบุคคลสำคัญท่านอื่นที่สะท้อนถึงคุณลักษณะความ
เป็นพลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะได้ จากหลักฐานการบันทึกลงในแบบบันทึกความรู้หลังเรียนและ
เขียนสรุปอภิปรายผลท้ายเล่มจากการทำโครงการ เช่น

“มีแรงบันดาลใจในการทำมาดี และอยากเป็นพลเมืองดีช่วยเหลือเพื่อ
มนุษย์และสัตว์เหมือนสืบ นาคะเสถียร”

(นักเรียนคนที่ 1 นามสมมติเอฟ)

“จากการศึกษาคดีประวัติไอ 24 ปีมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร คุณวงศ์ทอง ได้
กล่าวว่าเขาประทับใจในชีวิตของคุณสืบในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความเป็นคนมี
อุดมการณ์แรงกล้า มีความทุ่มเทในความเชื่อของตนเอง คุณสืบ เป็นตัวอย่างที่ดี
ให้กับคนรุ่นใหม่ รวมถึงตัวเขาด้วย ที่ยึดคติการทำงานในแบบเดียวกัน นึกถึง
ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญแม้จะต้องแลกด้วยชีวิต มีความกล้าพร้อมที่จะ
สร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้กับสังคม”

(นักเรียนกลุ่มที่ 6)

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้และบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร เป็นกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์ใกล้ตัวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น นักเรียนได้สืบค้น ลงมือปฏิบัติและเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง พร้อมกับพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่มีการสื่อสาร การวางแผน และการลงมือปฏิบัติโครงงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถช่วยทำให้นักเรียนเกิดการปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้วิจัยพบว่า ในขั้นตอนลงมือปฏิบัติงาน นักเรียนมีการแสดงออกถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะชัดเจน เช่น นักเรียนรู้จักสำรวจ ไฟฟ้า/พัดลมในห้องเรียนว่าปิดเรียบร้อยแล้วหรือไม่ก่อนออกจากห้อง ไม่เปิดไฟ/พัดลมทิ้งไว้เมื่อไม่ได้ใช้งาน ในการทำงานกลุ่มเวลาปรึกษาหารือกัน นักเรียนส่วนจะใช้กระดาศรีฐมากกว่าการใช้กระดาศแผ่นใหม่ มีการแบ่งปันอุปกรณ์การเรียนให้เพื่อนยืมใช้ เช่น ปากกา, ปากกาลบคำผิด, กระดาศ รวมถึงมีการแชร์สัญญาณอินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์ให้เพื่อนที่ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูล เป็นต้น และในขั้นตอนสรุป รายงานผล และนำเสนองาน นักเรียนแต่ละกลุ่มมีการทวงถามด้วยความปรารถนาต่อกันว่าทำงานถึงขั้นตอนไหนแล้ว มีเรื่องใดให้ช่วยเหลือได้บ้าง มีนักเรียน 3 กลุ่มจัดบอร์ดพร้อมกัน แบ่งอุปกรณ์กันใช้เพื่อให้งานของทุกกลุ่มเสร็จสมบูรณ์พร้อมกัน ก่อนการนำเสนอโครงงาน นักเรียนมีการเตรียมความพร้อมก่อนนำเสนอ ทำความสะอาดห้องเรียนเตรียมอุปกรณ์ ต่อคอมพิวเตอร์ ไม่ใคร่โฟนเรียบร้อยแล้วโดยไม่ต้องรอคำสั่งจากครู

3.3 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค

นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในด้านยึดหลักความเสมอภาค เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้และบทเรียน เรื่องสืบ นาคะเสถียร ที่ส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี นักเรียนศึกษาประวัติชีวิตและการทำงานของสืบ นาคะเสถียรผ่านสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าลงในใบงาน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (สืบ นาคะเสถียร) ที่สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาคของสืบ นาคะเสถียรได้ เช่น

“สืบ นาคะเสถียรคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค เช่น ปฏิบัติกับประชาชนเป็นอย่างดี อย่างสุภาพ แม้จะเป็นผู้กระทำความผิด สืบเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านและลูกน้อง แสดงถึงคุณลักษณะความเท่าเทียมกันเสมอภาคกันทำให้เป็นที่รักของคนรอบข้าง”

(นักเรียนคนที่ 1 นามสมมติจ)

“คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียรที่ยึดหลักความเสมอภาค คือ เป็นคนที่ใส่ใจผู้ได้บังคับบัญชา ปกป้อง เห็นอกเห็นใจ และปฏิบัติกับเขาเหล่านั้นอย่างดี ร่วมงานเคียงบ่าเคียงไหล่ ร่วมเป็นร่วมตายเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย”

(นักเรียนคนที่ 2 นามสมมติไอ)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ถอดองค์ความรู้จากสืบ นาคะเสถียร จากการทำโครงการ นักเรียนเขียนสรุปอภิปรายผลท้ายเล่ม สามารถเชื่อมโยงสืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดีของบุคคลสำคัญท่านอื่นที่สะท้อนถึงคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค ความเท่าเทียมกัน ไม่ยึดตนเองเป็นใหญ่ เช่น

“ศศิณ เฉลิมลาภ เป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญ เข้าไปมีส่วนร่วมจัดการแก้ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น คัดค้านการสร้างเขื่อนแม่วังค์ จัดตั้งมูลนิธิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป เขามีความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับสายงานที่เขาเรียนจบมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้เขาได้รับแรงบันดาลใจมาจากสืบ นาคะเสถียร เขาได้เห็นผลงานและการกระทำของสืบที่ไม่ว่าจะทำอะไรก็เห็นความสำคัญของส่วนรวมเป็นหลัก ทำเพื่อประโยชน์เพื่อประเทศชาติโดยไม่หวังผลตอบแทน นี่ถึงเพื่อนร่วมโลกทั้งป่าไม้และสัตว์ป่า”

(นักเรียนกลุ่มที่ 1)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานและบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ผ่านบุคคลตัวอย่างและประสบการณ์ตรงในท้องถิ่น เป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อสังคมและความสนใจของนักเรียน การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติ และร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนา

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค พบว่า การทำโครงการประเภทสำรวจ โดยผู้เรียนต้องไปค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจากหลากหลายสื่อและแหล่งเรียนรู้ จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนการวางแผนและวิเคราะห์โครงการ นักเรียนได้มีการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เพื่อตกลงกันว่าจะแบ่งหน้าที่ ภาระงาน ความรับผิดชอบหาข้อมูลในประเด็นไหนบ้าง และควรจะดำเนินการอย่างไร เช่น มีใครสะดวกหรือว่างที่จะไปลงพื้นที่ห้วยขาแข้ง อ.บ้านไร่ ก็คน ใครสามารถไปได้บ้าง และไปเวลาไหน ส่วนคนที่ไม่สามารถไปได้ก็แบ่งงานให้รับผิดชอบโดยการหาข้อมูลจากห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต ทุกคนมีภาระงานอย่างชัดเจน เท่าเทียมกันอย่างเสมอภาค ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติงาน นักเรียนแต่ละกลุ่มพบอุปสรรคแตกต่างกัน แต่ทุกกลุ่มก็สามารถทำงานได้สำเร็จ ขั้นตอน สรุป รายงานผลและนำเสนองาน นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงการในรูปแบบรูปเล่มรายงาน จัดบอร์ด และPower Point จึงทำให้นักเรียนสมาชิกในกลุ่มต้องตกลงกัน เพื่อหาข้อยุติให้ได้ว่าสมาชิกคนใดจะรับผิดชอบด้านใด เป็นการแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสมและความสามารถ พบว่านักเรียนที่มีทักษะการพูดจะได้รับหน้าที่พูดนำเสนอ สมาชิกคนอื่นๆที่เหลือ รับผิดชอบเรื่องการจัดบอร์ด ทำรูปเล่ม แสดงให้เห็นว่าทุกคนในกลุ่มมีภาระงานที่เท่าเทียมกันตามความสามารถของตนเอง การนำเสนอผลงานทุกกลุ่มมีสิทธิเท่าเทียมกันในการจับฉลาก เพื่อจัดลำดับการนำเสนอ

จากเหตุผลข้างต้น มีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญ ในท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน ประกอบการศึกษาบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร สามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน 3 ประการ คือ พลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบ พลเมืองดีที่มีจิตสาธารณะ พลเมืองดีที่ยึดหลักความเสมอภาค เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ครบวงจร มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่กระบวนการสร้างชิ้นงาน ทำให้นักเรียนเกิดทักษะ เป็นไปตามความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของศรีนุญ หมั่นทรัพย์ (2551, น. 5) ได้ระบุว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ เกิดทัศนคติและแรงจูงใจในการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงวิถีแห่งประชาธิปไตย ฉะนั้นการจัดการเรียนรู้ควรจัดทั้งในและนอกสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะ ประสบการณ์ ความรู้หรือสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทำให้นักเรียนได้เป็นผู้สรุปความรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างให้ผู้เรียนมีทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิตบุญเลี้ยง ทุมทอง (2550, น. 84) สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ไกรสมมาตร (2557, น. 47-49) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีผลต่อคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติความแตกต่างของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีกระบวนการปฏิบัติที่เป็นขั้นตอน มีการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆที่จำเป็นต่อการทำโครงงาน โดยมีขั้นตอน สอดคล้องกับจิราภรณ์ ศิริทวี (2542, น. 35) ที่ได้กล่าวไว้ว่าสิ่งที่นักเรียนจะได้รับจากการศึกษาด้วยโครงงาน คือ ความรู้ กระบวนการ ทักษะการแสวงหาความรู้ ความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ เจตคติที่ดีต่อการศึกษา และคุณสมบัติทางบวกอื่น ๆ ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีจิตสาธารณะ ฯลฯ ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2551, น. 6-7) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานยังช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความเท่าเทียม และค่านิยมอื่นๆ เกิดขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในผลการวิจัย

1.ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

- 1) การสร้างหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองดี ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการ ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้อย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
- 2) หน่วยการเรียนรู้เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น มีบทเรียนเกี่ยวกับประวัติและผลงานของ สืบ นาคะเสถียร ผู้สอนควรระมัดระวังในการใช้ภาษา การเลือกใช้คำ การสื่อสารให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

2. ด้านการจัดกิจกรรมโครงงาน

- 1) ครูผู้สอนควรสร้างความเข้าใจและให้ความรู้ในกิจกรรมโครงงาน ให้แก่นักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากนักเรียนบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการทำโครงงานที่ถูกต้อง เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างเป็นขั้นตอน ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ นักเรียนต้องสืบค้นหาข้อมูลจากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่หลากหลายด้วยตนเอง พบว่า เมื่อนักเรียนค้นหาหลักฐานข้อมูลจากเว็บไซต์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สะดวกเข้าถึงได้ง่าย หรือหนังสือ บทความ ซึ่งถือเป็นหลักฐานชั้นรอง นักเรียนบางกลุ่มมักจะเชื่อในหลักฐานหรือเอกสารนั้นๆโดยไม่พิจารณาเปรียบเทียบกับหลักฐานอื่นๆ ดังนั้น ครูผู้สอนควรติดตามและ

ตรวจสอบเอกสาร ข้อมูล และประเมินการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิด รวมทั้งอธิบายวิธีการสืบค้นข้อมูล หลักฐานอย่างถูกต้อง หรือนำประเด็นต่างๆที่แตกต่างมาให้นักเรียนอภิปรายอย่างมีเหตุผล

3) การปฏิบัติกิจกรรมในชั้นตอนสรุป รายงานผลและนำเสนองาน ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนำผลงานไปจัดแสดงเป็นนิทรรศการแสดงผลงานในระดับที่ใหญ่ขึ้นภายในหรือนอกโรงเรียน เช่น งานสัปดาห์วิชาการของโรงเรียน หรืองานวันสืบ นาคะเสถียร เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของจังหวัดอุทัยธานี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้

1) ควรศึกษาผลของการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น รายวิชาท้องถิ่นของเรา กับนักเรียนระดับชั้นอื่นหรือโรงเรียนอื่นๆภายในจังหวัดอุทัยธานี

2) ควรศึกษาผลของการใช้หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น รายวิชาท้องถิ่นของเรา กับทักษะและคุณลักษณะด้านอื่นๆ เช่น คุณลักษณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เจตคติที่มีต่อท้องถิ่น หรือความสำนึกรักท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับท้องถิ่น

2. ด้านการจัดกิจกรรมโครงงาน

1) ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน มาใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่นๆ เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้การบูรณาการ สามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในชุมชน จากเรื่องที่อยู่รอบๆ ตัว ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต

บรรณานุกรม

- Abdolrahim Navehebrahim. (2011). *Gender Differences in Citizenship Behavior Among the Iranian Elementary School Students*. (Islamshahr Branch). Islamic Azad University.
- Bernadette Sun Ch. (2002). *Teaching the "Heart and Soul" of Citizenship:Service-Learning as Citizenship Education*. (Dissertation and Thesis. 8. , University of California - Berkeley). Retrieved from https://digitalcommons.unomaha.edu/slcedt/8/?utm_source=digitalcommons.unomaha.edu%2Fslcedt%2F8&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Carmona, F. e. a. (1991). Developing Project Work in the English Classroom. *English Teaching Forum*.
- Cogan, J. J. (1997). *Multidimensional Citizenship: Education Policy for the twenty-first Century* ,an Executive Summary of the Citizenship Education Policy Study. Japan Tokyo.
- Dam, G., Geijssel, F., Reumerman, R., และ Ledoux, G. (2010). Citizenship competences: The development of a measurement instrument87, 313-333.
- Gupta, S. K. (1981). *Teaching physical science in secondary schools*. In.
- Harnish, A. (2006). Contemporary Discourses of Citizenship. *in Review of Educational Research*.
- Harris Douglas E. Carr and Judy F. (2546). หลักสูตรมาตรฐานแห่งชาติสู่ชั้นเรียน [How to Use Standards in the Classroom] (ร. นุตราวรงค์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (ต้นฉบับพิมพ์ ค.ศ.1996)
- Henson, K. T. (2001). *Curriculum Planning : Integrating , Multiculturalism , Constructivism and Education Reform*. New York: McGraw – Hill.
- Krajcik, J. S. B., P.C.; Marx, R.W ;& Soloway, E,. (1994). A collaborative model For helping middle-grade science teachers learn project-based instruction. *The Elementary School Journal*(94), 488-497.

Mergendoller, J. R. e. a. (2006). Pervasive Management of Project-Based Learning: Teachers as Guides and Facilltators. Retrieved from www.bie.org

Ribe, R. V., Nuria,. (1993). *Project work: Handbooks for the English Classroom*. Scotland: Macmillan Publishers limited.

Sara Rivelli. (2010). Citizenship education at high school A comparative study between Bolzano and Padova (Italy).

Thomas, J. W. (2000). A review of Research on Project-Based Learning. Retrieved from <http://www.bobpearlman.org>.

Westheimer, J. (2015). What Kind of Citizen? : Educating Our Children for the Common Good. Retrieved from <https://www.amazon.com/What-Citizen-Educating-Children-Common/dp/0807756350>

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2546). ชุดวิชาการศึกษานอกโรงเรียน หมวดวิชาพัฒนาศักยภาพและชุมชน. เชียงใหม่: ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ.

กรมวิชาการ. (2544). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด โครงการ. กรุงเทพฯ: การศาสนา กรมการศาสนา.

กวรรณ เกียรติไกรวัลศิริ. (2557). การสร้างความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ตามระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2544). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมพล ท่องธรรมชาติ. (2547). แบบเรียนหน้าที่พลเมือง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

จิราภรณ์ ศิริทวี. (2542). โครงการทางเลือกใหม่ของการสร้างปัญญาชน. วารสารวิชาการ, 2(8), 35-37.

ชนาธิป พรกุล. (2546, พฤษภาคม). ความเข้าใจเกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ.2544. วารสารวิชาการ, 6(5), 53-63.

สุภาพกรณ์ วิแสง. (2548). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตอุทยานแห่งชาติภูเก้า ตามแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

- ดวงเดือน อ่อนน้อม. (2548). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ดาร์ตัน พงษ์สุวรรณ. (2554). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐ์าราม. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2549). แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Project). กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ทสมล ชนาดิศย์. (2558). อัจฉริยะ 100 หน้า หน้าทีพลเมือง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2557). พลเมือง สิทธิมนุษยชน และประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษาภายใต้มูลนิธิส่งเสริมนโยบายการศึกษา.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2558). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายการศึกษา.
- ทิตินา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพร บัวพา. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เรื่องการสร้างสรรค์ผ่านมด้อมจากสี่ธรรมชาติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ธวรรณรัตน์ สารพัด. (2554). ประสบการณ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. สืบค้นจาก <http://www3.ru.ac.th/km-technical/index.php/km/viewIndex/7>
- ธวัช ทนโตภาส, และ คณะ. (2552). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- อัมร บัวศรี. (2532). ทฤษฎีการออกแบบและการพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธีรชัย ปุณณโชติ. (2531). การสอนกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ คู่มือสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพเก้า ณ พัทลุง. (2550). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวคิดสู่การปฏิบัติ. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- นฤมล คำปัญญา. (2556). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชุมชนเป็นฐานสำหรับนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดเกตการาม อำเภอเมือง

- เชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นฤมล ยุตาคม. (2543, พฤษภาคม-สิงหาคม). การเรียนรู้โดยการทำโครงการ (Project-Based Learning). วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 15(2), 35-46.
- นันทน์ภัส รัตนศิลป์ชัย. (2553). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- นิตยา ปิลันธนานนท์. (2546). จากหลักสูตรสู่หน่วยการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- นำพงศ์ สุขสบาย. (2556). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่พึงประสงค์ของประชาคมอาเซียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- บุญเลี้ยง หุมทอง. (2550). แนวทางพัฒนาการสอนกระบวนการคิด. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น จำกัด.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2559). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิมลรัตน์ วงแสน. (2552). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการเรื่องพลเมืองดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ภาสุตา ภาคาผล. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้กิจกรรมบริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์และพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มาลัย สิงหะ. (2544). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ: กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู.
- รุจิร ภู่อาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตร ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.
- โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์. (2555a). หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ พุทธศักราช 2553 (ฉบับปรับปรุง 2555) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. อุทัยธานี: โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์.

- โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์. (2555b). เอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2551 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. อุทัยธานี: โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2544). โครงการเพื่อการเรียนรู้ : หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2545). รายงานการวิจัยศึกษาแหล่งความรู้ในชุมชนวิชาสังคมศึกษา กรณีศึกษา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 25(3), 63-76.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2553, เมษายน-มิถุนายน). การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(2), 11-19.
- เลิศพร อุดมพงษ์. (2560). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education). สืบค้นจาก <http://kpi.ac.th/การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมบทบาทของ-ภาคพลเมือง.html#>
- วรารณ ตระกูลสถิตย์. (2551). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน. กรุงเทพฯ: เอ็ม ไอ ที พรินต์ติ้ง.
- วลัย พานิช. (2549). ประมวลบทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545a). การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545b). เทคนิคกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และ มารุต พัฒนา. (2552). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วิทยา ปานะบุตร. (2550). สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- วีณา วงศ์ศรีเผือก. (2553). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (ปริญญานิพนธ์

- ปริญญาหมาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศรัณยู หมั่นทรัพย์. (2551, พฤษภาคม-สิงหาคม). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: สถานภาพของการเมืองภาคพลเมือง. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 6(2). สืบค้นจาก <http://digi.library.tu.ac.th/index/0265/6-2-May-Aug-2551/08PAGE101-PAGE115.pdf>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ไกรสมมาตร. (2557). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในมิติการเคารพความแตกต่างของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน. (ปริญญาหมาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2558). การสร้างสำนึกพลเมือง. สถาบันพระปกเกล้า: กรุงเทพฯ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย (*Citizenship in Thailand*). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สายชล สัตยานุรักษ์. (2558). ประวัติศาสตร์รัฐไทยและสังคมไทย: ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชน ชีวิตสามัญ ความทรงจำและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง. สืบค้นจาก <http://www.cvk.ac.th/download/หน้าที่พลเมือง/Civil-final.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2554). การวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. สืบค้นจาก <https://www.nesdb.go.th/download/plan12สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่1212.pdf>
- สำนักงานระบบบริหารงานบุคลากร และนิติการ. (2549). แนวทางพัฒนาข้าราชการครูเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการพิเศษ ครั้งที่ 2 กรณีพิเศษ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ข้อเสนอปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ: พรินทกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ลำลี รักสุทธิ. (2544). วิธีการจัดการเรียนการสอน การเขียนแผนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ .

กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.

สิริมา กลิ่นกุหลาบ. (2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนคุณธรรมที่ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีตามระบบประชาธิปไตยด้วยชุดการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับชุดการสอนแบบกระบวนการกระจำงค่านิยม. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2550). วิธีสอนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

สุจิตรา วันทอง. (2554). การวิจัยและพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อนงค์นาฏ บรรหาร. (2556). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้บูรณาการประเพณีและวัฒนธรรมในอำเภอสบตงด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน รายวิชา ส 16101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

อุไรวรรณ ใจคำปัน. (2554). การใช้ชุดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮาว จังหวัดลำปาง. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ใน
รายวิชาท้องถิ่นของเรา ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็น
ฐานและบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร

1. อ.ดร.ชัยรัตน์ ไตศิลา	อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. อ.ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์	อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. อ.ดร.ปรีชัย ดาวอุดม	อาจารย์สาขาพหุวิทยาการ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อ.ดร.อชิระ อุดมมาน	อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อ.ดร.สุเมษย์ หนกหลัง	อาจารย์สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น
 - 1.1 ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมโครงงานเป็นฐาน
 - 1.2 ตัวอย่างบทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร
2. ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีและเกณฑ์การให้คะแนน

โครงการสอน

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น จำนวน 20 ชั่วโมง

รายวิชาท้องถิ่นของเรา

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

ที่	แผนการจัดการเรียนรู้	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ	สาระการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	สืบ นาคะเสถียร กับ ความเป็นพลเมืองดี	1.กำหนดปัญหา 2.กำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน	1. ประวัติของสืบ นาคะเสถียร 2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียรในวัยเรียนและทำงาน 3. บทบาทหน้าที่ของสืบ นาคะเสถียรในด้านการทำประโยชน์ต่อสังคม 4. โครงการ 4.1 การกำหนดประเด็นปัญหาหรือหัวข้อในการทำโครงการ 4.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำโครงการ	5
2	ชีวิตและชีวิตของ สืบ นาคะเสถียร	3.วางแผนและวิเคราะห์โครงการ	1. บทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของสืบ นาคะเสถียร - การทำหน้าที่หัวหน้าโครงการช่วยเหลือสัตว์ป่าที่เชื่องเขี้ยวหลาน - การคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน 2. การวางแผนและวิเคราะห์โครงการ	4
3	ชีวิตนักอนุรักษ์ป่าไม้	4.ลงมือปฏิบัติ 5.ประเมินระหว่างปฏิบัติงาน	1. การเลือกใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการศึกษาพื้นที่ป่าในประเทศไทย 2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี 3. โครงการ 3.1 การลงมือปฏิบัติโครงการ 3.2 การประเมินระหว่างปฏิบัติงาน	6
4	ถอดองค์ความรู้จาก สืบ นาคะเสถียร	6.สรุปรายงานและนำเสนอผลงาน	1. อนาคตและความหวังของสืบ นาคะเสถียร 2. การสรุปรายงานและนำเสนอผลงาน	5

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (สืบ นาคะเสถียร) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561
 เรื่อง สืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี เวลาเรียน 5 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในสังคม
2. เชื่อมโยงประวัติชีวิต และการทำงานของสืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดี
3. ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการสืบค้นข้อมูลประวัติสืบ นาคะเสถียรจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

หลากหลาย

4. อธิบายวิธีการทำโครงการและปฏิบัติตามขั้นตอนการทำโครงการได้ครบถ้วนสมบูรณ์
5. รู้จักเลือกใช้เครื่องมือต่างๆ ในการสืบค้นข้อมูลในการทำโครงการ

สาระสำคัญ

สืบ นาคะเสถียร อดีตหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี บุคคลต้นแบบที่ สะท้อนความสามารถ เป็นแบบอย่างของการเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรมมีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง เคารพความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การศึกษาประวัติสืบ นาคะเสถียรเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาคุณลักษณะความพลเมืองดีของคนในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในสังคมได้
2. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงประวัติชีวิต และการทำงานของสืบ นาคะเสถียรกับความเป็นพลเมืองดีได้
3. นักเรียนสามารถค้นคว้าประวัติสืบ นาคะเสถียรจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ได้
4. นักเรียนสามารถกำหนดหัวข้อและจุดมุ่งหมายในการทำโครงการได้
5. นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นได้

สาระการเรียนรู้

1. ประวัติของสืบ นาคะเสถียร
2. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียรในวัยเรียนและทำงาน
3. บทบาทหน้าที่ของสืบในด้านการทำงานประโยชน์ต่อสังคม
4. โครงการงาน
 - 5.1 การกำหนดประเด็นปัญหาหรือหัวข้อในการทำโครงการงาน
 - 5.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำโครงการงาน

สมรรถนะของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
 - 1.1 มีความสามารถในการรับ-ส่งสาร
 - 1.2 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม
2. ความสามารถในการคิด
 - 2.1 มีทักษะในการคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
 - 3.1 สามารถตัดสินใจได้เหมาะสมตามวัย
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
 - 4.1 เรียนรู้ด้วยตนเองได้เหมาะสมตามวัย
 - 4.2 สามารถทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี
 - 5.1 เลือกและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา (ชั่วโมงที่ 1-3)

1. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และกำหนดกฎกติกาในการเรียนให้นักเรียนทราบ
2. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดลักษณะความเป็นพลเมืองดีก่อนเรียนเพื่อประเมิน

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

3. ครูกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนโดยนำภาพข่าวและคลิปข่าวในสังคมของคนที่เป็นพลเมืองดีข่าวเช่น ข่าวการช่วยเหลือเด็กที่มहुปาที่ถ้ำหลวง ข่าวพลเมืองที่เข้าช่วยเหลือเหยื่อให้รอดชีวิตจากการถูกไปครอก เป็นต้น พร้อมทั้งร่วมกันอภิปรายถึงประเด็นต่างๆ เช่น บทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ดี และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน จากนั้นครูเชื่อมโยงเพื่อให้นักเรียนเห็นว่าเมื่อเราอยู่ในสังคม เราก็ต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองดีเช่นกัน เพราะเมื่อปฏิบัติแล้วจะก่อให้เกิดผลดีแก่ตนเองและสังคม เช่น การได้รับยกย่องว่าเป็นพลเมืองดี

4. นักเรียนร่วมกันสรุปความหมายและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการอภิปรายและตัวอย่างข่าวข้างต้น จากนั้นครูให้นักเรียนลองนึกถึงการกระทำของตนเองหรือบุคคลในท้องถิ่นในอดีตที่ผ่านมา เคยมีการแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของสังคมอย่างไรบ้าง เช่น การมีส่วนร่วมในการปลูกป่า บำเพ็ญประโยชน์เนื่องในวันสำคัญต่างๆ การรณรงค์ให้นักเรียนไปใช้สิทธิเลือกตั้งประธานนักเรียน เป็นต้น จากนั้นครูยกตัวอย่างบุคคลในท้องถิ่นของนักเรียน โดยนำเสนอภาพสืบ นาคะเสถียร และสร้างบรรยายการในชั้นเรียนให้อยู่ในความเจียบสงบ ฉายภาพพร้อมกับเสียงปิ่นที่ดังขึ้น ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เช่น

- 1) นักเรียนรู้จักบุคคลท่านนี้หรือไม่
- 2) เสียงปิ่นและบุคคลท่านนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร
- 3) บุคคลท่านนี้มีความสำคัญกับจังหวัดอุทัยธานีอย่างไร
- 4) การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมอย่างไร

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและตอบคำถาม ครูสรุปคำตอบของนักเรียนพอสังเขป

5. ครูให้นักเรียนแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่นผ่าน บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร ร่วมกันอภิปราย แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยใช้เวลาในการนำเสนอกลุ่มละ 5 นาที ในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียรในวัยเด็ก
- 2) ประวัติและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียรในวัยเรียน

- 3) ประวัติและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของสืบ นาคะเสถียรในวัยทำงาน
- 4) บทบาทหน้าที่ของสืบ นาคะเสถียรกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) บทบาทหน้าที่ของสืบ นาคะเสถียรในด้านการทำประโยชน์ต่อสังคม
6. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลที่ศึกษา หลังจากให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอเสร็จครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนและร่วมกันสรุปความรู้ เช่น

- 1) เพราะเหตุใดสืบ นาคะเสถียรจึงมีคำพูดว่า “เราทุกคนล้วนเคยทำผิดมาก่อน”
- 2) ลักษณะนิสัยของสืบ นาคะเสถียรในวัยเรียนและวัยทำงานมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีอย่างไร และด้านไหนบ้าง
- 3) นักเรียนคิดว่าการปฏิบัติตนของสืบ นาคะเสถียร จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมหรือไม่ อย่างไร
- 4) เพราะเหตุใดจึงทำให้สืบได้รับการยกย่องจากคนในสังคม
- 5) นักเรียนสามารถนำหลักการประพฤติปฏิบัติตนของสืบ นาคะเสถียรมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

7. นักเรียนทำใบงานเรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (สืบ นาคะเสถียร)
8. ครูยกตัวอย่างบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีสืบ นาคะเสถียรเป็นแรงบันดาลใจในการทำงาน เช่น นายวิเชียร ชิดวงศ์ (หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร) พร้อมทั้งมอบหมายให้นักเรียนกลุ่มเดิมทำการสืบค้นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็น “แรงบันดาลใจจากสืบ นาคะเสถียร” จากแหล่งข้อมูลอื่นที่หลากหลายเช่น บทเรียนเรื่องสืบ นาคะเสถียร หนังสือ อินเทอร์เน็ต แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น เพื่อกำหนดเป็นหัวข้อที่สนใจในการทำโครงการในคาบต่อไป

(ชั่วโมงที่ 4)

9. จากการไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายในคาบที่ผ่านมา นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอรายชื่อบุคคลสำคัญท่านอื่นที่มีสืบ นาคะเสถียรเป็นแรงบันดาลใจ เพื่อเป็นหัวข้อในการทำโครงการ โดยการตั้งชื่อโครงการนั้นควรใช้ภาษาที่ง่าย กระชับ ชัดเจนและน่าสนใจ บ่งชี้ถึงปัญหาและการดำเนินงาน ซึ่งครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ครูสรุปโครงการที่นักเรียนมีความสนใจเป็นโครงการเกี่ยวกับอะไร และมีข้อมูลอะไรบ้างที่นักเรียนควรศึกษาเพิ่มเติม

10. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำโครงการของตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการเขียนจุดมุ่งหมายและวางแผนการทำงานในคาบเรียนต่อไป โดยมีรายละเอียดที่นักเรียนควรค้นคว้าเพิ่มเติมดังประเด็นต่อไปนี้

1) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านต่างๆ

2) ผลงานของบุคคลสำคัญ

3) การทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน (ชั่วโมงที่ 5)

11. ครูทบทวนงานที่มอบหมายให้นักเรียนในคาบเรียนที่ผ่านมาคือ การหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านต่างๆ ผลงานของบุคคลสำคัญ และการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายและวางแผนในการทำงาน

12. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันระดมสมองเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดไว้

13. ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่นักเรียนช่วยกันค้นคว้ามา โดยครูให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางการกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงานเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้

14. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอจุดมุ่งหมายในการทำงาน

15. ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับหัวข้อโครงการของตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและวิเคราะห์โครงการในคาบเรียนต่อไป

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. ตัวอย่างภาพข่าวหรือคลิปข่าวเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี

ที่มา : https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_1206933

ที่มา : <https://news.thaipbs.or.th/content/273196>

2. รูปภาพสืบ นาคะเสถียร

ที่มา : <https://www.dek-d.com/board/view/1429157/>

3. รูปภาพบุคคลสำคัญท่านอื่น เช่น วิเชียร ชินวงศ์

ที่มา : <https://www.thairath.co.th/content/1199133>

4. บทเรียน เรื่อง สืบ นาคะเสถียร

5. แหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น ห้องสมุด แหล่งข้อมูลสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

การวัดผลและประเมินผล

สิ่งที่ต้องการวัดและประเมินผล	วิธีการ / หลักฐานการเรียนรู้	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
1) อธิบายความหมายและคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีในสังคม 2) เชื่อมโยงประวัติชีวิต และการทำงานของสืบ นาคะ เสถียรกับความเป็นพลเมืองดี 3) ค้นคว้าประวัติสืบ นาคะ เสถียรจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ 4) กำหนดหัวข้อและจุดมุ่งหมายในการทำโครงการ	- การตอบคำถามของนักเรียน - แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี - การตอบคำถามของนักเรียน - ตรวจใบงาน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (สืบ นาคะ เสถียร) - ตรวจแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี - การสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	- ข้อคำถาม - ใบงาน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (สืบ นาคะ เสถียร) - แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี - แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	<u>ข้อคำถาม/แบบวัดคุณลักษณะ</u> - มีส่วนร่วมสนใจ ตั้งใจฟังคำถามตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอและตอบคำถามได้ตรงประเด็นร้อยละ 60 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับดี - มีส่วนร่วมสนใจ ตั้งใจฟังคำถามตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอและตอบคำถามได้ตรงในบางประเด็นร้อยละ 50 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับ ปานกลาง - ขาดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนไม่ตั้งใจฟังคำถามตอบคำถามไม่ตรงประเด็นอยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับ พอใช้ <u>แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม</u> - มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับ สามีคี่ช่วยเหลือกันทำงานอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับดี

สิ่งที่ต้องการวัด และประเมินผล	วิธีการ / หลักฐานการเรียนรู้	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมินผล
5) บอกความสำคัญของการ ทำประโยชน์ต่อสังคมและ ประเทศชาติ รวมทั้งการ เคารพในสิทธิและเสรีภาพ ของตนเองและผู้อื่น	- การตอบคำถามของนักเรียน - ตรวจแบบวัดคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองดี	- ข้อคำถาม - แบบวัดคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองดี	- มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับ สามัคคีช่วยเหลือกันทำงานอย่าง ระบบไม่ครบขั้นตอน อยู่ในเกณฑ์ คุณภาพระดับปานกลาง - มีการทำงานที่ไม่เป็นระบบขาด ความร่วมมือภายในกลุ่มและ ทำงานไม่ครบขั้นตอน อยู่ในเกณฑ์ คุณภาพระดับพอใช้ <u>ใบงาน</u> - ส่งงานตรงเวลา ทำใบงานได้ ถูกต้องตามหลักวิชา ร้อยละ 60 ขึ้นไป อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับ ดี - ส่งงานตรงเวลา ทำใบงานได้ ถูกต้องตามหลักวิชา ร้อยละ 50 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับปาน กลาง - ส่งงานล่าช้า ทำใบงานถูกต้อง ตามหลักวิชาเป็นส่วนน้อย ต่ำกว่า ร้อยละ 50 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพ ระดับ พอใช้

บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

ผลการใช้แผนการสอน

- จุดประสงค์การสอน ☐ มากเกินไป ☐ น้อยเกินไป ☐ เหมาะสม
- จำนวนเวลา (คาบ) ☐ มากเกินไป ☐ น้อยเกินไป ☐ เหมาะสม
- เนื้อหาสาระ/งาน ☐ สอดคล้องกับจุดประสงค์ ☐ ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
- กิจกรรมการเรียนการสอน ☐ ปฏิบัติได้ครบทุกกิจกรรม
 ☐ ปฏิบัติไม่ครบทุกกิจกรรม
 ☐ กิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหา
 ☐ กิจกรรมบางส่วนไม่เหมาะสม
- สื่อการสอน/อุปกรณ์การสอน ☐ เหมาะสม ☐ บางส่วนไม่เหมาะสม

ผลการเรียนของนักเรียน

- ความสนใจ/ตั้งใจเรียน ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย
- การซักถาม/ตอบคำถาม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย
- การทำกิจกรรมเสร็จตามเวลา ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย
- การทำงานได้อย่างถูกต้องตามเกณฑ์การประเมิน ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย
- มีความประพฤติที่เหมาะสม ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย

ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

.....

.....

.....

การปรับปรุงและพัฒนา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นางสาวนิชาภัทร สุวรรณศรี)

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม ชั้น

คำชี้แจง : ผู้สอน สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างเรียนและนอกเวลาเรียน แล้วขีด ✓
ลงในช่องว่างตรงกับระดับคะแนน

ลำดับที่	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		4	3	2	1
1	การแบ่งหน้าที่กันอย่างเหมาะสม				
2	ความร่วมมือกันทำงาน				
3	การแสดงความคิดเห็น				
4	การรับฟังความคิดเห็น				
5	ความมีน้ำใจช่วยเหลือกัน				
รวม					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมน้อยครั้ง	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
18 - 20	ดีมาก
14 - 17	ดี
10 - 13	พอใช้
ต่ำกว่า 10	ปรับปรุง

ใบงาน เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น (สืบ นาคะเสถียร)

รายวิชา ท้องถิ่นของเรา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับชีวประวัติ สืบ นาคะเสถียรในรูปแบบแผนผังความคิด พร้อม
ตกแต่งให้สวยงาม

บทเรียนประกอบการจัดการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ บุคคลสำคัญในท้องถิ่น
เรื่อง

สืบ นาคะเสถียร

รายวิชา ท้องถิ่นของเรา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หนึ่งเปรี๊ยะ	ปิ่นลั่น	สะท้านป่า
หนึ่งวูป	ไหวผวา	ทั้งปาลัน
หนึ่งคิ่น	นานยาว	ราวกลับกัน
หนึ่งผั่น	ฟุบแล้ว	ลับแนวไพร
หนึ่งคน	ควรรค่า	การระ
สืบสร้าง	สัจจะ	ยิ่งใหญ่
หมิ่นคำ	ล้ำค่า	อาลัย
ร่วมใจ	สืบทอด	เจตนา

ก่อนรุ่งสางของวันที่ 1
กันยายน 2533 เสียงปิ่นดังขึ้น ท่ามกลาง
ความเงียบงันของป่าห้วยขาแข้ง ไม่มีใคร
สงสัยว่า เสียงดังกล่าวนั้นดังขึ้นเพราะเหตุใด
เนื่องจากในเวลานั้นเสียงปิ่นดังเป็นเรื่องปกติในป่า
แห่งนี้

จนกระทั่งเวลา 10 โมงเช้า เมื่อเจ้าหน้าที่คนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งรู้สึกผิด
สังเกต จึงตัดสินใจไขกุญแจเข้าไปในห้องพักของ สืบ นาคะเสถียร เขาก็ได้พบร่างไร้ลมหายใจ
ของสืบ พร้อมกับเขียนข้อความสั้นๆวางอยู่บนเตียงนอน ที่มีใจความว่า.....

ผมมีเจตนาที่จะฆ่าตัวเอง โดยไม่มีผู้ใดเกี่ยวข้องในกรณีนี้ทั้งสิ้น

ลงชื่อ สืบ นาคะเสถียร ผู้ตาย
(นายสืบ นาคะเสถียร)
31 สิงหาคม 2533

ภาพบันทึกของสืบ นาคะเสถียร
ที่มาภาพ : https://th.wikipedia.org/wiki/สืบ_นาคะเสถียร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ _____

ที่ _____ วันที่ _____

เรื่อง _____

ขอเรียนแจ้งเรื่องวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ของจังหวัดขอนแก่น
 เกี่ยวกับการขึ้นค่าเช่า

 31/๓๓ 33

← กว./จนท.วิ.๒๓๓๓ ๓๓/๓๓๓๓ ๓๓/๓๓๓๓

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ _____

ที่ _____ วันที่ _____

เรื่อง อรรถ _____

นางสาว อรรถกมล อรรถกมล วัฒนธนาพรพิพัฒน์ กรมการปกครอง
 นครราชสีมา วัฒนธนาพร กรมการปกครอง นครราชสีมา
 นครราชสีมา วัฒนธนาพร วัฒนธนาพร นครราชสีมา
 (ผู้แทนของคณะผู้บริหาร)

ตาม อรรถกมล วัฒนธนาพร 17 เม.ย. 2563
 อรรถกมล วัฒนธนาพร 17 เม.ย. 2563
 1 น.ร. 039-211483 (อรรถกมล)

31 ส.ค. 23

อ.อ. อรรถกมล อ. วัฒนธนาพร วัฒนธนาพร

อ.อ. อรรถกมล
 31 ส.ค. 23
 1 เม.ย. 33

ภาพบันทึกของสืบ นาคะเสถียร

ที่มาภาพ : https://th.wikipedia.org/wiki/สืบ_นาคะเสถียร

และยังมีกระดาษอีกแผ่นหนึ่งที่มีข้อความว่า

ยงยุทธ

ถุงกอล์ฟ รองเท้ากอล์ฟ กล้องของของน้ำฝน กระเป๋าสารคดี กล้องใส่เอกสาร หลักฐาน
ต่าง ๆ กระเป๋า กุญแจบ้าน...กุญแจรถ กระเป๋าดำ สารคดี ขอให้คุณงงยุทธนำคืนพร้อมมรดกโพลด์
ให้แก่พ่อของผมด้วยโดยติดต่อ

คุณสลับ นาคะเสถียร 17 หมู่ 12 ถนนปราจีนอนุสรณ์ ต.ท่าข้าม อ.เมือง จ.ปราจีนบุรี
โทร.ป.จ. 037-211423 (ทุกเวลา)

สืบ นาคะเสถียร

31 สิงหาคม 2533

ปล.กระเป๋าสตางค์และของ ฝีฟากไว้กับหม่อม

สปี นาคะเสถียร

02.00

31 สิงหาคม 2533

ที่มาภาพ : <https://board.postjung.com/1043528.html>

สองสัปดาห์ผ่านไป หลังความตายของสืบ นาคะเสถียร หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เจ้าหน้าที่ระดับสูงกรมป่าไม้ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายทหาร นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ นายอำเภอ ป่าไม้เขต และเจ้าหน้าที่อีกหลายสิบคน ต่างเร่งรีบมาประชุมกันที่ห้วยขาแข้งเพื่อร่วมปรึกษาหารือหาแนวทางในการป้องกันการทำลายเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งอย่างจริงจัง

ในเวลาต่อมา ผลจากการสละชีวิตเพื่อเรียกร้องให้คนในสังคมหันมาสนใจปัญหาการบุกรุกทำลายป่าและสัตว์ป่า ได้ทำให้ผืนป่าห้วยขาแข้งซึ่งก่อนหน้านี้แทบจะไม่มีใครรู้จัก กลายเป็นป่าที่คนไทยรักและหวงแหนที่สุด ห้วยขาแข้งและทุ่งใหญ่นเรศวรซึ่งมีอาณาเขตเชื่อมต่อกันเป็นป่าผืนใหญ่ได้รับยกย่องให้เป็นมรดกโลก และถึงวันนี้ก็อาจกล่าวได้ว่าห้วยขาแข้งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่แทบไม่มีการทำลาย การสร้างเขื่อน การจัดกิจกรรมในป่าห้วยขาแข้ง ถูกสาธารณะชนต่อต้านอย่างรุนแรง การตัดไม้ทำลายป่าการล่าสัตว์อาจมีบ้างเล็กน้อยเมื่อเทียบกับป่าแห่งอื่นในประเทศ

สืบ นาคะเสถียร รอวันนี้มานาน นานพอจะรู้ว่ามีเพียงเสียงปืนนัดเดียวเท่านั้น ที่จะให้ความฝันของเขาเป็นจริงได้

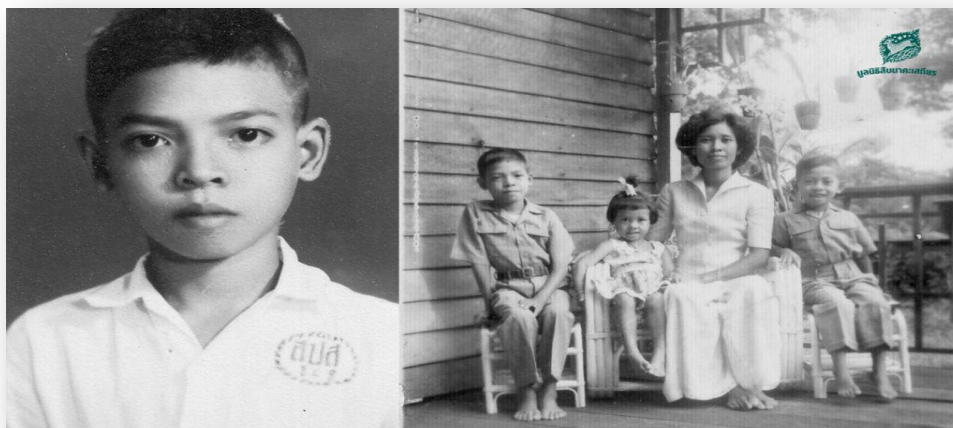

หนังสือเด็ก ป็นเพื่อนกับชีวิตในวัยเด็ก

สืบ นาคะเสถียรเป็นคนจังหวัดปราจีนบุรี มีชื่อเดิมว่า สืบยศ นาคะเสถียร เกิดเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2492 เป็นลูกชายคนโต มีพี่น้อง 3 คน เป็นบุตรของนายสลับ นาคะเสถียร ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี และนางสร้างบุญ นาคะเสถียร บ้านพักของเขาอยู่ในย่านฉันทน์ เป็นบ้านไม้เก่าแก่ของตระกูลโดยมีสืบและน้องชายที่อาศัยอยู่บนฝาผนังของบ้านมีภาพถ่ายบิดาของสืบเมื่อ 40ปีก่อน ที่ถ่ายคู่ชากับเสือโคร่งที่ถูกยิงเพราะลงมากินชาวบ้าน นอกจากนั้นที่บ้านยังมีเขาละองละมั่งที่เป็นสัตว์ป่าสงวนที่สูญพันธุ์ไปแล้วประดับอยู่ เป็นสมบัติเก่าที่ตกทอดมายังคนรุ่นปัจจุบัน

สายตระกูลของแม่สืบ นาคะเสถียร เป็นครอบครัวชาวนา ชีวิตในช่วงปฐมวัยจึงต้องช่วยทำงานในนาของมารดา เมื่อว่างจากภาระดังกล่าว ก็ออกท่องเที่ยวไปกับเพื่อนๆ โดยมีไม้งามหนังสือเด็กคู่ใจ

สืบ นาคะเสถียรเคยพูดให้เพื่อนฟังว่า “เราทุกคนล้วนเคยทำผิดมาก่อน” ซึ่งในวัยเด็ก สืบเองก็เคยเป็นนักยิงนกด้วยคนหนึ่งที่ว่างเมื่อไหร่ก็จะชวนน้องไปยิงนกตกปลาตามท้องไร่

ภาพสืบ นาคะเสถียรและครอบครัวในวัยเยาว์

ที่มาภาพ : <https://www.sarakadee.com/feature/2000/08/sueb.htm>

ท้องนาอยู่เป็นประจำวันหนึ่งสืบและเพื่อนเห็นนกหล่นมาจากรังท่าทางมันดูหงอยเหงาเชื่องซึม เขาสังเกตเห็นว่ามันร้องให้ สืบตกใจและเกิดความรู้สึกสงสารพร้อมทั้งค่อยๆ ปรคับประคองมัน อย่างระมัดระวังเพื่อกลับคืนรังไปอยู่ภายใต้ถอกอุ่นของแม่นก และหลังจากนั้นสืบก็ตั้งปณิธานว่า จะไม่รักแกสัตัวอีก

สืบ นาคะเสถียร ลูกชายคนโต และมีกอบกิจ นาคะเสถียร เป็นน้องชายคนกลาง กัลยา รักษาสิริกุล เป็นน้องสาวคนสุดท้อง มีบุตรสาว 1 คน ชื่อ ชินรัตน์ นาคะเสถียร

“สมัยเด็ก ๆ แม่สอนผมทุกอย่าง แม่ยังคิดว่าจะเป็นลูกผู้หญิง ผมเย็บจักรได้ ผมทำกับข้าวเป็น ดิน เข้าผมจะต้องถูบ้าน ต้องหุงข้าว ใส่บาตรก่อนไปโรงเรียน กลับมาบ้านผมจะต้องไปเก็บกวาด แม่สอนผมทุก

สืบ นาคะเสถียรได้เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนประจำจังหวัดปราจีนบุรี ช่วงปิดเทอมว่างจากการเรียนก็ออกไปช่วยทางบ้านยกเสริมแนวคันนาเอง เพื่อไม่ให้มีข้อพิพาท กับเพื่อนบ้าน ทำงานอยู่กลางแจ้งทั้งวัน แม่แดดร้อนก็ไม่เคยปรีปาก บ่น

สืบ มีนิสัยทำอะไรมักจะทำให้ได้ดีตั้งแต่เด็ก และเมื่อจบ ชั้นประถม 4 สืบได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเซนต์หลุยส์ จังหวัด จะเชงเทรา เขาเป็นนักเป่าทรัมเป็ต และนักวาดภาพฝีมือดีของ โรงเรียน

ภาพสืบ นาคะเสถียร

ที่มาภาพ : <https://www.sarakadee.com/feature/2000/08/sueb.htm>

ข้าราชการหนุ่มผู้มุ่งมั่น

เมื่อจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีพ.ศ.2511 สืบตั้งใจจะสอบเข้าคณะสถาปัตยกรรมตามนิสัยคนชอบวาดรูป แต่ชีวิตกลับพลิกผันเขาสอบไม่ติดคณะที่หวัง “ตอนแรกผมไม่อยากจะเรียนวนศาสตร์ ผมไม่อยากจะไปป่าไม้เพราะผมไม่ชอบป่าไม้ แต่ผมเลือกไปอย่างนั้น ผมเลือกอันดับ 5 พอผมติด ผมบอกแม่ว่า ผมไปเรียนดีกว่านะ อายุมันก็มากแล้ว ถ้ารอบปีหน้าไม่รู้จักสอบติดสถาปัตย์ได้รีเปลา ถ้าสอบไม่ติดอีกก็จะต้องเกาะแม่กินไปเรื่อย ๆ”

พ.ศ.2511 – 2514 สืบเข้าศึกษาในคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความตั้งใจในการศึกษาอย่างเต็มประสิทธิภาพ และเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตโดยเป็นที่ทราบกันดีระหว่างหนุ่มผู้ใกล้ชิดว่า สืบเป็นผู้มีใจรักศิลปะและสูงส่งในเชิงมนุษยสัมพันธ์ มีระเบียบในการดำเนินชีวิตในสมัยเรียนอย่างเป็นแบบแผน

เมื่อเรียนจบคณะวนศาสตร์ สืบไม่ยอมเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ด้วยเหตุผลที่ว่า ยังมีความรู้ไม่เพียงพอที่จะรับปริญญา เขาว่างงานอยู่ 2 ปี เพราะกรมป่าไม้ไม่มีอัตราว่าง เขาจึงไปทำงานที่การเคหะแห่งชาติ ประจำฝ่ายส่วนสาธารณะ ทำงานอยู่ไม่นานก็ลาออกมาศึกษาต่อในระดับปริญญาโทด้านวนวัฒนวิทยา คณะวนศาสตร์ โดยเขาให้เหตุผลว่า “ไหนๆก็แห่เข้ามาแล้ว”

พ.ศ. 2518 สืบบรรจุเข้ารับราชการตำแหน่งพนักงานป่าไม้ตรี กองอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ ปฏิบัติหน้าที่ราชการในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว-เขาชมภู่ จังหวัดชลบุรีปราบปรามจับกุมผู้บุกรุกทำลายป่า เขาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ชาวบ้านหรือผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมสืบก็ปฏิบัติกับคนเหล่านั้นอย่างเสมอภาค สุภาพ และเป็นธรรม

ชีวิตการทำงานได้เริ่มต้นขึ้น เส้นทางข้าราชการที่ซื่อสัตย์ สุจริตนั้นยากลำบากเพียงใด เขาเลือกที่จะเดินในเส้นทางนั้นตามแบบอย่างของพ่อของเขาพ่อผมไม่เคย “ทำให้ผมถึงดีใจและภาคภูมิใจกับพ่อผมมา....โกงใครกินก็เพราะพ่อเป็นผู้ว่าฯที่ไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไร”

ภาพสืบ นาคะเสถียร

ที่มาภาพ : <https://www.sarakadee.com/feature/2000/08/sueb.htm>

พ.ศ. 2522 สืบได้รับทุนจาก British Council ไปเรียนปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในสาขาวิชาอนุรักษ์วิทยา.

ภาพสืบ นาคะเสถียรขณะที่ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ

ที่มาภาพ : <http://topicstock.pantip.com/chalermthai/topicstock/2009/09/A8270122/A8270122.html>

ชีวิตนักอนุรักษ์และความรักในงานวิจัย

เมื่อกลับมาทำงานที่ไทย สืบมุ่งมั่นทำงานด้านวิชาการอย่างจริงจัง เขาเริ่มใช้กล้องวิดีโอและกล้องถ่ายภาพเพื่อให้ได้ภาพมาประกอบการเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ ทำให้แต่ละวันสืบทำงานที่เขาทำอย่างมีความสุข “ผมสนใจงานวิจัยมากกว่าที่จะไปวิ่งจับคน เพราะว่าจับได้แค่ตัวเล็กๆ ตัวใหญ่ๆ จับไม่ได้ ก็เลยอึดอัดว่ากฎหมายบ้านเมืองนั้นมันใช้ไม่ได้กับทุกคน มันเหมือนกับที่เราไม่ยุติธรรม เรารังแกชาวบ้านในความรู้สึกของเขา เหมือนกับไม่ได้ให้ความยุติธรรมแก่คนในสังคม ในฐานะที่ผมมีหน้าที่ที่ต้องรักษาป่า ผมก็เลยขอไปทำงานทางด้านวิจัยเกี่ยวกับสัตว์ป่าแทน ”

งานวิจัยชิ้นแรกของสืบ เริ่มจากการสำรวจนก ติดตามพฤติกรรมการทำรังของนกบางชนิดในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี และยังเดินทางไปสำรวจติดตามกวางผา สัตว์ป่าสงวนที่ใกล้สูญพันธุ์ที่ดอยม่อนจอง จังหวัดเชียงใหม่

ภาพสืบ นาคะเสถียร

ที่มาภาพ : <https://www2.posttoday.com/life/life/243486>

รุ่นน้องคนหนึ่งได้เขียนถึงสืบไว้ว่า.....

“ พี่สืบมีความผูกพันกับป่าที่นี้มาก การเดินทางที่เราจดจำได้ดี ก็คือ การเดินทางจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรข้ามมายังเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ผ่านโป่งนายสอ และทะลุผ่านมาถึงสถานีวิจัยสัตว์ป่าเขานางรำในที่สุด ใช้ระยะเวลาเดินทาง 5 วัน เราได้เห็นธาตุแท้ความทรหด แม้ว่าเท้าทั้งสองจะเจ็บ เดินล้มลุกคลุกคลาน ถูกหนามเกี่ยว แต่พี่สืบจะไม่สนใจกับสิ่งเหล่านี้ ความลำบากต่างๆที่พี่สืบประสบ เขาไม่เคยปรบปากบ่นด้วยคำพูดใดๆเลย ”

ตำนานอพยพสัตว์ป่าที่เชื่อนเชียวหลาน

พ.ศ.2529 สืบได้ปฏิบัติงานในหน้าที่หัวหน้าโครงการอพยพสัตว์ป่าตกค้างในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา (เขื่อนเชี่ยวหลาน) จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นเวลา 2 ปีที่สืบและผู้ร่วมงานได้ทุ่มเทเวลาในการช่วยเหลือสัตว์ป่าอย่างไม่หวัดต่ออันตราย ถ้าไม่ช่วยสัตว์ป่าเหล่านั้นอาจถูกน้ำท่วมตายทั้งหมด

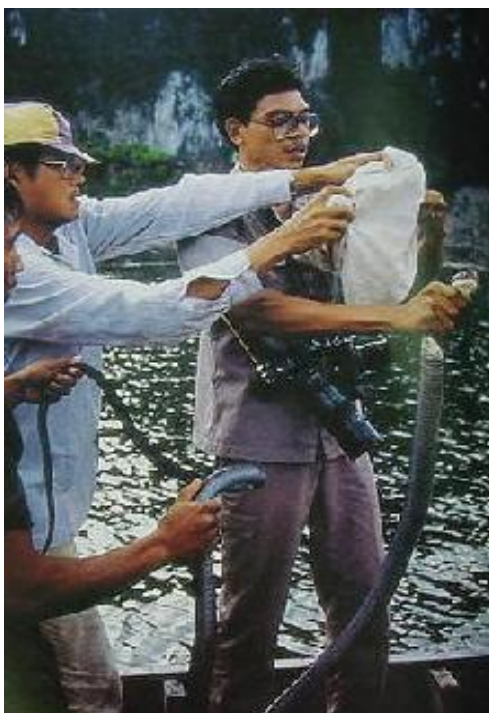
“อนิจจาสัตว์ป่าน่าสงสาร
ผิดด้วยหรือจึงถูกล่าต้องจาบัลย์
ธรรมชาตินำสัตว์ป่ามาคู่โลก
หากมนุษย์ยังคิดล่าล้างเผ่าพันธุ์

ถูกล้างผลาญเช่นฆ่าให้อาสัญ
มนุษย์นั้นจะโหดร้ายเพียงไหนกัน
สร้างสมดุลพูนโภคให้โลกนั้น
จะรู้สึกสักวันเมื่อบรรลัย”

สืบ นาคะเสถียร

ภาพสืบ นาคะเสถียรขณะปฏิบัติหน้าที่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา
ที่มาภาพ : <https://www.dek-d.com/board/view/1429157/>

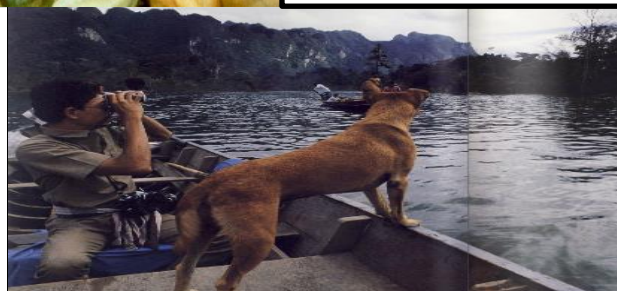

งานใดเสี่ยงอันตราย สืบ มักจะทำแทนคนอื่นเสมอ เช่น การช่วยชีวิตงูจงอางเกือบ 3 เมตร สืบลงมือด้วยตนเอง แม้รู้ตัวว่าหากพลาดก็คือความตาย

มีค้างคาวเกาะ พื้นที่เป็นภูเขา พร้อมทั้งต้นไม้ที่เน่าตาย สืบพยายามจับค้างหลายครั้ง บีบพื้นที่ให้เล็กลง โดยใช้เวลาเกือบทั้งวัน

สืบกำลังส่องกล้องดูสิ่งมีชีวิตที่อาจติดบนเกาะและต้นไม้สูงๆ บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนเชี่ยวหลาน

ภาพสืบ นาคะเสถียรขณะปฏิบัติหน้าที่ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนรัชชประภา
ที่มาภาพ : <https://www.dek-d.com/board/view/1429157/>

วาที เจ้าหน้าที่โครงการฯ คนหนึ่ง กล่าวถึงหัวหน้าสืบว่า “ เขาเป็นคนจริงจัง มีความตั้งใจโดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อยของตัวเอง มีความรู้สึกว่าจะทำอะไรต้องทำ โดยไม่คำนึงถึงเวลา สถานที่ ไม่ว่าจะลำบากแค่ไหน มีความตั้งใจสูง เห็นความเดือดร้อนของสัตว์มากกว่าความเดือดร้อนหรือความลำบากที่ตนเองจะได้รับ เป็นผู้บังคับบัญชาที่ไม่เอาเปรียบลูกน้อง ไม่เคยเอาความดีความชอบใส่ตัว ไม่มีนายมีแต่เพื่อนร่วมงาน ไม่มีใครจริงจังและจริงจังเท่าเขาเลย”

“ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเป็นกระบวนการทำลายแหล่งพันธุกรรมตลอดจนแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์ป่า ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของผืนป่าทั้งหมดที่มนุษย์มีอาจสร้างขึ้นใหม่ได้”

สืบ นาคะเสถียร

คัดค้านเขื่อนน้ำโจนและการรักษาป่าห้วยขาแข้ง

พ.ศ.2530 สืบเปลี่ยนบทบาทจากนักวิชาการไปสู่นักอนุรักษ์ โดยร่วมต่อสู้คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี โดยการชี้ให้เห็นถึงบทเรียนของการสร้างเขื่อนเขี้ยวหลานที่สัตว์ป่าจำนวนมากต้องตายไป สืบทุ่มเททั้งพลังกายและใจ และผลของพลังการต่อสู้อย่างแน่วแน่ของเขา ในที่สุดโครงการเขื่อนน้ำโจนก็ถูกระงับ

ภาพสืบ นาคะเสถียรร่วมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน
ที่มาภาพ : <https://www.seub.or.th/westwood/มรดกโลก/สืบ-นาคะเสถียร/>

“ผมขอพูดในนามของสัตว์ป่าที่
ทุกตัว เพราะพวกเขาพูดเพื่อ
ตัวเองไม่ได้”

คำพูดแรกของการเริ่มต้นอภิปราย
ของ สืบ นาคะเสถียร

หลังจากการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนสำเร็จ ปลายปี พ.ศ.2532 สืบก็ต้องเผชิญกับทางเลือกระหว่างไปเรียนต่อปริญญาเอกที่ประเทศอังกฤษหรือการไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยขาแข้ง ซึ่งในที่สุดสืบก็ได้ตัดสินใจทำงานเพื่อปกป้องสิ่งที่เขารัก คือผืนป่าห้วยขาแข้ง “ตอนนี้ผมสามารถให้ทุกสิ่งกับห้วยขาแข้งได้”

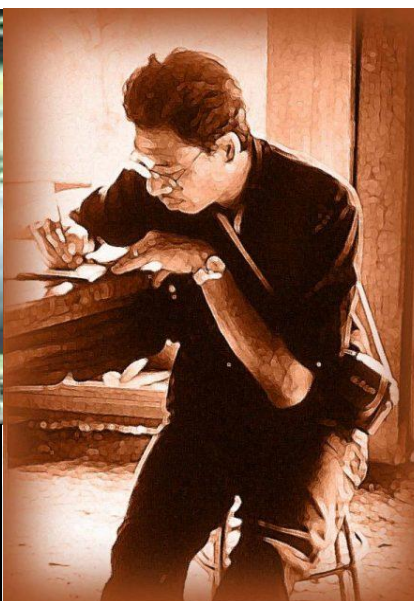
พิทักษ์ป่าห้วยขาแข้ง พ.ศ.2532-2533 สืบเข้ารับตำแหน่งหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เขาพบปัญหาต่างๆมากมาย เช่น ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ ปัญหาความยากจนของชาวบ้านรอบป่า ฯลฯ สืบเสนอต่อองค์การยูเนสโกให้พิจารณาป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้งขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และเขามักพูดเสมอว่า ปัญหาสำคัญคือ “คนรักษากฎหมายทำผิดเสียเอง แล้วบ้านเมืองจะอยู่อย่างไร”

แม้จะมีภาระหน้าที่มากมาย แต่สืบก็ใกล้ชิด สนับสนุนห่วงใยลูกน้องทุกคน เขาพบว่าลูกน้องได้รับสวัสดิการและค่าตอบแทนต่างๆไม่เพียงพอ บางครั้งทำให้จิตใจเอนเอียงไปกับผู้มีอิทธิพลที่เข้ามาครอบงำทรัพยากรธรรมชาติ สืบได้พบเห็นผู้ไต่บังค้ำบัญชาที่เสียสละชีวิตเข้าปกป้องป่าห้วยขาแข้งผืนนี้ เขาจึงมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง

สืบทำงานหาหมรุ้งหามคำเพื่อให้ห้วยขาแข้งเป็นต้นแบบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มี
การจัดการวางแผนที่ดี และในที่สุดเขาก็จัดการทำรายงานเพื่อเสนอให้ทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วย
ขาแข้งเป็นมรดกโลกต่อองค์การยูเนสโกแห่งสหประชาชาติได้เป็นที่เรียบร้อย

สืบเป็นคนช่างสังเกตและช่างจดจำ ทุก
ครั้งที่เข้าป่า เขาจะบันทึกและถ่ายรูป
สิ่งที่ได้พบเห็น

สืบทุ่มเทเขียนรายงานนำเสนอ
ยูเนสโกเพื่อพิจารณาให้ป่าทุ่ง
ใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้ง
เป็นมรดกโลก อันเป็นสิ่งที่ค่า
ประกันให้พื้นที่แห่งนี้ได้รับการ
คุ้มครองอย่างเต็มที่

**“ผมคิดว่าผมได้ช่วยเหลือสังคมดีแล้ว ผมคิดว่าผมได้ทำตามกำลังของผมดีแล้ว
และผมพอใจ ผมภูมิใจในสิ่งที่ผมทำ”**

ภาพสืบ นาคะเสถียร

ที่มาภาพ : วันชัย ดันติวิทยาพิทักษ์. (2544). คนกล้า. กรุงเทพฯ: สารคดี.

ความหวังและอนาคต การมีชีวิตอยู่ต่อไป อาจไม่สามารถทำให้ความมุ่งมั่น ความเชื่อ
ของเขาเป็นจริงได้ สืบ นาคะเสถียร ไม่เคยทรยศต่อหลักการและความมุ่งมั่นของตัวเอง บางที่
การเสียสละของเขาอาจเป็นเพียงหนทางเดียวที่ทำให้ความฝันนั้นเป็นจริงขึ้นมาได้

สืบกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

- สืบ นาคะเสถียรเป็นข้าราชการที่เป็นตัวอย่างของความเสียสละทุ่มเทให้กับการทำงานในหน้าที่อย่างจริงจัง โดยมีได้นำเงื่อนไขข้อจำกัดใดๆ มาปิดกั้นเป้าหมายในการทำงาน อย่างเช่น เมื่อตอนรับงานช่วยชีวิตสัตว์ป่าที่เขื่อนเชี่ยวหลาน ได้รับงานต่อจากคนอื่นที่ไม่ได้ทำงานจริง และยังใช้งบประมาณไปเกือบหมดโดยงานยังไม่ประสบความสำเร็จ สืบก็สามารถรับงานต่อบนข้อจำกัด และมีการเสี่ยงอันตรายจนสามารถช่วยชีวิตสัตว์ป่าได้เป็นจำนวนมาก

- สืบ นาคะเสถียรกล้าหาญที่จะยืนหยัดในความเชื่อตามความรู้และอุดมคติ เป็นข้าราชการที่กล้าทำงานคัดค้านโครงการใหญ่ๆ ของรัฐที่เป็นนโยบายระดับชาติ อย่างเช่น การคัดค้านเขื่อนน้ำโจน การคัดค้านการให้สัมปทานป่าไม้ในป่าห้วยขาแข้ง โดยมีได้วันเกรงว่าจะกระทบต่อชีวิตหรือความก้าวหน้าในตำแหน่งราชการ

- สืบ นาคะเสถียรกล้าตัดสินใจกล้าที่จะทำงานอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ดังเช่น ละทิ้งโอกาสที่จะไปเรียนต่อปริญญาเอกที่ต่างประเทศ เพื่อมารับงานเป็นหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง ที่เป็นงานยากลำบากและไม่มีผลประโยชน์อะไรกับตัวเอง

- สืบ นาคะเสถียรเป็นคนที่ใส่ใจในผู้ใต้บังคับบัญชา ปกป้อง เห็นอกเห็นใจ และปฏิบัติกับเขาเหล่านั้นอย่างดี งานใดที่เสี่ยงอันตรายก็ร่วมกันทำงานอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ ร่วมเป็นร่วมตายด้วยกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

- สืบ นาคะเสถียรเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติกับประชาชนเป็นอย่างดี มีชาวบ้านผู้ที่กระทำผิดที่ถูกสืบจับกุมหลายคน ทุกคนต่างให้ความเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ สืบมีความสุภาพเรียบร้อย และมีเหตุผลในการปฏิบัติงานที่พวกเขาต่างยอมรับ

- สืบ นาคะเสถียรพร้อมจะทำงานนอกกรอบจากการปฏิบัติมาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงเพื่อรักษาป่า ดังเช่น การทุ่มเทสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านและเยาวชนบริเวณชายขอบป่าห้วยขาแข้ง ทั้งๆที่ไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แต่เพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจคุณค่าและเห็นความสำคัญของป่าและสัตว์ป่า

26 เมษายน 2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สด็จพระราชดำเนินไปที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เพื่อทรงเปิดอนุสรณ์สถานสืบ นาคะเสถียร

- สืบ นาคะเสถียรเป็นนักยุทธศาสตร์ที่มีวิสัยทัศน์ยาวไกล ดังเช่น กรณีที่เขียนรายงานเพื่อเสนอให้ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร-ห้วยขาแข้งเป็นมรดกโลก ทั้งๆที่ในเวลานั้นประเทศไทยยังไม่มีชื่อเสียงในฐานะการเป็นมรดกโลกของยูเนสโก แต่เพราะคุณสืบเชื่อว่ามาตรการต่างๆจากนอกประเทศจะมีส่วนช่วยรักษาคุณค่าที่โดดเด่นของผืนป่าแห่งนี้ไว้ได้ เนื่องจากกรมป่าไม้และสังคมไทยในขณะนั้นยังไม่ได้ให้ความสนใจและรับรู้เรื่องราวเหล่านี้มากนัก

ตราสัญลักษณ์มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร เป็นรูปกวางผาโผนสู่เปลวเพลิง โดยมีใบไม้สี่ทิวประกอบขึ้นเป็นฉากราตรีประดับดาว

ตัวอักษรมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร คือ กิ่งก้านที่ใบไม้นั้นผลิออกมา

กวางผา เป็นงานวิชาการสัตว์ป่าชิ้นแรกของ สืบ นาคะเสถียร

เปลวไฟ หมายถึง อุปสรรคที่จะต้องฟันฝ่า ชีวิตของนักต่อสู้ที่เด็ดเดี่ยวเหมือนกวางผา ซึ่งกล้ากระโดดผ่านเปลวเพลิงลงสู่ลำน้ำ

ดวงดาว หมายถึง จักรวาลและวัฏจักรแห่งธรรมชาติ เส้นทางแห่งกาลเวลาซึ่งประกอบไปด้วยอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ใบหญ้าด้านล่าง หมายถึง ที่อยู่ของกวางผาเป็นสิ่งแวดล้อมโดยธรรมชาติซึ่งเกื้อกูลชีวิต

ยอดแหลมสุดของใบไม้เป็นรูปทรงใบปอสา หมายถึง ป่าไม้บนยอดดอยและที่ออกแบบให้วิวัฒนาการทั้งหมดมีลักษณะเป็นตัวนก

ก็เพื่อให้เห็นว่าศิลปะนั้นงอกงามมาจากธรรมชาตินั่นเอง

บรรณานุกรม

- วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2556). สืบ นาคะเสถียร กับบทเรียนข้าราชการไทย (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.seub.or.th>. (19 พฤษภาคม 2559).
- . (2558). **The Last Hero** ชีวิตและความตายของลูกผู้ชายชื่อ สืบ นาคะเสถียร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ a book.
- . (2544). **คนกล้า**. กรุงเทพฯ: สารคดี.
- ศศิน เฉลิมลาภ. (2557). ผมทำงานให้พี่สืบ บันทึกการทำงานอนุรักษ์ป่าของ ศศิน เฉลิมลาภ ในมูลนิธิสืบ นาคะเสถียร. กรุงเทพฯ: อินสปายร์.
- สืบ นาคะเสถียร. (2558). **ตะโกนก้องจากพงไพร: รวมผลงานและความคิดของ สืบ นาคะเสถียร**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อรนิตา ธรรมโชเต. (2557). สืบ นาคะเสถียรตำนานนักสู้เพื่อผืนป่า. กรุงเทพฯ: อินสปายร์.

ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายวิชาท้องถิ่นของเรา หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

1. นักเรียนคิดว่าพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบมีลักษณะอย่างไร

.....
.....

2. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียนประจำวันจันทร์ แต่เมื่อถึงเวลาทำเวรเพื่อน ๆ ในกลุ่มกำลังเล่นอย่างสนุกสนานโดยไม่มีใครสนใจจะทำเวรนักเรียนจะอย่างไร

.....
.....

3. ปัจจุบันปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแพร่ขยายมากในหลายพื้นที่ ในฐานะที่นักเรียนเป็นคนจังหวัดอุทัยธานี นักเรียนจะมีส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งในจังหวัดของตนเองได้อย่างไร

.....
.....

4. ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ “การกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม” ที่เคยพบเห็นหรือเป็นประสบการณ์ตรงของนักเรียน พร้อมทั้งบอกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน

.....
.....

5. ให้นักเรียนอธิบายลักษณะการปฏิบัติตนที่ยึดหลักความเสมอภาคต่อตนเองและผู้อื่นในสังคมมาอย่างน้อย 3 คุณลักษณะ

.....
.....

6. ในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ครูให้นำเสนอผลการทำโครงงานของแต่ละกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้ากลุ่มนักเรียนจะมีแนวทางในการปฏิบัติตนอย่างไร

.....
.....

ตารางวิเคราะห์และเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ที่	ข้อความถาม	ระดับ จุดมุ่งหมาย	เฉลย	เกณฑ์การให้คะแนน		
				3	2	1
1	นักเรียนคิดว่าพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมีลักษณะอย่างไร	- ความเข้าใจ	การมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เช่น - ตั้งใจทำหน้าที่ของตนเองให้ดี - ตั้งใจเรียนหรือทำงาน - ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ - ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและสังคม	อธิบายถึงลักษณะพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 3 พฤติกรรมขึ้นไป	อธิบายถึงลักษณะพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 2 พฤติกรรม	อธิบายถึงลักษณะพลเมืองดีที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม 1 พฤติกรรม
2	ถ้า นักเรียน ได้รับมอบหมายให้เป็นเวรทำความสะอาดห้องเรียนประจำวันจันทร์ แต่เมื่อถึงเวลาทำเวรเพื่อนๆในกลุ่มกำลังเล่นอย่างสนุกสนานโดยไม่มีใครสนใจจะทำเวรนักเรียนจะทำอย่างไร	- การนำไปใช้	ถ้าได้รับมอบหมายให้ทำเวรประจำวันข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามนี้ - รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองให้เรียบร้อย - คอยเตือนเพื่อนๆที่กำลังทำอย่างอื่นให้มาทำเวรก่อนแล้วค่อยไปทำกิจกรรมต่อ - แจ้งให้ครูทราบ	เสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ได้ 3 แนวทางขึ้นไป	เสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ได้ 2 แนวทาง	เสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้ได้ 1 แนวทาง

ที่	ข้อความถาม	ระดับ จุดมุ่งหมาย	เฉลย	เกณฑ์การให้คะแนน		
				3	2	1
3	ปัจจุบันปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแพร่ขยายมากในหลายพื้นที่ ในฐานะที่นักเรียนเป็นคนจังหวัดอุทัยธานี นักเรียนจะมีส่วนช่วยสร้างจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ป่าห้วยขาแข้งในจังหวัดของตนเองได้อย่างไร	- การสังเคราะห์ - การนำไปใช้	- ร่วมรณรงค์ต่อต้านการทำลายป่า - เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียนหรือให้ความร่วมมือกับชุมชนในการช่วยดูแลพื้นที่ป่า - จัดตั้งชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน - ไม่ทำลายสิ่งสิ่งแวดล้อม - ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม - ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ	เสนอแนวทางการสร้างจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ป่าได้ 3 แนวทางขึ้นไป	เสนอแนวทางการสร้างจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ป่าได้ 2 แนวทาง	เสนอแนวทางการสร้างจิตสาธารณะและมีส่วนร่วมในการปกป้องพื้นที่ป่าได้ 1 แนวทาง
4	ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ “การกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม” ที่เคยพบเห็นหรือเป็นประสบการณ์ตรงของนักเรียนพร้อมทั้งบอกถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน	- การวิเคราะห์ - การสังเคราะห์	เหตุการณ์มนุษย์และสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง (หรือ การสร้างเขื่อน, การตัดไม้ทำลายป่า, การล่าสัตว์ป่า เป็นต้น) ผลกระทบที่เกิดขึ้นคิดว่า การกระทำนั้นไม่ได้ส่งผลต่อตัวเอง แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้น คือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่งผลต่อส่วนรวมอย่างมากที่ไม่สามารถทดแทนได้	สามารถยกตัวอย่างการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมได้ 3 สถานการณ์ขึ้นไป และวิเคราะห์ถึงผลกระทบได้อย่างถูกต้องและเชื่อมโยงกัน	สามารถยกตัวอย่างการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมได้ 2 สถานการณ์ และวิเคราะห์ถึงผลกระทบได้อย่างถูกต้องและเชื่อมโยงกัน	สามารถยกตัวอย่างการกระทำของมนุษย์ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมได้ 1 สถานการณ์ และวิเคราะห์ถึงผลกระทบได้อย่างถูกต้องและเชื่อมโยงกัน

ที่	ข้อคำถาม	ระดับ จุดมุ่งหมาย	เจดลย	เกณฑ์การให้คะแนน		
				3	2	1
5	ให้นักเรียนอธิบายลักษณะการปฏิบัติตนที่ยึดหลักความเสมอภาคต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม มาอย่างน้อย 3 คุณลักษณะ	- ความรู้ ความจำ - ความ เข้าใจ	- การไม่ยึดตนเองเป็นใหญ่ - ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น - เห็นความสำคัญของมนุษย์และสัตว์เท่าเทียมกัน - รู้จักวางตัวและปฏิบัติกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม - ไม่เอาเปรียบผู้อื่น	มีลักษณะการปฏิบัติตนในการยึดหลักความเสมอภาค ต่อตนเองและผู้อื่น 3 พฤติกรรมขึ้นไป	มีลักษณะการปฏิบัติตนในการยึดหลักความเสมอภาค ต่อตนเองและผู้อื่น 2 พฤติกรรม	มีลักษณะการปฏิบัติตนในการยึดหลักความเสมอภาค ต่อตนเองและผู้อื่น 1 พฤติกรรม
6	ในการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน ครูให้นำเสนอผลการทำโครงการของแต่ละกลุ่ม ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้ากลุ่มนักเรียนจะอย่างไร	- การนำไปใช้	ถ้าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่มจะมีวิธีการดังนี้ - แบ่งงานให้เพื่อนในกลุ่มรับผิดชอบอย่างเหมาะสมกับคนและงาน อย่าง - ปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน - พร้อมรับฟังความคิดเห็นจากเพื่อนในกลุ่มเมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน - ร่วมมือกับเพื่อนในการแก้ไขปัญหา - ใช้หลักเหตุผลและความถูกต้องในการทำงาน	ตอบได้ถูกต้องตรงประเด็น ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสมอภาคในการทำงานได้ 3 พฤติกรรมขึ้นไป	ตอบได้ถูกต้องตรงประเด็น ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสมอภาคในการทำงานได้ 2 พฤติกรรม	ตอบได้ถูกต้องตรงประเด็น ระบุพฤติกรรมที่แสดงถึงความเสมอภาคในการทำงานได้ 1 พฤติกรรม

ภาคผนวก ค

ผลการประเมินความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ

(Index of Item – Objective Congruence: IOC)

ตัวอย่างตารางการประเมินความสอดคล้องของ

แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

**ผลการประเมินความสอดคล้องรายชื่อของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ
แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี จำนวน 5 ท่าน จำนวน 12 ข้อ**

ตาราง 13 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องรายชื่อของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ
แบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ข้อ คำถาม	การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ						แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	IOC	
1	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
2	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
3	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
4	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
5	+1	+1	-1	+1	+1	0.6	ใช้ได้
6	+1	0	+1	+1	-1	0.4	คัดออก
7	+1	+1	+1	+1	0	0.8	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11	0	+1	0	+1	0	0.4	คัดออก
12	+1	+1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
ผลการประเมินคุณภาพของเครื่องมือ

1. ตารางค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น
ของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ตาราง 14 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น

(α -Coefficient Cronbach) ของแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

จำนวน 12 ข้อ

ข้อสอบ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผล
1	0.21	0.38	ใช้ได้ (คัดออก)
2	0.40	0.90	คัดออก
3	0.46	0.61	นำไปใช้
4	0.60	0.68	นำไปใช้
5	0.26	0.64	ใช้ได้ (คัดออก)
6	0.21	0.49	ใช้ได้ (คัดออก)
7	0.41	0.44	นำไปใช้
8	0.65	0.62	นำไปใช้
9	0.76	0.12	คัดออก
10	0.30	0.76	นำไปใช้
11	0.40	0.90	คัดออก
12	0.51	0.64	นำไปใช้

ค่าความเชื่อมั่น (α -Coefficient Cronbach) ของแบบวัดนิยามและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

ตาราง 15 แสดงคะแนนจากการทำแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี

ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายวิชาท้องถิ่นของเรา

ลำดับ	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ลำดับ	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	9	16	21	8	6
2	8	14	22	7	9
3	4	5	23	12	14
4	8	10	24	6	10
5	9	14	25	9	12
6	4	12	26	7	16
7	9	14	27	3	12
8	7	14	28	6	7
9	6	11	29	9	12
10	6	8	30	9	10
11	6	16	31	6	12
12	8	8	32	7	10
13	8	14	33	3	12
14	8	13	34	6	9
15	7	8	35	4	7
16	11	13	36	5	9
17	6	11	37	6	12
18	6	13	38	7	9
19	8	15			
20	10	13			

รูปภาพประกอบการจัดการเรียนรู้
หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

รูปภาพประกอบการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล ณิชามัทธ สุวรรณศรี
วัน เดือน ปี เกิด 6 สิงหาคม 2532
สถานที่เกิด น่าน
วุฒิการศึกษา พ.ศ.2550
จาก โรงเรียนสตรีศรีน่าน จ.น่าน
พ.ศ.2555
การศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา
จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2561
การศึกษาระดับปริญญาโท
สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์ 95 หมู่ 8 ต.ทัพทัน อ.ทัพทัน จ.อุทัยธานี